

ARGIA

Bakerako lehen urratsak
Ekialde Erdian

Zinema aretoetan
filmeak euskaraz
emateari bidea zabalduz

EUSKAL HARROBIA AGORTZEAR?

ALBISTEGIAK

"Gauza zera da, esan zuen Alicia-k, hitzek esan nahi dutenaren aparteko beste zerbait adieraztea lortzeko ahal menik duzuen jakitea".

"Gauza da, erantzun zuen Humty Dumpty-k, nork agintzen duen jakitea".

(Lewis Carroll)

ALBISTEGIN 1	Astele. Ostirala	08:00 09:00 08:45	"Kafearen Usainean" (elkarizketa)
ALBISTEGIN 2	Astele. Ostirala	13:00 14:00 13:30	"Bitartean" (solasaldia)
ALBISTEGIN 3	Astele. Ostirala	20:00 20:30	"Eguneko pertsonaia" rekin
ALBISTEGIN 4	Astele. Ostirala	23:00 24:00	"Egunean gertatuaren analisia"
JOKOZ KANPO	Astele. Ostirala Igandea	14:00 14:30 22:00 23:00	KIROLA SAIOA
GOIKO PLAZA	Astele. Ostirala	14:30 15:00	HERRIZ HERRIKO INFORMAZIOA
LABURRAK ORDURO	Astele. Igandea		

MAGAZINAK

"Zoriontasuna arma kolektiboa izan daiteke... entzungo duzu"

NOIZ ETA GOIZ	Astele. Ostirala	06:00 08:00	EGUNARI DAGOKIONA ETA ZURI EGUNONAK
KALE GORRIAN	Astele. Ostirala	09:00 12:00	GOIZEKO PASEALDI BIZIA
ATALAIA	Astele. Ostirala	12:00 13:00	MUNDARI ETA ZURI BEGIRA
ITAKA	Astele. Ostirala	16:00 18:00	ETORRI GUREKIN BIDAIAAREN IRLARA
ORDU ALFERREN SEGIDAN	Astele. Ostirala	18:00 20:00	BOLEROAK AGINDURIK, ERLOJUJA PAUSATZEN DENEAN
MARI BONBILLEN AFAL OSTEAN	Astele. Ostirala	00:00 01:30	GAUTXORIEN HEGALALDIAK IZAN OH! DIRA OPAROENAK
BATEGIN	Larunbata Igandea	08:00 12:00 13:30 15:00	EGIN IRRATIA, EGIN IRRATIAZ
SHANGRI-LA	Larunbata	23:00 00:00	OHINAK FANTASIAZ EGINAK
KOTXASPLAO	Igandea	09:00 12:00	UTZI GURASOAK ETA ZATOZ GUREKIN
GAUA ORRAZTEN	Igandea	23:00 00:00	IRRATIKO LAMI KONTUAK

MUSIKALAK

"Estilo guztietako musika du Egin Irratiak, baina zera batek bereizten gaitu: estiloz egiteak. Egin Irratia: musika estiloz egina"

103 ARMONIA	Astele. Ostirala	15:00 16:00	GUK MUSIKA KLASIKOA, ETA ZUKU?
IGO BOLUMENA	Astele. Ostirala	21:00 23:00	EUSKARAZKO ROCK MAGAZINE BAKARRA
LA KUEBA	Larunbatetan	16:00 19:00	HEMENGU ETA ORAINGO ROCK GUZTIA
SYNTORAMA	Larunb. eta Igandea.	19:00 20:00	MUSIKA ELEKTRONIKOAREN BIDE BERRIENAK
SECUENCIAS DE PLASTICO	Larunbatetan	21:00 23:00	JAZZA TAUPADAZ TAUPADA
TRIKI NOT DEAD	Igandetan	12:00 13:00	TRIKITIXAREN LEHENA, ORAINA ETA...
LA NOTA LATINA	Igandetan	16:00 18:00	RIO GRANDETIK BEHEA MUNDUA DOKU BATZA
TODO NEGRO	Igandetan	18:00 19:00	60. HAMARKADAKO MUSIKA GOGOAN
PAUSARIK GABE	Larunbat eta igande goizaldera		HARTAZU ATSEDEAN MUSIKA GEURE KONTU

KULTURALAK

"Luma bakarrak ez daki egan... urak darama".
(Koldo Izagirre)

HITZ KONJUROAK	Astele. Larunbata	20:30 21:00	HITZETZ-HITZ, OLERKIZ OLERKI
UMEKERIAK APARTE	Larunbatero	12:00 13:00	GAZTEONGAIK GAZTEONGARTEAN
BOTA PUNTTUBA	Larunbatero	13:30 15:00	BERTSOAK EGIN IRRATIKO PLAZAN
LA LINTERNA MAGICA	Larunb. eta Igandea.	15:00 16:00	FOTOGRAMAK ENTZUN DAITEZKELAKO...

Pedro Mari gehiago ETBn!

MINDUTA eta harrituta utzi nau ARGIAren 1.358 alean irakurri berri dudak Jokin Apalategiren kartak. Uler-
tzeak dira kritikak eta jendaurrean lanean ari ga-
renok entenditzen ditugu,
askotan onartzeko zailak
izan arren. Ez da, ordea,
zuzen-egia iraina eta deska-
lifikazioa. Donostiako Apa-
lategik balorazio arinegiak
egiten dituela leporatzen
dio P.M. Goikoetxeari, eta
jokalari eta arbitroenganako
errespeto gutxi ageri duela.
Ez naiz inor arrazoia zeinek
duen erabakitzen hasteko,
baina ezin dut onartu Pedro
Mari bezalako kazetari ba-
ten kontrako iraina, eta
ETBn bera bezalakoak so-
beran direla esaten duenak
ez daki deus ere komunika-
bide horretaz.

Nahiago nuke lezama-
koak dituen lanerako ke-
mena eta bihotza izanen ba-
lituzte beste guziek, eta
euskara batuaz, bere eus-
kalkia bizkaiera izanik, bera
beza in trebe ariko balira ka-
zetari guziak errezago egi-
nen lirateke gauzak ETBn.

Izanen du P.M. Goikoe-

txeak ere, beste guziok be-
zalaxe, zer kritikatu, lepo-
ratu eta zuzendu, baina
goraipatzeko merituak in-
portanteagoak dira, zaude
seguru, Apalategi. Ea etza-
zula pentsa lankidea duda-
lako ari naizela bere defen-
tsan, ez bait nago edozein
defenditzeko prest. Pedro
Mari gehiago nahi nituzke
ETBn!

Jose txo Lizartza
Perurena
kazetaria (Donostia)

Pedro Mari Goikoetxearen alde

KRITIKA beharreko da,
kritika aberasgarria da, eta
Euskal telebistak —era-
kundeak zein langileek—
sarri erakutsi izan du kriti-
kak «kiroltasunez» hartzen
ondotxo dakiela.

Hala ere, egia-ri zorrik
izango ez badiogu, ETBren
zuzendaritza honek argitu
behar du orain hurrengo
Jokin Apalategik Pedro Mari
Goikoetxearen aurka esan-

dakoak neurritz kanpokoak
izan zirela.

Froga zehatz bat bera ere
eman gabe, hizjario hutsez
eta Xabier Azkargorta eta
Pedro Mari Goikoetxearen
arte inondik ere ez dau-
den futbol-erizpide desber-
dinak asmatuz, Jon Apa-
lategik ez zuen lotsarik izan
hamar urte luzetan lanean
aritu den profesionala za-
puzteko eta erabateko des-
kalifikazioak egiteko.

Zuzendaritza honek ez
daki zein izan ote daitekeen
orain zein gero Jon Apa-
lategiren ekarria, baina po-
zarren hartuko luke Pedro
Mari Goikoetxearen erdia
izatera noizbait iritsiko ba-
litz, profesional nahiz per-
tsona legez.

ETB Zuzendaritza
(Iurreta)

-Tze- ala -te-?

JON Urrujulegiren obje-
zioa dela medio ikasi dut
zenbait gauza, eta eskerrak
eman behar dizkiot. Idazle
on guztiek betidanik *irtete*
erabili dutelakoan bizi nin-

tzen, eta horregatik eraso
nion ARGIAri. Horregatik
esan nuen ere *irtetze* itsusia
dela, *jatze* eta *edatze* itsusi
diren bezala. Filologi lane-
tan gizon ikasia ez naiz eta
nere lagun batengana jo dut
iritzi bila.

Lagun honek dionenez, biz-
kaitarrentzat ezezik, gipuz-
koar gehienentzat ere ez da
bilakatu kakofoniko «te-te-
ahoskatzea, beti entzun bait
da *etetea*, *eteten*, *etete* -
ko... Horrela idatzi omen
zuten ere Gerriko segura-
rrak, Amasako Ubillosek,
Agirre asteasuarrak... Hala
eta guztiz, inoiz behiz *irte-
tze* —baita *irtentze*, *eten-
tze*— idatzi ei da. Ibon Sa-
rasolak *irtetze* dialektaltzat
hartu zuen «Euskal Hiztegi
Arauemailean». Baina gero,
«Hauta-Lanerako Euskal
Hiztegia»-n, borobilki eta
soilik onartu zuen *etetea* -
irtetea - *eteten* - *irteten*.

Ene ustez, puntu honetan
«te-te» kakofoniak ez du izan
eragin aipagarriarik. Esaten
omen da *jakitze* Eibar al-
dean, eta nonahi idazten da
jasatze-ekiditze: zergatik?
Hor ez dago kakofoniarik...

Erramun Gametxo
(Donostia)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

(astekaria eta urtekaria jaso nahi ditut etxean)

IZEN-DEITURAK

TEL

HELBIDEA

HERRIALDEA K.P

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

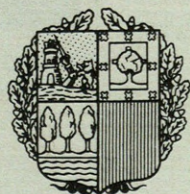
KONTUAREN ZENBAKIA

HARPIDETZA SARIAK (BEZ barne)

HEGO EUSKAL HERRIA
9.750 pezeta
IPAR EUSKAL HERRIA
640 libera
ESTATU ESPAINIARRA
9.750 pezeta
BESTE ATZERRIAK
12.800 pezeta
AIREZ
20.200 pezeta

Azaleko Argazkia: Gallego

6. Politika kronika. IÑAKI ZUBIONDO.
8. Azaleko aldaketak egin zaizkio 'Corcuera' legearen artikuluei. GARBIÑE UBEDA.
10. «Hemen hilketak izan direlarik amnistiarik ez da onartzen ahal». IXABEL ETXEBERRIA.
12. Politika ttantaka.
14. Nazioarteko kronika. LUKAS MARTINEZ.
16. Madrilgo konferentziaren lehenbiziko urratsen ondoren. Arabiar eta juduek ezpatak tente. XABIER LETONA.
20. Nazioarte ttantaka.
22. FR3 kateak euskal emankizun berriari hasiera eman dio. «Lehioa» zabalduz. IXABEL ETXEBARRIA.
25. Aurten, inoiz baino jende gehiago ari da onddo biltzen. Perretxikoak nonnahi. AMAGOIA IBAN.
30. Euskal harrobia galtzear?. AMAGOIA IBAN.
34. Hilario Arbelaiz: «Kanpotik ez dugu ezer ekarri behar, bertan duguna hori bezain ona delako». MYRIAM GARTZIA.
40. Kultur kronika. JOSU LANDA.
42. Ekoizle, banatzaile, bikoizle eta areto buruak mintzo. Lehen urratsak euskal filmeak zinema aretoetara hurbiltzeko. PATXI SARRIEGI.
48. Gor disketxeak plazaratuko du talde honen lana. Julio Kageta-k bere bilakaera islatzen du bere estreinoko diskoan. JOXI GOIKOETXEA.
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
52. Kultura ttantaka.
54. Astegiroa.
63. TXT.
66. Europako estatu gabeko nazioen subirotasuna. MIKEL URKOLA.

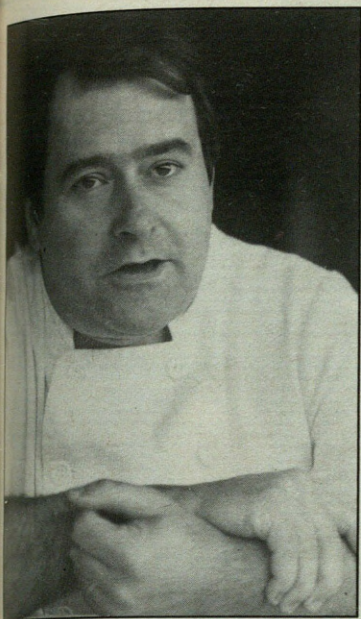
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

NAZIOARTEA: Espero zen legez abiatu dira Madrilgo Konferentziaren lehenbiziko urratsak. Alde bakoitzak bere printzipioei eutsi dizkio gogor eta lehendik jakina zena, are garbiago geratu da lehen egun hauen ondoren. Bakearen bidea zaila eta oztopoz beterikoa izango da. Alabaina, alde guztiek azpimarratu dute bakea dela garrantzitsuena eta berorren bultzadak eraman dituela Madrilera. Datozen asteetan ikus ahal izango dugu berbak non geratzen diren./16

EUSKAL HARROBIA: Urteen poderioz ia ia mitikoa bihurtu den euskal harrobiari nahiko beltza azaltzen zaio etorkizuna. Gazte asko eta behatzaile gutxi edukitzeak futbol eskolak eratzeraz bultzatu ditu euskal taldeak. Bitartean, estatu espainiarreko taldeek jokalariei euskaldunak eskatzen ditu, beraien ezaugarri bereziengatik. Atzeritarren etorrerarekin kolokan jarri diren euskal harrobiak hornitze sistema berriak bilatzeari ekin dio./30

HILARIO ARBELAITZ: 20 urte duruma Zuberoa, Oiartzuneko jatetxean sakaldari bezala. Arbelaizek, euskal sakaldaritza berriak ekarritako emaitzak musikora moldatu ditu. Hauxe izan da sakaldari honek Estatu espainiarreko Sari Nazionala irabazteko arrazoia./**34**

PERRETXIKOAK: Naturak urte oparoa eskaini die aurtengoan mikologiaren zaletuei. Betiko ziza hori, gibel urdin eta onddoez gain, azken hamabost urteetan ezezagunak ziren espezieak ere azalduz joan dira Euskal Herriko basoetan./**25**

ZINEMA: Donostiako Udal Kultur Patronatuaren Zinema Sailak badu dagoeneko proiektu bat burutua, bertako zinema aretoetan hainbat filme euskaraz ikusi ahal izan daitezen. Guztiz hastapeneko den asmo honek hala ere, gaur egun, euskal filmagintzak aretoetara iristeko duen erronka eta ezina agertzen du. Ekoizle, banatzaile, bikoizle eta areto-buruek beren iritzia agertzeaz gain, horren bideragarritasuna aztergai./**42**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Josu Landa, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda, Aitziber Yarza.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam García, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparaldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Xabier Alegria, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Gorka Arrese, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Jimu Iturralde, Juan Jose Lapitz, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Puntutuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uri, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Infografia: Beñat Azurmendi, Iñaki Martiarena.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

Herri Batasunako Mahai Nazionala eta ETA-Espainiako Gobernua kontaktuetan bitartekari izan zirenak. (Argazkia: Jose Simal)

Gauzak garbi plazaratzeko ordua

MADRILEKO azken atentatuek berehalako erantzuna jaso dute. Rafael Vera Espainiako Segurtasunerako idazkari nagusiak erreparo handirik gabe bota zituen «Interviu» aldizkarian HB eta ETaren kontra otu zitzaizkionak. Eta segidan, Jose Manuel Martiarena Eusko Jaurlaritzako Barne kontseilariordeak hitzok nabarmendu baizik ez du egin.

Herri Batasunak, (eledunak ezezik

Mahai nazional osoa eta bitartekaritza lanetan ari izan direnak agertu ziren prentsaurrean) alderdia eta batez ere militante koalifikatu batzu kriminalizatu nahi dituztela adierazi zuen Veraren hitzen erantzun gisa. Verak zioenez, HBk gobernatzen du ETA. Eta gobernatu ezezik, batzuetan engainatu ere egiten zuela zioen.

Jon Idigorasek adierazi zuen moduan, «alperrik ari dira orain bitar-

tekari gisa ari izan zirenak desakreditatu nahian», HBk berak aukeratu zituen bitartekari bezala eta bi aldeek onetsi zituzten. «Verak, kideok gezurtizat jotzen ditu, baina denok dakigu nork bautsi zuen Aljeriako mahaia»

Karmelo Landa eurodiputatuak ere hitz egin zuen prentsaurreko hartan. Honèk zioenez, «ETA eta Gobernuaren arteko kontaktuak joan den ur-

tailean hautsi ziren». Ber-
tan, «ni neu eta Iñaki Alde-
koa izan ginen bitartekari
bezala Antton Etxebeste -
rekin, eta Rafael Veraren
onespena ere bagenuen».

Karmelo Landak esanda-
koaren arabera, Rafael Vera
berak ere inizatiba hartu
zuen eta HBko bitartekari
batekin kontaktoan jarri zen
bere borondatez, eta magis-
tratu baten bitartez. «Honek
—ziurtatu zuen Landak—
bitartekarien paperari ba-
lio handia ematen dio».

Jose Manuel Martiarena
Eusko Jaurlaritzako Barne
kontseilariordeak Veraren
hitzak berretsi baino ez zi-
tuen egin handik egun bat-
zuetara. Herri Batasunak
prentsa agiri baten bidez
azaldu zuenez, «bainbat
ekintza polizial eta gerra
zikina legitimatu nahi di-
tu». Eledunek adierazi zu-
tenez, «bai Martiarenaren
hitzak eta bai Verarenak
ere, HB isolatzeko abale-
ginen porrota adierazten
dute».

HBrentzat, «kuriosoa eta
bezlagarria da salaketa hauek Aju-
ria Eneako Paktuko bilera baten
bezperan egitea».

Bestalde, HBk aurki debateari
ekingo dio, eta duela hilabete batzu
zintzilik geratutakoei eutsiko dio be-
rriro ere. HBren debatea lau ponen-
tziatan oinarrituko da, eta eztabaida-
ren ondoren Mahai Nazionala berri-
tuko da. Urte honen hasieran erabaki
baldin bazuten instituzioetan pun-
tualki parte hartzea, orain erabakia
berrikusi egingo dute.

Herri Batasunaren balorazioaren
arabera, Ajuria Eneako Paktua haus-
tea lortu da.

Iñaki Zubiondo

E R D I Z E R D I

Kontraintsurjentzia eta Herri Batasuna

DUELA hamabost egun Herri Batasunak antolatuta 'Gizartea eta komu-
nikabideak' izenburupean egin ziren ihardunaldietan behin eta berriro
azaldu zen ZEN plana mahaian, kontraintsurjentziaren aipamena bezala.
Logikoa da: munduko beste lekuetan —Italian, Irlandan, Alemanian, Uruguayn,
Argentinan...— erabilitako teknikak usatu dira Euskal Herrian ere 1978ko Es-
painiako konstituzioa eta 1979ko Gernikako Estatutoa onartu ez dituzten in-
tsurjenteen kontra. 'Zona Especial Norte' izenburupeko plan famatua ezagutu
genuen 80ko hamarkadaren hasieran, eta plan horren paragrafoek esplikatu
dezakete Euskal Herrian bezala Euskal Herriarekiko Europar gertatu den hain-
bat gauza. Beharrezkoa dute, beraz, Ezker Abertzaleko kideek espainol eta
frantsesen kontraintsurjenti taktika eta estrategiak ezagutu eta aztertzea, beren
etorkizuna horretan jokatzeko dutelako. Baina munduko kalte guztiak —eta ho-
rien artean HBren eta KASen ahuleziak— esplikatzeko dituen tabu apokaliptiko
legez ZEN hitza aipatzeak ez dirudi kontsolagarritarako baino askoz gehiago
balio dezakeenik.

KONTRANTSURJENTZIAK komunikabideetan funtzionatzeko
duela begibistakoa da, horretarako ordaintzen bait dizkiegu gure zergak agin-
tariei. Adibide batzuk, gainera, oso gogorak izan dira. Epaia ezagutu aurretik
bezala ondoren Amedo eta Dominguez polizia GALduei komunikabide askok
eman dieten tratamenduak ez du esplikazio gehiegirik behar. GALen sarea
argitzeko lanak nola dauden, Muguruza eta Esnaolaren kontrako atentatuaren
inguruko giro hura... Baina dena al dago konspirazio erraldoi batean sartua,
konspirazioa informatibo guztietako berriaraino eta kazetari guztienganaino
iristen al da, konspirazioan inplikaturako komunikabideak berak al dira kon-
spirazioaren sustatzaile nagusiak? Konspirazioa versus NAEMek kontrolatzen
dituen komunikabide urriak. Hiru ondorio hauetako batera bultza dezake es-
kema horrek: edo paranoiara, edo numantinismora, edo eta —ez psikiatraren
besoetan eta ez eta erresistentzia heroiko batean ez erortzekotan— eskema
konplexuago batzuk aztertzen saiatzeak ekarriko litzukeen burukominak baz-
tertzeko balio duen etsipen-komodidade batera.

MUNDUAREN ikuspegi katastrofista hori ezin da ezkondu Herri Ba-
tasunak Herriaren gehiengoaren izenean autodeterminazioa eta independen-
tzia eskatzeko sentitzen duen eskubidearekin. Zertan dago abertzale omen den
gehiengo hori, minoria batez kanpoko guztia kontraintsurjentzia baldin bada?
Abertzaleon zatiketarik historia luzea du, eta inozoa da horretan kontraintsur-
jentziak zerikusirik ez duela dioena. Baina konspirazioaren tesi orohartzaileak
zatiketa hori gainditzeko ahaleginak lasaitzen dituelakoan nago. Eta Herri Ba-
tasuna eta KASeko kideek lehentasun nagusia gainerako indar politikoekiko
duten hesia haustea dute, batez ere kontraintsurjentziaren lehentasuna hesi hori
leize bihurtzea denean. Hesia haustearren behar bera dute gainerako abertzaleek
ere, euskal nazioa ezingo bait da eraiki bestela. Hesiaren gainetik neke asko-
rekin baina aurrera ateratzen ari den zenbait ekintzak erakusten du posible dela.

P E L L O Z U B I R I A

EAJ eta CiUk, sozialistek aurkeztutako emendakinen alde bozkatu zuten

Azaleko aldaketak egin zaizkio 'Corcuera' legearen artikuluei

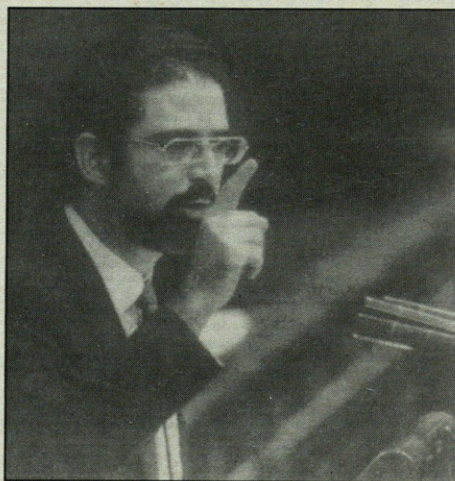
Corcuera Barne ministroaren eta epaileen arteko liskarra ez da oraindik apaldu, baina PSOEek Segurtasun Legearen proiektuari buruzko eztabaida amaitutzat jo du. Azaleko aldaketa soilekin eta polizia autonomoaren konpetentzia arazoak moldatzeko konpromezuarekin konformatu dira EAJ eta CiU. EE, EA eta IU izan dira legearen kontra erabat jarri diren bakarrak.

HERRITARREN

Segurtasunerako Legearen proiektua ekainaren 12an diputatuen kongresuan aurkeztu zenetik aurrera, kontrako erreakzio asko eta ezer onik gutxi entzun da arazoaren inguruan. Epaileek eta lege mundukoek orohar, «iraingarritzat», «antikonstituzionalizat», «askatasuna mugatzen duen kateatzat» jo dute besteak beste. Jose Luis Corcuera Barne ministroaren erantzunak ere ez dira makalak izan: «sasintelek -tutal asko dago herri bone-tan», «Zer errespeto zor

diot epaileari, niri eta po-liziei lana behar bezala egitea oztopatzen ari ba-

Jose Maria
Mohedanok
defendatu
zituen
sozialisten
proposame-
nak
plenoko
eztabaidan.

zaigu? Nola da posible errespetoa izatea? Nik, merezi dutena diet. Egia esan, oso eskasa da diedan errespetoa». Epaileen eta Barne ministraritzaren artean biztutako gerrak sona handia izan du ekainetik honantz. Orduan, sozialistek, udazkenerako proiektua lege bilakatuko zela zioten. Eta ez zebiltzan oso urruti.

Egunotan Estatu espainiarreko kongresuko talde sozialistak bukatutzat eman du 'Corcuera' Legeari buruz-

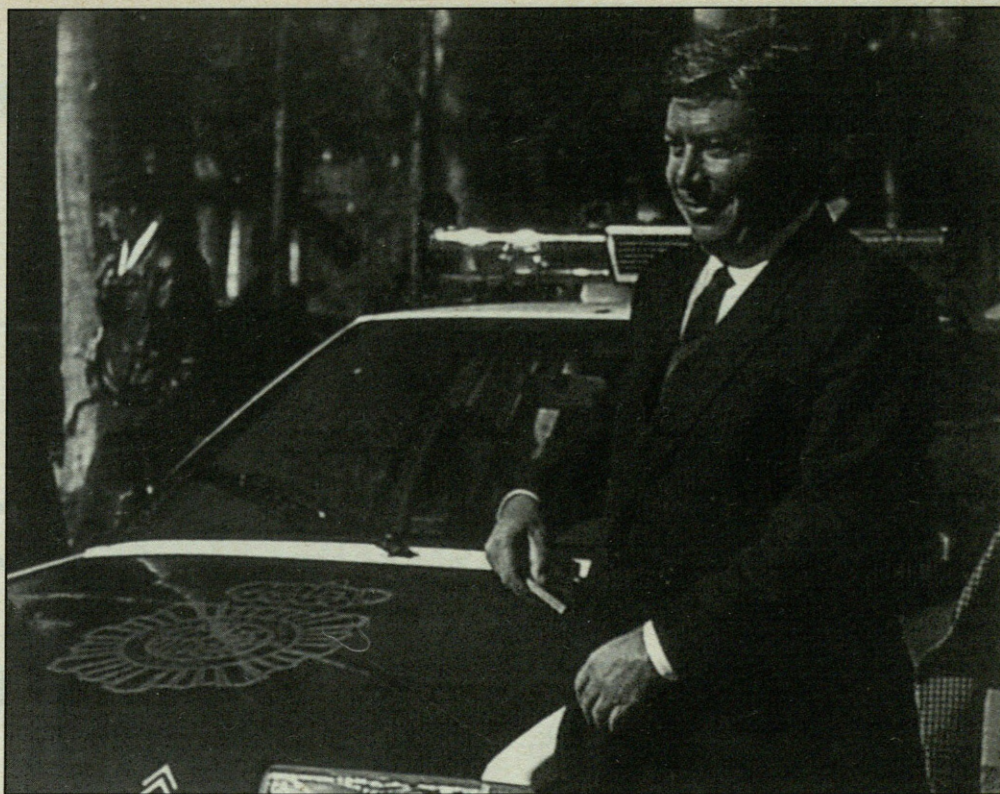
ko eztabaida, Kongresuko Barne eta Justizia batzordean bere emendakina aurkeztu ondoren. Emendakinek punturik korapilotsuenak berritzera datoz baina hala eta guztiz ere heldu diren aldaketak ere dira handiak izan, Testu alternatiboak 20 eta 21 artikuluei dagozkien, beraz, Herritarra identifikatzeko 'erretentzeko' eskubidea ari da lehenengoa, eta trafikikoarekin zer ikus duenean etxebizitza baimen judizialik gabe erregistratutak ahal izateaz ari da bigarrena.

EA, EE eta IU kontra- bakarrak

Sozialistek proposamen berriak eztabaida baino minutu batzuk lehenago aurkeztu zituzten. EAJ eta CiUkoek erabateko apur bat eman zieten sozialistek CDS eta PP, hasieran erabakia kontra baldin bazeuden ere abstenitu egin ziren. IU, berriz,

eta EE erabat kontra agertu ziren. Koro Garmendiak (EE) Joseba Azkaragak (EA) eta Jose Luis Nuñezek (IU) adierazi zuten, berrikuntzak aurkeztuta ere, proiektuak ez zuela ezertarako balio, ez zela beharrezkoa eta etxebizitza ezin dela bortxatu, konstituzioaren izpirituaren kontra dagoela.

CDSk, sozialisten testu berriak estudiantzeko konpromezua hartu zuen, eta PPk, orain arte defendatutako iritzia adierazi zituen berriro. PPkoek identifikazioa derrigorrez erakutsi behar dela berretsi zuten: *«Herriar batek ez badu identifikatzea nahi, edozein delarik metodoa»*—esan zuen Rogelio Baon—*ek*—atxilotu egin beharko dute. Horrela 'erretentzioa' baztertzen da, eta atxilotuari abokatua izatearen eskubidea aitortzen zaio». Corcuera Barne ministroak, argi eta garbi adie-

Jose Luis Corcuera ere aitortu du legeari egin zaizkion aldaketak azalekoak direla.

razi zien EAJkoei ezin izango zutela aldaketa handirik egin 20 eta 21 artikuluetan. Aldaketarik balego, haiek oso epelak izango direla

adierazi zien. Sozialisten talde parlamentariak berriz, kontsentsua nahi zutela puntu horietan.

CIUk, hasiera batean, ar-

tikulu horiek kentzea eskatu zuen oposizioko beste taldeekin batera, baina azkenean testua gehiegi aldatzen ez zuten bi emendakin aurkeztu zituen.

EAJk ez zuen, nonbait, hasieran aldeko botoa emateko asmorik. Baina ez zuen Eusko Jaurlaritzatik inkonstituzionalitate errekurtsorik jartzeko asmorik ere. Ez zuten logikotzat jotzen horrelako errekurtsoa, erabateko emendakinik ez bait du aurkeztu.

Jose Luis Corcuera Barne ministroak asko erreparatu die nazionalistei polizia autonomoa aipatzen ziotenean, eta emendakinetan gogorarazten ziotenean. Barne Ministrariak konpromezua hartu du EAJkoen proposamenak kontuan hartzeko, legeak polizia autonomo eta segurtasun indarren arteko kompetentzia arazorik balego.

Artikulu korapilotsuei egindako berrikuntzak

Hasierako testuak:

20. artikulua: identifikaziorik lortuko ez balitz, eta aurreko atalean esaten den moduan beharrezkoa balitz, agenteek eska diezaiokete beste inongo moduan identifikatzerik ez duten horiei, horretarako medioak dituzten eta hurbilen dauden dependenzietara laguntzea, eta behar adina denbora egongo dira bertan.

21. artikulua: Segurtasun Indarretako agenteak sartuko dira etxeetan soilik Konstituzioak eta Legeak eskatzen duenean. Delitu nabarmena izateagatik, legeko arrazoia izango da etxean sartu eta miatzeko, Segurtasun Indarrek, droga toxiko, estupefaziante eta sustantzia psikotropikoekin zer ikusia duten delitoren bat egiten ari direla jakitea.

Artikuluak berritu eta gero:

20. artikulua: Edozein modutan identifikaziorik lortuko ez balitz, eta aurreko atalean esaten den moduan beharrezkoa balitz, agenteek, deliturik edo faltarik egitea eragozteko edo infrakzioaren bat zigortzeko, eskatu abal izango dute, identifikatzerik ez balego, medioak dituzten eta hurbilen dauden dependenzietara laguntzea. Eta behar adina denbora egongo dira bertan.

21. artikulua: Delitu nabarmena izateagatik, legeko arrazoia izango da etxea miatzeko, ziur jakitea droga kontutuan legeak zigortzen duen deliturik egin dela edo egiten ari direla, eta beti ere, agenteek berehala parte hartzea beharrezkoa denean delitua burutzea oztopatzeko, gaizkileak ibes egin ez dezan, edo-ta delituaren tresnak edo efektuak bestela desagertuko balira.

Garbiñe Ubeda

François Maitia, Pyrénées Atlantiques departamentuko sozialisten idazkaria:

«Hemen hilketak izan direlarik amnistiarik ez da onartzen ahal»

Pyrénées Atlantiques departamentuko sozialisten idazkari izateaz gain, François Maitia auzapeza da Izuran. Ipar Euskal Herriko barnekaldeak ezagutzen duen egoera ekonomikoaren aintzinean oso optimista ez bada ere, Seaskako bigarren mailaren etorkizunerako konponbidea lor daitekeela ziurtatu du.

ARGIA. Has gaitezen bide seinaleak aipatuz, euskal mundu kulturalak azken asteetan eskakizuna egin bait du. Zer aterabide proposatzen duzue sozialistek?

FRANÇOIS MAITIA. Gogoratu nahi nuke lehenik, guk jarri ditugula Britainian bide seinale elebidunak. Lan hau kudeatu zuena sozialista da, eta beraz, harekin elkartu ondoren, kontseilu orokorrari proposamen bat eginen diogu. Azaroan, *Orientation Budgetaire* delako bilztzarrean, kontseiluari eskatuko diogu delibera dezan datozen bi urteetan bide seinaleak bi hizkuntzetan jartzea.

Jakin behar da eskuinak kudeatzen duela kontseilu orokorra, eta kontseilari batzuk arrunt kontra dau dela. Bultzada handirik ez daiteke eman, erabaki hori hartzen ez bada.

Herriek ere lan egin dezakete arlo horretan, eta herrien arteko sindikatuak honen aldeko oneritzia eman dezakete, baina beren konferentziak errespetatuz, bide nagusiak kontseilu orokorreko konpetentzia-koak dira.

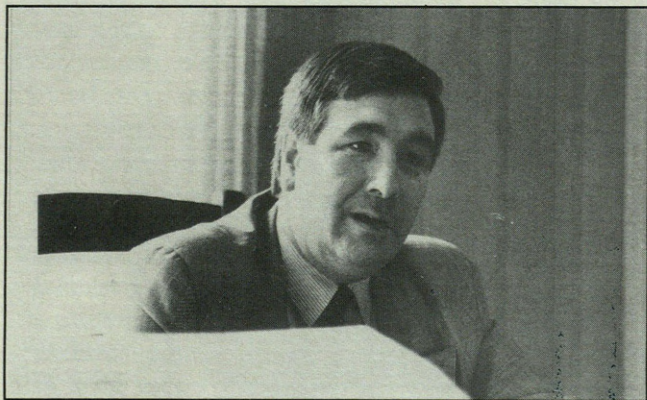
A. Etxe eraikuntzak kezka handia sortu du kostaldean. Horren inguruan proposamenen bat baduzue sozialistek...

F.M. Bortizkeriak ez du deus ekartzen, kondenagarria da. Guk ere ikusten dugu orain den etxegintza az-

karra kostaldean. Proiektu anitz dira, herri bakoitzak egiten du bere espazioa okupatzeko plangina. Konkurrentzia handia da herrien artean, eta proiektuak, bat egin orduko beste ekarri nahiko lukete herria etxeak, jendea... emendatu hau laister doa, prezioak goiti doaz eta jende xehetaz ezinezkoa da.

Hau, den bezala, ez da onartzen ahal, pleno bati behar da. *Schema d'aménagement et d'urbanisme* sortzea proposatzen dugu, kostalderako eta barnekalderako, barne ministroak zuzenduta. Jadanik ideia honek bere bidea egin du, gobernuak ikerketak egin ditu eta urte bukaerarako zutik ezarri beharko litzateke. Uste dugu denon aburutailaz mintzatzen garela berriarela.

A. Orain dela gutxi Bretainian amnistiaaren aldeko manifestaldi bat iragan zen. Xabier Manterolak ere bi urteko gartzela zigortu zuten du. Zer diozu gai berri buruz?

François Maitia, Izurako auzapez sozialista.

F.M. Lehenik estatuko egitura nagusiak aipatu behar dira, botere politikoa eta judiziala. Epaileek hautatutako kondenaz ez dut deus erranen, independenteak bait dira. Amnistiari buruz, sozialistok geure iritzia agertu dugu. Egia da amnistia izan dela kortsikarrentzat, guadalupetarrentzat eta beste batzuentzat, eta euskaldunentzat ez dela izan.

Besteek bortizkeria baztertu dute. Hemen galdere pausatua izan delarik borroka armatuan segitu nahi dute eta atxilotuak direlarik... amnistia? Hori ezin da. Borroka armatua utzita amnistiaren bidea irekia izanen da.

Bestalde beste zailtasunik ere bada. Besteek ez zuten odolik eskuetan. Euskal Herrian hilketak izan direlarik amnistiari ez da onartzen ahal. Gainera, amnistia aipatzen delarik alderdi abertzaleek bi erresumetako presoak aipatzen dituzte, denok euskaldunak direla argudiatuz. Beraz, hor politikoei elkartu beharko, lirarteke eta Espainiako alderdi batzuek oso bortizki daramate beren borroka. Amnistiaren galderari ez da hain aise erantzuna ematea. Alderdi abertzaleei eskatuko nieke: bortizkeria argi kondena ezazue eta aplikatu ditzagun demokraziak dituen legeak. Euskal Herrian jendea libro bizi da.

A. *Europar independentziaren aldeko mugimendu azkarra dira Euskal Herrian ere, nola ikusten duzu etorkizuna?*

F.M. Europa mailan Yugoslaviako gerla, nazionalismoak hori eskaini du, aldez beste batzuek bozkatzu lortu dute independentzia. Euskal Herrian independentziaren alde jokatzeko di-

«Europa azkar bat behar dugu, eskubide kulturalak ezagutuko dituen».

ren alderdiek %20 lortzen dute bozketan. Hego Euskal Herrian autogobernua dute, autonomia azkarra ere, euskaldun gehiengoak nahi

azkar bat behar dugu, eskubide kulturalak ezagutuko dituen. Beraz euskalduntasunari eskubideak eman behar zaizkio eta ho-

hori eta independentzia laster bat baztertuko du.

A. *Kultur eskubideak aipatu dituzu. Seaskako bigarren mailak ez du oraindik akordiorik estatuarekin.*

F.M. Lehen maila aipa dezagun lehenik. Orain dela urte batzuk gatazka asko izan da eta orain dela bi urte komenio bat izenpetua izan da. Bigarren mailarentzat aski goiz hasi behar gara hitz egiten eta ez da arazorik gauzak gaizki gerta daitezzen.

Ixabel Etxeberria

■ **«Alderdi abertzaleei eskatuko nieke: bortizkeria kondena ezazue eta aplikatu ditzagun demokraziak dituen legeak» ●**

duena da bide hori jarraitzea eta egun batez menturaz, mugimendu horrek ekar lezake independentzia, baina jakin behar da ere gai horri buruz nora goazen, Europa

rretan indar asko egin da azken urte honetan. Bide hori baketsua da eta jendea bakeari atxikia da. Nere ustez Euskal Herriak sakonduko du autonomiako bide

E Z P A L A K

■ BIZKAIA
UTZITAKO
KOARTELAK
UDALEN ESKU

ERMUA, Getxo, Arrigorriaga eta Zornotzan, Goardia Zibilaren koartelak udalaren esku geratu dira, lau herriotako alkateek, Bizkaiko Gobernadore Zibilak eta Goardia Zibileko ordezkari batek sinatutako agiria arabera. Lau koartel horiek Ertzaintzaren hedapen plangintzaren arabera hustu zituen Goardia Zibilak. Oraindik koartelak utzi baizik egin ez badute ere, 1989an hustutako Orozko eta Elorrioko koartelak bezala, hemen dik urtebetera udalak horietaz jabetzea espero dute. Goardia Zibilak utzi di-tuen arren, oraindik beste koartel batzuk falta udalen eskuetan uzteko: Plentzian koartelaren eraikuntzaren jabea Bizkaiko Diputazioa delako, eta Trapagako udaletxeak ez duelako eskakizunik egin. Gainera, Getxoko beste koartelaren jabeak Goardia Zibilaren umezurtzak dira eta Mungia-koarena, oster, Espainiako Barne ministraritzak.

■ BURLATAKO IU KEXU
DA UPN-PSOE
HITZARMENAREKIN

BURLATAKO IUk bertako UPN eta PSOEren arteko hitzarmenari erabateko oposizioa egingo diola adierazi du. IUko Felix Taberna Nafarroako parlamentariaren ustez Legebiltzarrerak zabal liteke hitzarmen hau. Daniel Dallon Burlatako IUko zinegotziak adie-

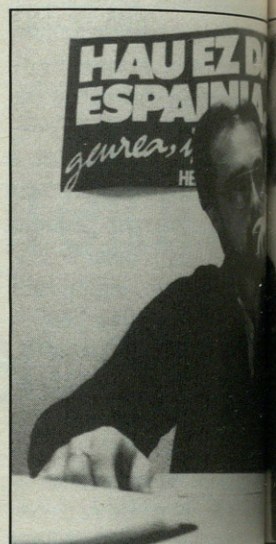

razi zuenez, PSOE hasieran saiatu zen akordio ezkertiarra lortzen, gehiengo herri honetan ezkertiarra delako, baina ez zuen asmoak aurrera egin. Dallon ustez, UPN-PSOE akordioa lortu da Burlatako PSOEren baitan, alderdian bertan joera kontserbatzailea nagusitu delako, eta horregatik dimititu du, hain zuzen ere, Jose Antonio Jimenez bertako PSOEko zinegotziak, «ezkerreko udal gobernuaren aldekoa zelako».

■ HERNANIKO ALKATEA
INTSUMISOEN ALDE
INKULPATU DA

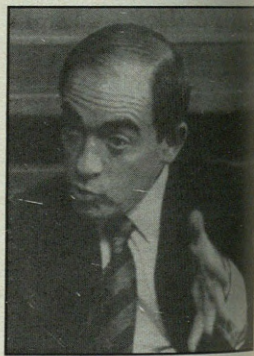
JOXEAN Rekondo Hernaniko alkatea (EAKoa), eta udal horretako EAJ, HB eta EMK-LKiko beste hiru zinegotzi, herriko intsumisoei solidaritatea erakutsiz, notario aurrean autoinkulpatu egin dira. Bai Jose Artola (HB), bai Jose Elizondo (EMK-LKI) eta bai Iñaki Eizmendi (EAJ) zinegotziek, ekintza honekin azaldu nahi izan dute Rafael Gonzalez eta Mikel Iturbe intsumisoe-kiko euren apoioa eta baita alderdiena ere.

H I T Z E Z H I T Z

«PSOEek, EAJ konfrontazioaren esparruan jartzea lortu du autobidearen auzian».

Joxe Mari Olarra.
Egunkaria, 91-X-31.

«Agerian gelditzen ari da EAJ eta PSOEren arteko barremana».

Alberto Ansola.
El Diario Vasco.

«Ez da sekula orain bezain abul egon autobidearen proiektu ofiziala, eta ez da sekula hain apoio gutxi izan. Lurraldeak pazientzia izango du, ez baita posible kontsentsurik gabeko irteera».

Jonan Fernandez.
El Correo Español, 91-X-28.

G O R D E T Z E K O A K

AUTOBIDEKO ENPRESEK EZ DUTE USTE ETA-K SARTUKO DENIK

El PAIS egunkariak argitaratu duenez, autobidean lanean arituko diren enpresek ez dute uste ETAk parte hartuko duenik arazoan, nahiz eta Batzarren Nagusietan ez onetsi A-2 baizik. Hala eta guztiz ere, dio idatziak, askoz ere lasaiago leudeke denak EAJ eta Lurraldearen arteko akordioak aurrera joko balu, eta erabaki horren arabera autobidea eraiki behar izango balute.

K A R T A J O K O A N

e n b i d o . . .

. . . o r d a g o !

«Orain ez du zentzurik Euskadin Estatuta sortzeak».

Xabier Arzalluz.
Panorama, 91-X-28.

«Iraingarria da arbola bat mozteagatik oibuka jartzea, terrorismoak norbait biltzean burua makurtzen den bitartean».

EGI
Deia, 91-X-28.

«ETA nazionalismoaren etsai bilakatu da».

Inaxio Oliveri.
El Mundo, 91-X-28.

INAXIO OLIVERI

EAKo idazkari nagusiak adierazi bezala, alderdi honek ez da Ajuria Eneako Mahaian agertuko, baldin eta ez bada azaltzen autobidearen inguruan EAJk eta HBk egin duten tratua. Inaxio Oliverik Paktuaren izpiritua hausteaz salatu du EAJ, «PSOErekin batera interes partidistetarako erabili dute». Imanol Muruak ere izan zuen zer esanik. Diputatu Nagusi ohiaren ustez, EAJ eta HBren arteko akordioak ez du ETAREN baztertzeari ekarri. Eta HBrekin harremanak izateari dagokionez, «guri ere etengabe etortzen zitzaizkigun helburu horrekin, bainaguk ez genuen nahi izan, ETAREN txantaiaren aurrean estea zelako» ●

JOSEBA EGIBAR

EAJko GBBko lehendakariak, Eakoei entzundakoak entzunda, Ajuria Eneako Mahaian «autobideari buruz mintzatzeko» arazorik ez duela adierazi du. Baina hala eta guztiz ere, «aztertuko diren gaien zerrenda alderdien proposamenen arabera egingo da». Joseba Egibarrek, ezta noski EAJk ere, ez du onartzen EAREN kritika. Alegia, Ajuria Eneako Paktuaren izpiritua ez da hutsi. Hori ere eztabaidatuko dute, nahi izanez gero, baina «gure abaleginek ondorio positibo-rik ez izateak ez du esan nahipaktua hautsi dugunik». Egibarren ustez EAK ez du garbi jokatzen, «autobia atxakia bait da EAJri kritika egiteko» ●

Madril: bakoitza berean eta ibili munduan

AZKENEAN ekin dio bideari Ekialde Erdiko Bake Konferentziak. Eta ez da ezuztekorik izan, bakoitza berean mantendu da tinko. Judu eta arabiarrek elkarri gogorrak egotzi dizkiote baina mahai gainean jarraitu dute guztiek. Ez da heldu oraino mahaitik altxatzeko garaia. Gertakizun hori, gertatuz gero behintzat, aurrerago izan beharko du. Baina egia da ez dagoela baikortasunerako arrazoi gehiegirik. Bakarra konferentziari hasiera eman zaiola eta era-

gindu guztiak mahaiaren inguruan jarri direla.

NORMALA da izan den enfrentamendua ikustea. Hamarkada askotako borrokak ez dira alferrik igaroten eta. Munduko komunikabide guztiak ere ez daude alferrik euren begiek Madrilen dituztela. Beraz, bakoitzak bereari eutsi behar dio munduko eritzi publikoaren aurrean.

Seguruenik, alde guztietatik bake borondaterik gonez gero gutxienez,

negoziaketak bestelakoak izango dira komunikabide gabeko saio itxietan. Garbi dagoena zera da, EEBBek gogor presionatu beharko dutela Israel. Orain arte baino dexente gogorrago. Zenbaiten ustez, konferentzia honek ez du izango emaitza onik 1992ko urtarrila edo otsailean Washingtoneko Kongresuak Isralen kolonia berriak eraikitzeke kredituak eztabaidatu arte.

Nabarmen geratu da lurraldeak direla korapiloa desegiteko oinarritzko

Duela urte batzuk
besterik ez Poloniako
Solidarnosk sindikatuak
10 milio militante biltzen
zituen. Gaur egun ordea,
iragan hauteskundeetara
aurkeztu ondoren,
botoen %5,3 besterik ez
du lortu. Dena den,
legebiltzarrea erabat
zaturik egonik,
Solidarnosketik
ateratako alderdi guztiak
biltzen badira diputatuen
%50etik gora izango
lukete.

ardatza. Baina Israelek ez du amore eman. Palestinar herria, bestalde, aipatu ere ez du egin. Alabaina guztiek hitz egiten dute bakearen izenean. Bakeak mundu honetan esanahi bat baino gehiago du zalantza barik.

Israelek ezin ditu lurraldeak denbora luzez mantendu, edo ez behintzat itzultze akordiorik egin gabe. Palestinarren bost urtetako autogobernuaz hitz egin izan da hauek autode-terminazioaren antzeko zerbeit eskura ahal izan aurretik. Lurralde okupatuaren egungo egoerak ere ezin izango luke muga hori gainditu.

— Seguruenik negoziaketak ez dira orain arte moduan bilakatuko komunikabide gabeko binakako saio itxietan ●

POLONIAK hauteskunde bira-ramona bizi izan zuen joan den as- tean. Eta ez makala gainera. Lech Walesa lehendakariak ekindako erreforma ekonomikoak desadosta- sun eta deskontentu handiak sortu ditu poloniarren artean. Irailaren 27an burututako hauteskundeetan abstentzioak botu emaleen %60 gain- ditu zuen. Eta Poloniak bizi duen de- sintegrazio politikoaren prozesuak, arriskuan jar dezake Lech Walesa be- ra ere.

Parlamentuaren osaketa berria erabat zatiturik geratzen da, eta boto gehien lortu duenak ere, Tadeus Ma- zowiecki lehen ministro ohiaren Ba- tasun Demokratikoak %13,4 besterik ez du lortu. Aipagarria komunista ohiak Ezker Demokratikoaren Alian- tzarekin lortutako emaitza, Walesak botatako mehatxu guztien gainetik botoen %12,9 lortu dute eta, horrela bigarren indar nagusi moduan finka- tuz.

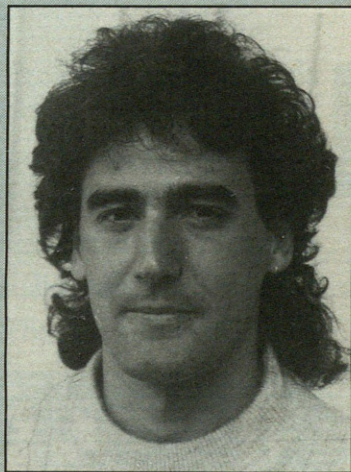
Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Marokko eta Cuba konparagarriak ote dira?

TURISMOAREN aldetik badirudi baietz. Euskaditik jende ugari- urtero bisitatzen ditu bi herrialde 'exotiko' hauek, baina dudarik gabe oso diferenteak dira bata eta bestea, kultura, klima, historia, folklore edota egitura politiko-ekonomikoetan. Orduan, non dago konparaketaren interesa?

Fidel Castroren errejimenari ia inork ez dio inolako jarraipenik ikusten, Soviet Batasunaren lagun- tza ekonomiko-militarra galdu eta gero. Askoren ustez, artifiziala zen ekonomi cubarrak ezin izango du epe erdira bere egonkortasuna man- tendu. Oso gutxitan aipatzen dute Estatu Batuen blokeo eta meha- txuak. Dena den, lehen Panamak zein S. Batasunak betetzen zuten papera, oraintsu Mexicok, Vene- zuelak eta Colombiak prest daudela ordezkatzera baieztatu dute. Haize freskoa cubarrentzat.

INAKI BARCENA

MAROKKON aldiz errejimenak ez du ahuleziaren sintomarik. Saha- rako lurraldeetan 70. hamarkadaren azkenengo urteetatik gerran dirau Hassan IIren gobernuak Polisarioko herri gerrilaren aurka eta laister erreferenduma izango da ziur aski. Libia eta Aljeriarekin harremanak hobetu ditu errege aluitarrak; baina bere onurarako dirurik preziatuena Europatik dator, milaka emigranteek suposatzen dutena.

Alabaina, ni gehien kezkatzen nauena zera da, nola erraldoitzen diren cubar iraultzak dituen gaizki eta errakuntzak, eta anitzak dira noski baietz, Hegoaldeko edo bere inguru caribearrean dauden adi- bideak kontuan hartu barik. Ez ditut Partidu Komunista bakarraren hankasartzeak ahaztu nahi, baina hortxe bertan Algecirasetik 18 kilo- metrotara 'zuzenbide dibinoaz sortutako monarkia absolutua' daukagu begien aurrean eta Erdi Aroko gobernu moeta honetaz ezer gutxi entzuten da. Hau komeria!

CUBAN askatasun politikorik ez dagoela ongi dakigu eta baita orain dela laupabost urte jasaten duen egoera ekonomiko latza ere. Arlo bietan aldaketa sakonak izan behar dira. Aldiz, nondik eskatzen zaio Marokkoko monarkiari zertxobait bere herriaren miseria amaitzeko edo askatasun politikoak estrenatzeko?

Konparazio guztiak txarrak omen dira. Hala eta guztiz ere cubar herria duintasun gehiagoz bizi dela, dudarik ez.

Madrialeko Konferentziaren lehenbiziko urratsen ondoren

Arabiar eta juduek ezpatak tente

Mahaiaren inguruan jarri dira azkenean arabiar eta juduak, hasieran esan bezala urrian. Ehundaka milioi pertsonaren begi eta adimenak izan dira bertan eta, espero bezala, prozesuak iragarritako bidea jarraitu du. Alde bakoitzak bereari eutsi dio tinko. Binakako elkar hizketak Madriilen hasi dira, nahiz eta bigarren fasea seguruenik Ekialde Hurbilean bilakatuko den. Hamarkada askotako gatazka eta borrokek bakearen zirrikitua zabaldu dute Madriilen.

LURRALDEAK bakearen truke. Ez, bakea bakearen truke. Finean, egun askotako berriketen ondorioz, arabiar eta juduek oraindik ez dute egoera desblokeatzea lortu. Bakoitzak berea defendatu du: sutsu eta iraganeko akusazioak mahai gainera ateratzen dira etengabe. Lurralde okupatuak izan dira ezabaiden gatazka, arabiarrek horiek beren lehengo jabeen eskuetara itzuli daitezkeen eskatuz eta besteek horien ez dela garrantzitsua erantzunez. Israeliar ordezkariak argi utzi du lurraldearen eskakizunarekin inongo malgutasunik gabe jarraituz gero, elkar hizketak bertan behera geratzeko arrisku handia duela.

Madrilera heldu bezain laister, Yitzhak Shamir Israeliar lehen ministroak «guztia zela negoziagarria» baina lurraldeak erabakitzen adierazi zuen. Baina osatutako ekitaldietan garrantzitsu asko argitu zuen bere benetan esanahiaren luzeraz. «Guretzat 'lurraldeak' bakearen truke' formak hartu onartezina da. Etengabeko gai horrekin jarraitzea arriskutsua da eta ez gait

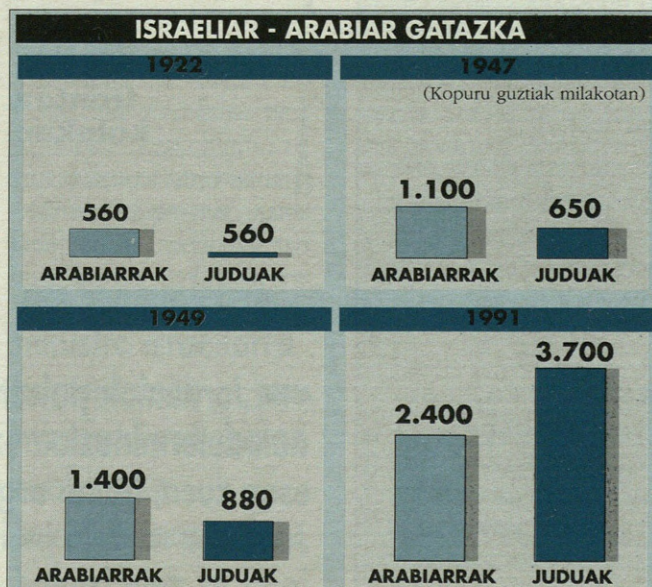
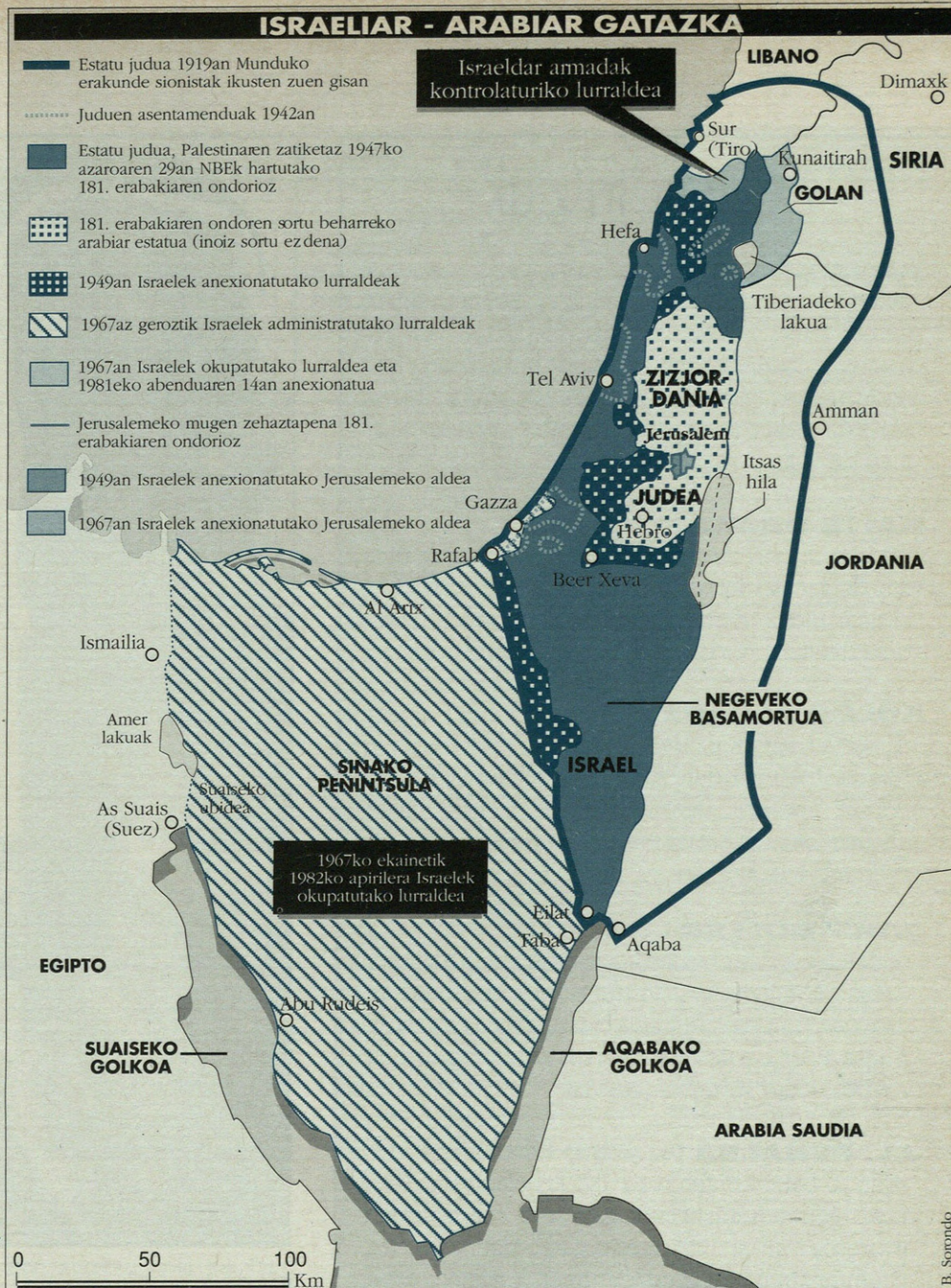
George Bush aurrean, Madrialeko Konferentziaren partaide garrantzitsuenak.

inora eramango». Boron-
dateaz mintzatu zen, baina
arabiarren borondateaz ba-
karrik, «*dei bat luzatu nahi*
nieke bemen dauden eta
prozesu bonetan parte
hartzen ez duten arabiar
buruzagi guztiei: onar
ezazue Israelen existen-
tzia, mundu guztiak bo-
rondate ona duzuela ikusi
ahal izan dezan».

Bakoitzak
berea defendatu du
modu sutsuan eta
iraganeko
akusazioak mahai
gainera atera dira
etengabe ●

Ez zuen kontutan hartu,
ordea, bere lehen mailako
etsaiek, palestinarrek 1988-
an jada onartu zutela Israel,
baina beren aldetik oraino
gauzak ezer gutxi aldatu di-
rela. Ez zituen aipatu ere
egin Bake Konferentzia be-
ra babestu edo bultzatu du-
ten NBEko ebazpen guz-
tiak.

Palestinarrak beren alde-
tik euren eskubide eta in-
justizietan babestu ziren
etengabe, oinarri moduan,
hain zuzen, Israelek disi-
mulo barik gorde zituen
NBEko ebazpenak erabiliz.
Mundua palestinarren he-
ria ahanzten ari dela salatu
zuen kezkatu Haidar Abdel
Shafik, palestinar-jordaniar
delagazioaren ordezkariak.
Konferentziak palestinarren
egoera latza, berriro lehen
mailara ekarri badu ere, pa-
lestinarrek ez dute arrazoi-
rik falta, areago Golkoko
gerraren ostean estatu in-
dartsuenen aldetik jasan
duten isolamendua sufritu
eta gero.

Azken hamarkadetan israeliarrak nagusitu egin dira populazioaren aldetik, baina batik bat munduko juduen inmigrazioagatik. Alabaina, etorkizunera begira palestinarrek 'gerra demografikoa' irabazteko karta guztiak dituzte euren eskuetan. Batez ere kontutan hartuz gero palestinarren jaiotze tasa %3koa dela eta israeliarrena %1ean besterik ez dela geratzen. Israelek judu soviatarren emigrazioarekin jokatu beharko du balantza orekatzeko.

Adituen iritziak

JULIO DIAZ («El Diario Vasco»):

«Bakearen giltzarria lurraldeak dira, beraz Israelek esaten badu esparru horretan ez duela amore emango, eta arabiarrek ere beste horrenbeste badiote, egoera blokeatu egiten da. Lurraldeak direla eta elkar hizketak apurtzen ez badira, negoziazioek luze joko dute».

MAITE UBIRIA («Egin»):

«Aldeen arteko desberdintasunak handiegiak dira eta beraz, ez dut uste urrats handiegirik izango denik. Bidea hasten egiteko balio dute, baina oraindik luzerako geratzen da, eta zailena gainera».

KOLDO ALDABE («Egunkaria»):

«Hasiera besterik ez da, lehenbiziko urratsak. Arabiarrek bat egin dute eta Israel beldurtu egin da horren aurrean. Berrogei urteko gatazka horri amaiera ematen hasteko bidea da. Oraingoz ez da ezer zehatzik aterako».

JOHN MÜLLER («El Mundo»):

«Jadanik esertzea bakarrik garaipena da. Guzti honetan garrantzitsuena EEBBek izan duten jarrera aldaketa izan da. Orohar, konferentziako gauzarik funtsezkoena palestinar herriak berari dagozkion eskubideetan aurrera egitea da».

J.L. PEÑALBA («El Correo Español»):

«Hau 2. bake konferentzia da. Lehenbizikoa Golkoko gerraren amaieratik gaur arte bizi izan den prozesua izan da. Bigarrena oraingo Madrilkoa da, eta hirugarrena hemendik aurrera, binakako elkar hizketekin hasiko da; azken honetatik etorriko da bakea. Oso prozesu luzea izango da eta etenak eduki ditzake».

RAFA MARTÍN («Navarra Hoy»):

«Konferentziak ez ditu hurbileko emaitzarik ekarriko. Berrogei urtetan lehenbiziz bildu dira buruzagi guztiak eta horrek oinarriak jartzeko balioko du. Hau hasiera historikoa besterik ez da, baina esperantzagarria eta baikortasunez ikusten dudana».

ANTONIO PETIT CARO («Vasco Press»):

«Emaizak, ikustekotan datorren urtean ikusiko ditugu. Oinarritzko akordio batzuk hartuko direla uste dut. Mahai honen lehenbiziko helburua, mahaitik inor altxa ez dadila da. Hori gertatuz gero gainontzekoa denbora kontua da».

Konferentziak esperantza birtu du palestinarren artean.

Arabiarren frontea kolokan

Arabiar ordezkari batuta abiatu zen Madrilera. Berbaz gutxienez. Baina bilera eta hitzaldiak aurrera egin ahala, laster agertu zitzaiz-

kion brintzak fronteari. Fares Bués Libanoko atzerri ministroak, bere osteguneko eta ostiraleko hitzaldiak palestinarren eskubideak defendatu zituen, baita 242 eta 338 ebazpenen aplikazioa ere (1967an okupatutako lurraldeen itzultzea

Jordaniak palestinar herriari autodeterminazioa ezagutu behar zaiola esan zuen, baina argi azpimarratu zuen Jordania ez dela inoiz Palestina izan eta inoiz ez dela izango ●

Madriko Konferentziaren kinela (Israel — Arabiarrek)

	Golaneko lurraldeak	Gaza eta Zizjordaniako lurraldeak	Palestinaren autodeterminazioa	Libanoko hegoaldeko lurraldeak
Jose Luis Arriaga «Deia»-ko komentaria	2	X 2	2	2
John Müller «El Mundo»-ko nazioarteko erredaktoreburua	2	X	1	2
Koldo Aldabe «Egunkariako» nazioarteko arduraduna	1	X	X	2
Maite Ubiria «Egin»-eko kazetaria	1	1	X	X
Rafa Martín «Navarra Hoy»-ko nazioarteko arduraduna	X	2	X	1
Julio Díaz «El Diario Vasco»-ko nazioarteko erredaktoreburua	2	X	X	2
Antonio Petit Caro «Vasco Press»-eko zuzendaria	X	X	X	X

Adibidea: Golaneko lurraldeak. Israeliek ez dizkio lurraldeak itzultzen Siriari (1); Israeliek lurraldeak itzultzen dizkio (2); zailtzen (X).
Oharra: Israeliek «etxean» jokatzek ez du inongo esan nahirik.

eskatzin dutenak). Baina batik bat 1978ko Nazio Batuen 425 ebazpena ez ahaztea eskatu zuen (Israel Libanoko 1.100 kilometroko lurralde sailetik ateratzea eskatzen duena) eta bere inguruan burutu zuen bere hitzaldia. 15 urtetako gerra ondoren, «bere herriak ez duela nahi Libanoko hegoaldea gerra berri baten lebergailua biburtzea».

Palestinarekin begira, aldiz, Libanok arabiar kausa eta palestinar herriaren alde egingo zuela jakinarazi zuen, baina argi azpimarratu zuen palestinarrek erne ibili beharko zutela: «Libano ezin liteke palestinarren aberri alternatiboa biburtu eta horrez gain, gure gerrarekin nahikoa izandugu, nekatuta gaude beste gerrak ere jasan beharraz».

Siriarrak mantendu dira orain arte gogorren, baina mundu guztiak daki Golaneko lurraldeak direla euren lehenbiziko lehentasuna, eta gauza bat dela guztien aurrean nola jokatzin den, eta Israeliekiko binakako negoziaketan ihardutea bestea.

Jordania ere, ezerean aurretik bere nortasuna etorkizuneko «kutsaduren» aurrean garbi uzten saiatu zen. «Autodeterminazioa eza-

Shamir lehen ministro israeliarra borondateaz mintzatu zen, baina arabiarren borondateaz bakarrik ●

gutu behar zaio Palestina-ko herriari. Jordania inoiz ez da Palestina izan, eta ez da izango ere», zehaztu zuen Kamel Abu Jaber, Jordaniako atzerri ministroak.

Egipto izan da Israeliekiko jarrera adiskidekorrena mantendu duena, izan ere bera da Israelekin harreman diplomatikoak mantentzen dituen arabiar estatu bakarra. Horren ondorio izan da bere bitartekaritza eskaintza, nahiz eta berak ere, arabiar jarrerari eustearren, Israeli lurraldeen itzultzea ezinbestekoa dela aipatu dion.

El Cairo ala Madril

Bake Konferentziaren bigarren aldea non bilakatuko den airean geratutako gaia

da oraino. Binakako elkar hizketak Madrilén hasi dira, baina seguruenik, honen segidan, El Cairo izango du te bigarren egoitza gisa. Bigarren txandarako Israeliek bere estrategia argi zehaztu beharko du, eta horretan EEBBren presioei nola aurre egin aurreikustea dauka lehenbiziko erronka. Estatubatuar presioa gehiegizkoa baldin bada bi aukera nagusi izango ditu: James Baker estatubatuar estatu idazkariak emandako garrantiak bete ez direla argudiatuz mahaitik altxatzea; ala elkar hizketekin jarraitzea eta, gaiak arloka banatuz, esparru bakoitzaren defentsan gogor eta ahalik denbora luzeenean ihardutea.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

■ MADRILEKO KONFERENTZIAREN IZEN SALTSAK

MADRILEN egunokaz bizi izan den saltsarekin, kazetariak nahiko lan izan dute gertatutakoa azaltzen. Eta izen saltsak ez ditu gauzak ezertxo ere samurtu. Horrela, bada, irratigizon batek Hanan Ashraui ordezkari palestinararen ordezkari Hanan Sabarawi esan zuen. Hala ere, bi pertsona nahastu dituen kazetaria ere izan da. Radio Nacional-eko kazetari batek Amer Musa Egiptoko lehendakaria Abu Musa palestinar disidentearekin erratu zuen. Harrapatutako batzuk besterik ez dira. Izen saltsa kontutan hartuta, hanka sartzeak a zelakoak izango ziren.

■ CICCiolina AMODIOAREN ALDERDIKO LEHENDAKARIA

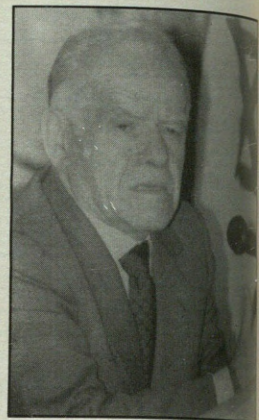
NAZIOARTEKO aro berriaren garai hauek, beste zenbait gauzen artean, alderdi bitxien hugalteza ekarri du zalantza barik. Oraingoan Italian gertatu da, eta pertsonai aski ezagun ba-

tekin gainera: «Cicciolina» izango da sortu berri den Amodioaren Alderdiko lehendakaria. Bere helburua datozen hauteskundeetan lau diputatu ateratzeari izango da. Alderdiaren sinboloa «Cicciolina»-ren burua bihotz baten barruan eta guztia inguratzen duen borobil larrosa izango da. Aktoresa pornografikoen ordezkari artistikoa den Schioonik egin zuen sinbolo berriaren aurkezpena.

■ APATXEAK ZABORTEGI ERRADIAKTIBOA BEHARREAN

TXISTEA badirudi ere, langabeziaren ondorioz Mescalero tribuko apatxeek, beren lurraldeen ondoan hondakin erradiaktiboak gordetzeko zabortege bat zabaltzeko eskaera luzatu diote EEBetako gobernuari. Prest daude zabortegearen harriskuak jasateko baldin eta honek lanpostuak sortzen baditu. Mescalero tribua New Mexicoko estatuko hegoaldean dago kokaturik 1853tik eta, zabortegea egiten bada, EEBetako 110 zentral nuklearretatik etorritako 15.000 tona material erradiaktibo jasan beharko dute.

E L E M E L E

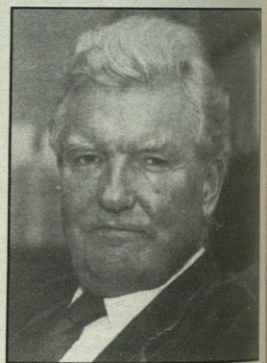

«Dena da diskutigarria, baina lurra bera ere».

Yitzhak Shamir, Israeleko lehen ministroa.

«Hamar urtetan, edo agian lehenago, Txinak ere komunista izateari utziko dio».

Paul Johnson, historialari britainiarra.

«SESBeko desegite prozesuak aurrera jarraitzen badu Errusia bere ordezkari legala deklaratu daiteke».

Boris Ieltsin, Errusiako lehendakaria.

«Buruzagitza militarra amaieraraino joango da. Errenditzen dira ala suntsitu egingo ditugu».

Kostadin Koprivika, Jugoslaviako armadako subkoronela.

O I H A R T Z U N A K

«Hauteskundeetako emaitzen arabera, gizartea ez dago ados erreforma ekonomikoak dakartzan ondorioekin».

Lech Walesa, Poloniako lehendakaria.

«Edozein modura, baina Mendebaldeak nire burua nahi du».

Mobutu Sese Seko, Zaireko lehendakaria.

«Arabiarrengandik dudak beldurra zera da: erregimen diktatorialak dira eta boterean mantentzeko boriek gatazka eta tentsioak bebar dituzte, eta nekez has dezakete eurek bake prozesua».

«Yoash Zidon, parlamentari ultranazionalista.

«Bakea ez da ametsa, bakea pertsona normalak bizimodu normala egitea bezain gauza samurra da».

George Bush, EEBBetako lehendakaria.

HEGOAFRIKAKO OPOSIZIOAK FRONTE ABERTZALEA SORTU DU

HGOAFRIKAKO oposizioak Fronte Abertzalea sortu du. 70 taldetako 400 ordezkari baino gehiago bildu ziren aipatu fronte zabala eratzeko eta bere helburua, konstituzioa berritzeko gobernuarekin aurki hasiko diren negoziaketetan fronte amankomuna aurkeztea izango da. Gertakizun honek ekarri dezakeen ondorio garrantzitsuenetakoa ANC eta PAC (Kongresu Panafrikarra)ren arteko elkar lana izan liteke. Askatasunerako Inkatha Alderdia frontetik kanpo geratu da, ez bait zitzaion eratze bilerara gonbidatu ere. Gobernuak, ANC eta Inkathak jakitera eman dutenez hilabete honetan bertan deitu dezakete erreformei hasiera emango dien Hegoafrika osoko alderdi politikoen kongresuari.

SOVIETARRAK DESNUKLEARIZAZIO PROPOSAMENETAN

START tratatua zaharkitua geratu da jadanik soviatar eta estatubatuarrek egin dituzten desnuklearizazio proposamen berriei. Baina, SESBren desintegrazioak eraginik, soviatarrek aurre hartu diete estatubatuarrei. Gorbaxovek START tratatuak agintzen duena baino 1.000 buru nuklear gehiago desagertaraziko ditu. Horrez gain, bere aldetik erabilera militarreko frogak nuklearrak bertan bera utziko ditu; adierazi duenez, «guztia arma nuklearrik gabeko mundua eraikitze bidean». Andrei Kozirev, Errusiako atzerri ministroa, harantzako joan da bere proposamenetan: zazpi urtetan buru nuklear estrategikoak %50era murriztea, frogak nuklearrak behin betiko debekatzea eta erasorako arma estrategikoak (begazkinetakoak...). 2/3etan murriztea.

FR3 kateak euskal emankizun berriari hasiera eman dio

«LEIHOA» ZABALDUZ

Telebista frantsesak ez diola leku handia uzten euskarari jakina da. Duela hilabete, telebista frantseseko FR3 kateak igande eguerdietan, emankizun berri bat ikusteko, parada eskaini digu. Emankizun berri honekin, Euskal Herriko egoera, euskarazko emankizunei dagokionez, ez da bat batean aldatuko, baina asmo berriak agertzen dira.

EMANKIZUN berri honetan agertu izan diren irudiek, eta baita ere antolaketak, aldaketa sakon bat iragarri digute. Jadanik, orain arte egiten zen magazinetik urruntzen ginen.

René 'Iñaki' Garat FR3ko langilea eta «Leihoa»-ko produktorearekin elkartu gara. Bera muntatzailea da Bordelen eta azaldu digu nola heldu den programa berria proposatzera. «Lebendik, erran behar da euskarazko programak frantses telebistan 1972an hasi zirela, hilabetero eta 15 minututako iraupenaz. Horren arduraduna Maite Barnetxe ezaguna izan zen. Hain zuzen, nerekin ari den muntatzailea eta ni berarekin lan egiteko eta

bere filmeak muntatzeko hautatuak izan ginen. 1986an, Maite hil zenean, bere emankizunaren segida hartzeko ez zen inor egon».

Maite Barnetxek egin zuen lana oso preziatua izan zen, gehien bat erreportaiak zirelako. Iñakik esaten digunez, «Iparraldean, ofizialki, ez zegoen inor programaz bitz egiteko, ez zegoen gaitasunik emankizun horri jarraikortasuna

■ **«Etorkizunari begira, telebistaren inguruan proiektu berri baten beharra dago» ●**

emateko. Erran daiteke telebistari buruz ez dela sekulan gogoetarik egin. Frederic Rossif filme egi-leak, telebista pobrearen idazpena zela zioen eta aski ados nago horrekin. Etorkizunari buruz, proiektu berri bat behar dugu».

Azken bi edo hiru urte hauetan, FR3k euskarazko programazioarekin jarraitu du —magazinak eginak izan dira—, eta honen ardurara Xabier Soubeletek eta Mayi Bidartek zuten.

Aldaketaren beharra

Proiektu eza eta berrikuntzaren beharra ikusiz, kateetako langileek, nolabait, errealitate horri aurre egin behar ziotela pentsatu dute. Alde horretatik, Akitaniako zuzendaritzatik zenbait laguntza jaso dituzte, Iñakik azaldu digunez, «zuzendari berria izendatu bait dute». Izandako bileretatik atera den ondorioa argia izan da, euskarazko emankizunek berrikuntza eta molde aldaketa behar dutela. «Honenala —jarraitu du Iñakik—,

euskal kultur erakundee-kin barremanetan sartu gara eta bitartekaritzak bontatu esker, Iparraldean lan talde bat sortu dugu, telebistan lan egiten duten kazetari eta teknikariek. Ellande Boutin, Euskal Telebistako kazetaria berrak. Azken honekin, programa berri bat sortzeko eta ikuslegoa erakartzeko erabili behar diren ideia hobereenak aztertu ditugu».

Iñaki Garatek nahiko kezkatuta agertu zaigu, azken urteetan euskalzaleek emankizun horietaz erakutsi duten axolagabekeria gatik. «Gertatu da euskarazko emankizunaren tenorean, filme zabarrak berriz pasatzen zirela. Alia ez du inork eman edota idatzi. Alia guri dagokigu, euskal kultur munduari dagokio eta frantses zerbitzu publikoan euskarari leku geiago eta hobe bati eskatzea. Badirudi, horrek ez duela garrantzirik. Euskal kultur erakundea ez da interlokutore gisa agertzen. Etorkizunari begira, telebistaz gogoetak egiteko eta, baita ere, FR3ri programazioaz proposa-

menak egiteko topagune bat gelditzen da».

Žuzendaritza berri hau dela eta, Estatu frantziar osora aldaketa heldu da. Bourges jaunak hartu du ardura eta, berarekin, plangintza berri bat ekarri du: herrialdeko emanaldiak. Jadanik, Lille, Nantes eta Bourges hirietan herrialdeko emanaldi hauek martxan daude eta, Inakik azaldu digunez «*erronka handia litzateke delegazio bat lortzea Iparraldean, Baionan, Iparraldeaz programak sortzeko eta, baita ere, bertako informazioa zabaltzeko. Kontuan izan behar da, Britainian eta Korsikan gu baino pauso gehiago eman dituztela. Guk, momentuko, ez dugu deus lortu*».

Dinamika berria

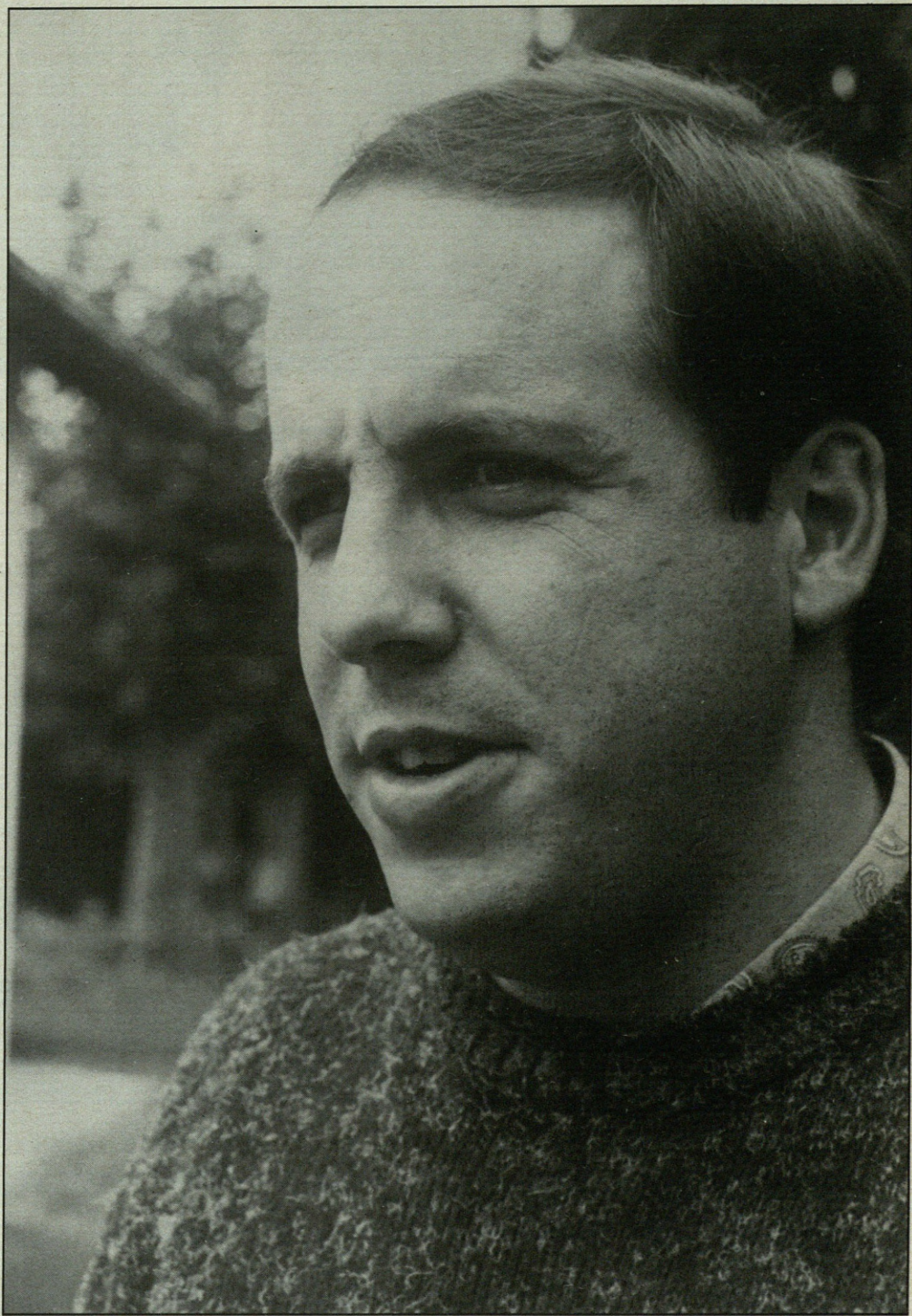
Gaur egun, «Leihoa» emankizunak sei minuto t'erdiko iraunpena du. Alde batetik, magazin txiki bat prestatzen dute, hiru aste lehenago egina dagoena, beraz, orain arte baino gaurkotasunari lotuagoa egongo da. Bestalde, «Leihoa» emankizunekoek programak erlijio berria hartzea nahi dute, gaurko Euskal Herria erakusteko beste motako erreportaiak sartuz. Asteko informazioak ere, bere tokia hartzen du emankizun euskaldun honetan. Bernadette Argain kazetaria, Radio Adourren lan egiten zuena eta gaur egun Irulegi Irratian ari dena, dugu laburpen honen arduradun. Bukatzeko

asteko agenda eskaintzen da.

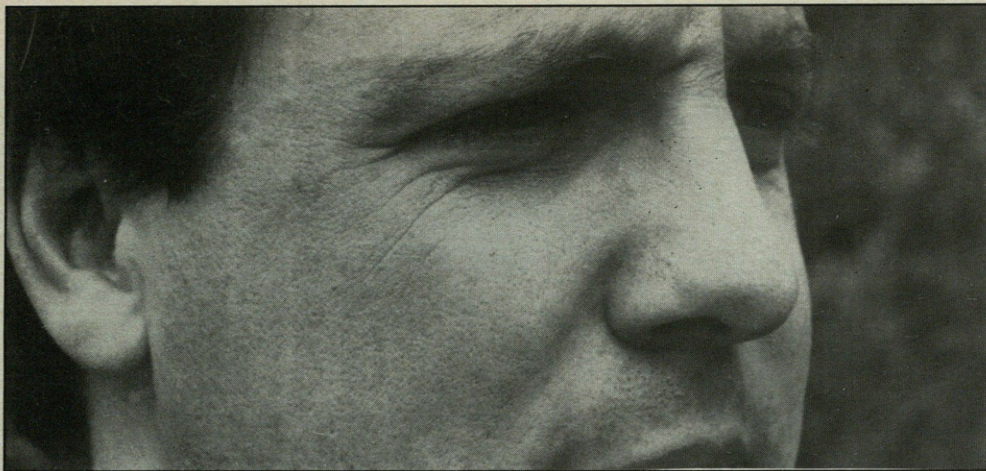
Saio honek eskaintzen digun aldaketa aipagarriena, astero euskarazko emankizuna izango da,

igande eguerdietan, orain arte gertatu ez den bezala; hori bai, minutu kopurua aldatu gabe. «*Obartzen gara minutu kopuruari dagokionez, ez dagoela aldatetarik* —erran digu produktoreak—, baina, guretzat leben urrats bat besterik ez da. Gure asmoa da egunero zazpi minututako saio bat egitea, hama-

René 'Inaki' Garat, «Leihoa» saioaren produktorea da. Gaur egun, saioak astero sei minuto t'erdiko iraunpena izan arren, honen asmoa egunero zazpi minutu igortzea da.

■ Bourges jaunak plangintza berri bat ekarri du telebista frantses publikora: herrialdeetako emanaldiak ●

Iñaki Garatentzat, euskal kultur munduak telebistarako plangintza orokorrean eman dituen lehenengo urratsak garrantzitsuak dira.

bi hamabost langileen talde bat sortuz. Datorren urtean lortzea espero dugu. Horrela gertatzen ez bada, pentsatzen dut euskarak ez duela benetazko lekurik izango eta beharrezkoa du».

Euskal Telebista jasotzeko sarea zabaltzeko eskakizunak Iparraldean oihartzun handia ukan arren,

Iñakiren irudiko eurek egindako proposamena ere beharrezkoa da. «Euskal Telebista gure telebista nazionala da eta, egia da gauza onak egiten dituztela, kirolaz bereziki, baina Iparraldeaz, hemengo gaiez saio gutxi daude. Bestalde, produkzio mailan guri dagokigu funtzio hori betetzea eta egoera

ezagutueraztea. Nik produktore bezala, 'Leiboa'n horrelako lan bat egiteko asmoa dut».

Erreakzioak

Saio berriarekin, FR3n euskarari eman zaion lekua lehen baino txikiagoa dela salatu nahi izan dute orain

arte saio horretaz arduratzen ziren Xabier Soubelet eta Mayi Bidartek. Gure Irratiak eskainitako elkar hizketa batean zera adierazi dute, «Leiboa' eman berriak aldaketa jasan baina, iraunpenari dagokionez, beherantz doa. Orain arte egiten genituen magazinak jendearen gustokoak ziren eta eskoletan baliagarriak». Kate frantses publikoan euskarak jasandako iraupen murrizketak dela eta, euskalzale eta haitetsiei artean kezka agertzeko dei bat zabaldu dute. Oraindik, ez da erantzunik jaso, baina Iñaki Garatek esaten digunez, «garrantzitsuena da euskal kultur munduak telebistaren inguruan politika orokor bat planteatzeko lehen urratsak jarri dituela».

Ixabel Etxebarria

BALIZKO

Koldo Izagirreren poesia liburuaren 2. argitalpena

ERROTEN

Espainiako «Premio Nacional de Poesia 1990»ko finalista

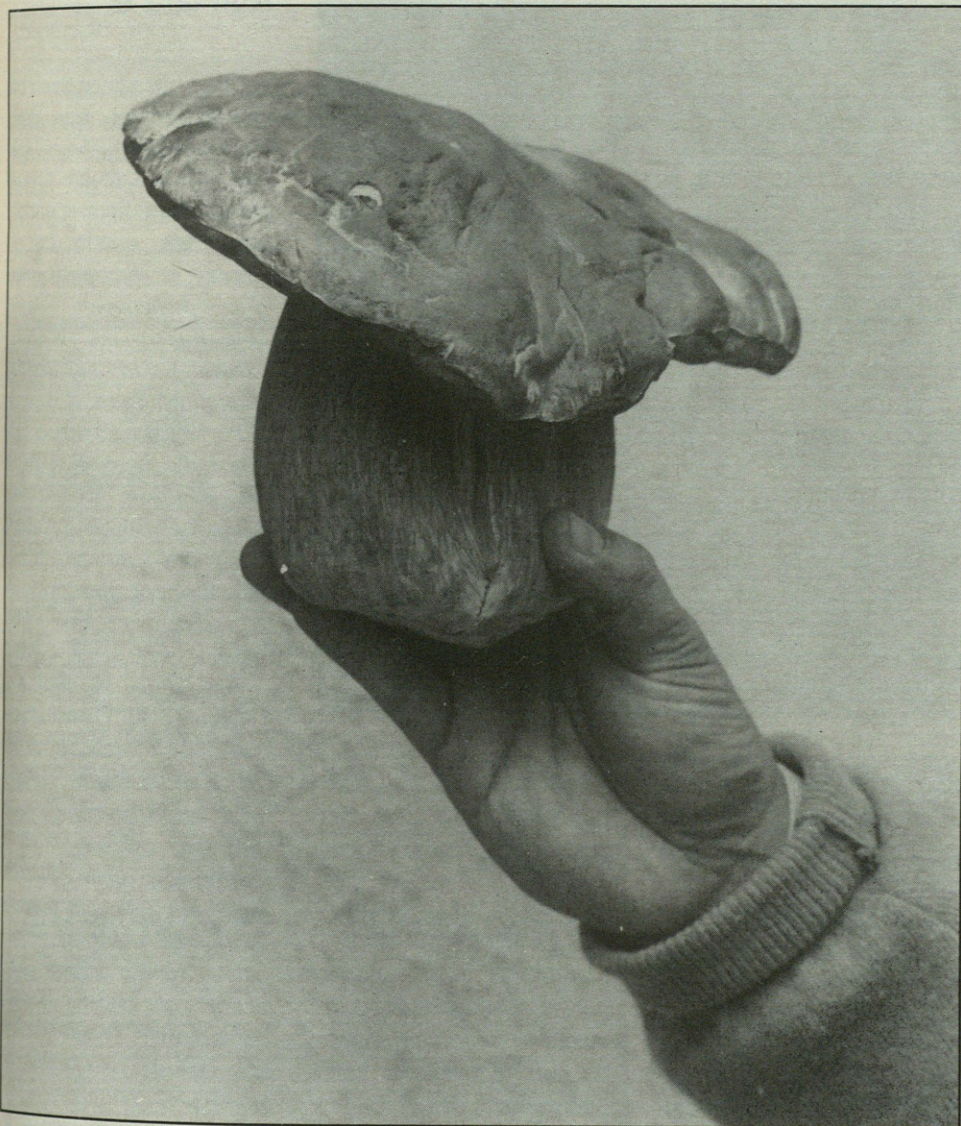
ERRESUMA

40

N A T U R A

Aurten, inoiz baino jende gehiago ari da onddo biltzen

PERRETXIKOAK NONNAHI

Mendira joaten hasi da berriro ere jendea perretxikoak biltzera. Naturak urte oparoa eskaini die aurtengoan mikologiaren zaletuei. Sorpresak ere anitzak izan dira. Betiko ziza hori, gibel urdin eta onddoez aparte, azken hamabost urteetan ezezagunak ziren espezieak ere azalduz joan dira euskal basoetan.

MENDIRA joan, lurrera begiratu, eta pinu artean zèr aurkituko eta onddo beltz handi bat. Ez dira izan pertsona gutxi aurten Euskal Herriko basoetan honelako

Euskal sukaldeetan oso preziatua da onddo beltza.

Daniel Palacios mikologoaren ustez, ez jakintasun handia dago oraindik ere euskal perretxikozaleen artean.

sorpresatsegin jaso dutenak. Atzean geratzen dira orain dela urte gutxi Txernobil-en izandako ezbeharra zela eta Euskal Herriko perretxikoak ateratzera ez zirela ausartzen ziotenen hitzak. Ahaztu dira euri erreadiaktiboa eta antzeko argudioak. Aurtan, eta udako beroa eta udazkeneko eguraldi hezeak lagundurik, aspaldi ez bezalako perretxiko kopurua azaldu da euskal mendie-

tan. Otarra edo plastikozko poltsa esku artean harturik perretxiko bila atera den jendea ere ugaria izan da oso.

Aranzadi Zientzia Elkar-tearen Mikologia Taldeko partaideek ongi ezagutzen dute gorakada hori. Astelehenero irekitzen dituzte beraien egoitzaren ateak perretxikoak dela eta, zailtasunaren bat duen edonori. «Jende asko etortzen da bona astero —esaten digu

sail honetako zuzendaria den Daniel Palaciosen— eta orain inoiz baino gehiago, biltza sasoian bait gaude. Gainera, lehen perretxikotan ibiltzen ez zen jende asko aurtan ibiltzen hasi da». Mutil gazte batek ekarritako ondoko beltz bat dauka esku artean

Preziatuak diren perretxikoen artean gehien ikusi direnak ondoko beltza eta zuria izan dira ●

gurekin hitz egiten duen biartean. Hauek izan dira, hain zuzen ere, preziatuak diren perretxikoen artean gehien ikusi direnak: ondoko zuria eta ondoko beltza. «Inoiz ez bezala ugaritu dira aurtengoan. Baina beti inguru oso konbertuetan: Etxarri Aranaz, Uztamako Bailara...».

Perretxikoak biltzeak ordeada badu bere alde txarra ere, gaia ongi menperatzen ez bada behintzat. Aurtengoan berrogei lagun baino gehiago pozoienduak suertatu dira perretxiko kaltegarriak jateagaitik. «Okerrenak betiko zaleak dira —esaten du Daniel Palaciosen—, obizkoak diren biru espezietatik kanpo ezer ez dakitenak. Urteetan perretxikoak biltzen, eta inoiz ez direla errazteko uste dute, eta gero berriro amaitzen dute, gaitorturik». Honen adibide garbia ospitalean bukatu zuten familia oso baten kasua izan da. Ziza horiak zirelakoan, perretxiko pozoiengarriak jan zituzten. «Zuburrakoak izaten dira basi berriak direnak, eta

bait dira ausartzen ezagutzen ez dutenik jatera. Izan ere, asko izaten dira elkarren arteko antza handia duten perretxikoak. Beraien arteko desberdintasun bakarra, bata ona eta bestea pozoingarria izatea izaten da. Eta harrigarria badirudi ere, bere hilkortasun mailagatik mundu guztian ezaguna den Amanita Phalloides-a da, Euskal Herrian, kaltetu gutxien dituen perretxiko pozoingarria. Medikuntzak ere badu bere eragina horretan. «Gaur egun, garai bateko bilkortasun maila azterturik —argitzen du Palacios jaunak—, asko hobetu da sendagaien eraginkortasuna».

Mikologia taldeak ere ugaritzen doaz. Mendi elkarteen inguruan edo gastrumi elkarteen eraginez sortuak, arabarrak eta bizkaitarrak osaturiko 'Grupo 101' taldea da bere kasa

sortu den bakarra orain arte. Hitzaldiak ere sarritan ematen dituzte talde haue-tako mikologoek.

Bitxikeriak aipatzera-koan, jaten ez diren perretxikoak gogoratu behar direla dio Palacios jaunak.

Euskal giro egokia dela eta, hemendik kanpo arraroak diren espezieak arruntak ditugu hemen. 'Bolletus' familiakoak batez ere. Giroa aipatu ondoren, hemengo landateria da ahaztu ezin den beste baldintza. Perre-

'Entoloma Lividum', aurtengoan kutsadura gehien sortu dituen perretxikoa. Euskal Herrian 'maltzur' deitzen zaio.

ERESOINKA S/A

Bikoizketak: (euskeraz edo erderaz) luzemetraiak, dokumentalak, marrazki bizidunak, bideo didaktikoak, industrialak, publizitatea ● **Irrati nobelak** ● **Soinuzpenak:** era guztietakoak ● **Azpititulazioa** ● **Telebistarako programen ekoizpena** ● **Postprodukzioa:** ADO-1000, VISTA, ACE MICRO, 2D eta 3D efektu bereziak. 1" C, Betacam SP, Umatic HB eta LB.

ZURE NEURRIKO AURREKONTUA EGINGO DIZUGU DEI EGIGUZU

Sorabila auzoa-Esergi pabilioak 53
201400 ANDOAIN (Gipuzkoa)

Tlf: (943) 300487 / 593104

Fax: (943) 594134

**BIDEO ETA FILMEEN
OZENKETA**

**AHOTS AUKERA
HOTS DIGITALAK
MUSIKALAK**

SINTONIAK — MAKETAK — MEZUAK

San Roke kalea, 15

Arbaitzalde Etxea

20009 Donostia

Tlf. 45 46 55

Imaz Anaiak, sari mikologiko ugariren irabazleak:

«Harrapakari asko dabil euskal mendietan, eta zaletu gutxi»

ARGIA. Zenbat denbora daramazue mikologiaren munduan?

IMAZ ANAIAK. Beno, betidanik izan gara perretxikoak biltzearen zaletuak. Baina mikologia mailan ezagupenak lantzen eta abar duela bost urte inguru hasi ginen.

A. Sariak ere irabazi dituzue aurtengo sasoian.

I.A. Bai, Ordizia eta Galdakaokoak irabazi ditugu.

A. Eta zer motatako lehiaketak izaten dira?

I.A. Beno, mota guztietakoak daude. Galdakaon adibidez bost sari zeuden.

A. Eta zuek zer irabazi duzue bost horietatik?

I.A. Hiru sari. Espezie kaltegarrien sariak falta izan zaizkigu.

A. Zer lan eskatzen du mota bonetako lehiaketa batean parte hartzeak?

I.A. Lan handia, zeren eta perretxikoak biltzea gauzarik errazena da. Gero, etxera joan eta liburutetan arakatu behar izaten da, bildutako guztia sailkatu ahal izateko.

A. Noiztik zarete Aranzadiko partaideak?

I.A. Lau urte inguru pasatu dira hemen hasi ginetik. Partaide gazteenetarikoak gara, eta esan daiteke beste guztiak elkarteke zati zientifikoa direla. Asko dakite mikologiaz, urte asko daramatzate ikasten eta.

A. Aurten pertsona askok jan dituzte perretxiko kaltegarriak. Zer dela eta gorakada hori?

I.A. Espezie kaltegarriak beti bezala azaldu dira aurtengoan. Aldatu dena zera izan da, jende kopurua. Komunikabideek ere izan dute bere eragina. Aurtengo lehen perretxikoak azaldu zirenean, asko zirela eta, leku guztietan eman zen horren berri. Eta horren eraginez, jendea mendira joaten hasi da. Perretxikoak ezagutzen ez dituen jendea ere bai.

A. Zer aholku emango zenikete orain hasten den pertsona multzo horri?

I.A. Ezagutzen ez duten perretxikorik ez jateko

inoiz. Hemen perretxiko mota batzuk besterik ez ziren jaten lehen, eta orain aukera asko zabaltzen ari denez, arazoak sortzen dira.

A. Ez al dira oso altuak gaur egun perretxiko batzuegatik ordaintzen diren diru kopuruak?

I.A. Egia esan, oso kaltegarria izaten ari da. Gaia menderatzen ez duen jende asko mendira joaten hasi bait da. Dirua ikusten dute perretxikoetan, eta jateko onak ez diren espezieetako aleak txikitzeko ohitura hartu dute. Harrapakari asko dabil euskal mendietan, eta zaletu gutxi. Nola uler daiteke bestela orain sarritan ikusten diren sarraskiak? Espezie askoko aleak hazteko denborarik eman gabe jasotzen dituzte gainera.

A. Zein da perretxikorik preziatuena zuentzat?

I.A. Goringoa, zalan-tzarik gabe. Azken hamabost urteetan ez zen ikusi ere egiten, eta aurten azaldu egin da. Oso eman-korra izaten ari da aurten-go denboraldia.

txikoak, derrigorrez, landare bat behar dute ondoko sinbiosiaren bidez iraunbizi ahal izateko. Eta Euskal Herriko landateria asko aldatu da azken urteotan. «Gara bateko pagadiak eta barritiak desagertzen joan dira—azaltzen du Aranzadiko mikologoak—, pinudietatik utziz betidanik beraien

■ «Espezie batzuk desagertzeaz daude, eta beste batzuk, berriak, azaldu egin dira»
DANIEL PALACIOS

izan den lekua. Eta berriak bere eragina izan du gaur egun ezagutzen ari garen espezieen eraldaketa baten. Espezie batzuk desagertzeaz daude, eta beste batzuk, berriak, azaldu egin dira». Hala ere, egoera ez dela kezkarria azpimarratzen du Palacios jaunak. Askok kontrakoa pentsatu arren, pinudietan ere azaldu daitezke lehen beste zuhaitz mota baten inguruan azaltzen ziren ondoak. «Gaztainondoak desagertu zirenean ere 'goringoa' desagertu egingo zela zioten, baina gaur egun haritz eta pagoen inguruan jaiotzen da. Gainera, aurten asko azaldu dira, desagertutzat jo izan arren azken hamabost urteetan».

Onddo berria eta arriskutsua

Datu harrigarri bat aipatzen du ordea Palacios jaunak. «Aurtengoan oso ugaria izan den perretxiko bat

Naturak, mikologiaren zaletuei sorpresa handiak eskaini dizkie.

arriskutsua biburtuko da hemendik oso urte gutxitara: 'Tricholoma Pardinuum'. Oraindik ez da Gipuzkoara heldu, baina Nafarroan dagoeneko hedatua dago. Duela lau urte jaso ziren lehen aleak, Etxalekun Ondoren Al-datzen azaldu ziren, piska bat ugariagoak. Gaur egun, eta aurtengo ugaltasunaren barnean, Oro-kietan azaldu da. Geldi ezinada bere hedaketa. Eta

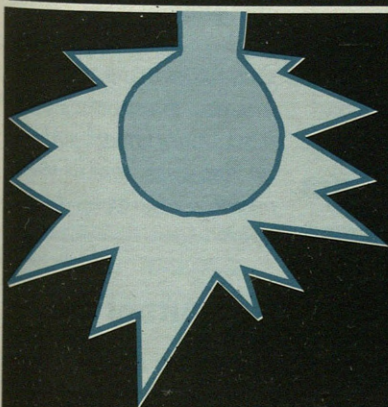
oso kaltegarria izan daiteke. Datorren urtean ez bada burrengoan izango da, jan daitekeen perretxiko baten antz handiabat dauka».

Bitartean, mikologia goraka doa, eta gorakada hau azaltzerakoan, Aranzadi-koek ehiztariak jasaten ari diren presioa oso garrantzitsutzat hartzen dute: «leokeria bat dirudi, baina eskopeta utzi eta otarra hartzen dute orain, mendira

joateko atxakia izatearren». Diruaren usaina ere ezin omen da ahaztu. «Orain perretxiko bila hasi direnak dira okerrenak, diru bila joaten bait dira soilik. Asko ordaintzen da gaur egun perretxiko kiloko, gebiegi, eta horrek ondorio txarrak izan ditzake». Horren ondorioz, baso ugari akotatuak izan dira, perretxiko zaleei bilketak debekatuz. Neurri hau normalizat har daiteke

Nafarroa inguruan ezagutzen ari diren perretxiko zaleen 'inbasioa' ikusirik. Euskal sukaldariek ere erabiltzen dituzte hemen ia jaten ez diren perretxikoak, 'Morchella' familikoak. Aldi berean, oraindik guztiz hazi ez diren aleak ere otarrera botatzen dituzte perretxiko biltzaile askok, espeziearen jarraipena galeraziz.

Amagoia Iban

ARGIA

EGUNA 91

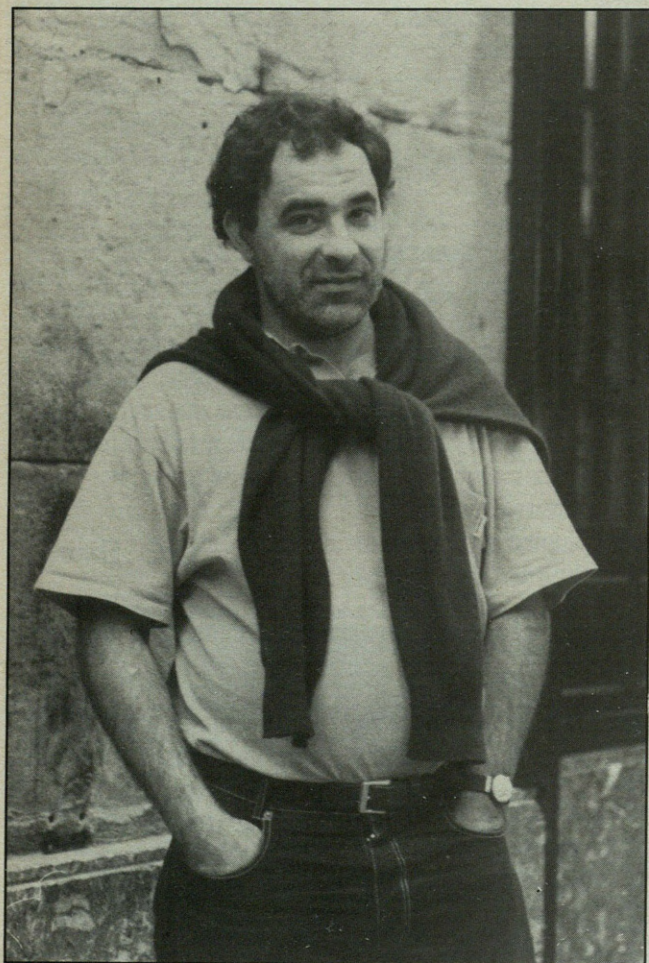
AZAROAK 24

30

K I R O L A

EUSKAL HARROBIA GALTZEAR?

Estatu espainiarreko Lehen Mailako Liga Txapelketan hiru euskal taldek hartzen dute parte aurtengo denboraldian. Euskal jokalariez osatuak osoki duela gutxi arte, jokalaria eta entrenatzaile atzerritarrek kontratatzeraz ekin zioten hirurek azken denboraldietan. Bitartean, hainbat euskaldun talde espainoletan aritzen dira jokatzeko. Oso preziatuak diren jokalarien ekoizlea betidanik, euskal harrobiak hornitze sistema berriak bilatzeari ekin dio, ez desagertzearren.

J. Mendiluze, Gipuzkoako futbol eskolen arduraduna.

URTE luzez hitz egin da futbol zaletuen artean euskal harrobiari buruz. Jokalari onak ekoizteko sistema ona dela diotenen kopurua ez da txikia. Estatu espainiarreko zenbait talderen eredu ere izan da, eta gaur egun Espainiako Liga Txapelketan ugariak dira euskal jokalarien zerbitzuak eskatzen dituzten taldeak, jokalaria serioak, arduradunak eta buru azkarrekoak direlakoan euskaldunak. Espainiako Liga Txapelketan parte hartzen duten talde ez euskaldunetan 48 euskal jokalaria daude sakabanaturik.

Baina, ezaugarri hauek lantzeko beharrezkoa da urte askotako jarraipena egitea. Garai batean lehen mailako euskal taldeek (Osasuna, Real Sociedad eta Athletic) hartzen bazuten ardura hori, gaur egun ez da hain erraza izaten futbolearen aritzen diren milaka gazteen jarraipen zuzena egitea. Horregatik, jokalaria sortzeko gaur egun indar

gehien hartzen ari den sistema futbol eskolak eratzearena da. Lurraldeetan banatuak, Lehen Mailako euskal taldeak izaten dira mota honetako eskolen bultzatzaile zuzenak. Osasunak, adibidez, Tajonar izeneko futbol eskola du, eta bertatik 2.000 gazte inguru pasatzen dira, maila guztietan banaturik. Lezamakoa da Athletic-en futbol eskola. Talde honek, Osasunak bezala, beharrezkoak diren material guztiez hornitzen du bere eskola.

Erreala da, euskal futbol talde nagusienetarik, futbol eskola propioa ez duen bakarra. Hori dela eta, Gipuzkoako Futbol Federazioa izan da lurralde honetako futbol eskolak sortzeko proiektua aurrera eramatea erabaki duena. Josetxo Mendiluze da proiektu honetako arduradun nagusia, eta berak azaldu digunez, bost izango dira guztira antolatuko diren eskola berriak. «Hamahiru urteko gaztetxoekin hasiko gara lanean, hamasei urtetaraino beltzen direnean norke balioko duen eta norke ez esateko posible izango dugula koan».

Futbol eskola berriak

Eskualdeka banatuko dira bost eskola hauek eta lau

Euskal jokariak atzerrian

1. Zubizarreta (Barcelona)
2. Bakero (Barcelona)
3. Goikoetxea (Barcelona)
4. Begiristain (Barcelona)
5. Salinas (Barcelona)
6. Alexanko (Barcelona)
7. Elduaian (Burgos)
8. Joseba Agirre (Burgos)
9. Bengoetxea (Burgos)
10. Aiukar (Burgos)
11. Loren (Burgos)
12. Del Val (Burgos)
13. Gonzalo (Burgos)
14. Biurrun (Español)
15. Melendez (Español)
16. Cedrun (Zaragoza)
17. Lizarralde (Zaragoza)
18. Mario (Zaragoza)
19. Lopetegi (Logroñes)
20. Elgezabal (Logroñes)
21. Iturrino (Logroñes)
22. Herrero (Logroñes)
23. Dulce (Logroñes)
24. Uribarrena (Logroñes)
25. Bergara (Logroñes)
26. Armando (Logroñes)
27. Gorriaran (Oviedo)
28. Zuñiga (Oviedo)
29. Sarriugarte (Oviedo)
30. Zubeldia (Oviedo)
31. Cano (Oviedo)
32. Sabin Bilbao (Coruña)
33. Uralde (Coruña)
34. Ribera (Coruña)
35. Albistegi (Coruña)
36. Aspiazu (Coruña)
37. Lopez Rekarte (Coruña)
38. Mujika (Coruña)
39. Santi Frances (Coruña)
40. Ferreira (At. Madrid)
41. Pizo Gomez (At. Madrid)
42. Unzue (Sevil F.C.)
43. R.Martinez (Valdolid)
44. Urzaiz (Albacete)
45. Irureta (Mallorca F.C.)
46. Lasa (Madrid)
47. Calleja (Sporting)
48. Otxotorena (Valencia)

Astero, euskal futbol zelaiaik gatzetxoz betetzen dira. (Argazkia: Joxean Goya)

entrenatzaile izango dira lan teknikoaz arduratuko direnak. «Eskualde bakoitzeko 150 gazte ingururekin lanean aritzea espero dugu —esaten digu Mendiluze jaunak—. Gazte hauek beraien taldeetan jarraituko dute, eta asteen behin bakoitzeko egongo dira federazioko entrenatzaileekin».

Azaroaren 4ean jarriko da martxan eskola hauetako lehena, eta ondoren besteek

jarraituko diote. «Benetazko futbol eskolak Lehen Mailako taldeek sorturikoak dira —jarraitzen du

Jokalariak sortzeko gaur egun indar gehien hartzen ari den sistema futbol eskolak eratzearena da ●

Mendiluzek—, baina Realak lan hori betetzen ez duenez, ezin utziko dugu gipuzkoar harrobia nora ezean».

Futbol eskola batek, ordea, ez du jokalaria gazte kopuru bat eskatzen soilik. Goi mailako talde batentzat interesgarriak diren jokalariai eskuratu ahal izateko, garrantzi handia dute maila baxuagoko taldeekin harreman onak izatea. Normalean, euskal taldeek asko

zaindu izan dute arlo hau, baina azken urteotan, eta Josetxo Mendiluzek azaltzen duenez, asko ahaztu da puntu hori Realaren kasuan.

«Garai batean 10 milioi inguru gastatzen zituen Realak Gipuzkoako talde gehienei futbol materiala eman abal izateko. Horre-

lako laguntza garrantzitsua izan daiteke oso aurrekontu baxua duten taldeentzat. Gero, jokalaria interesgarri bat topatzera-

koan, jokalaria eskatu besterik ez da egin behar. Ez da inolako arazorik izaten». Gaur egun, ordea, badirudi gauzak ez direla hain errazak talde gipuzkoararentzat. Garai batean jokalaria iturri ziren talde txiki askok beste talde batzuetara bidaltzen dituzte jokari baliagarrienak, aspaldi utzi bait zion Realak materiala eta laguntza ekonomikoa emateari. Hondartzako txapelketak dira ondoen funtzionatzen jarraitzen dituenak.

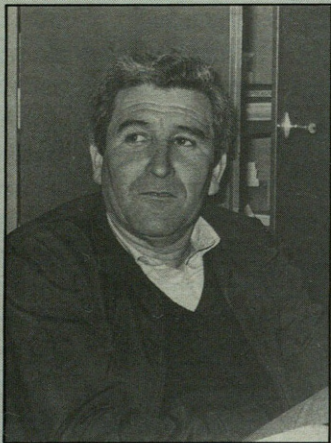
Bilboko Athleticetik ez du hainbeste arazorik interesatzen zaizkion jokari gazteak bereganatzerakoan. Aurrekontu baten bitartez, Bizkaiko talde txiki askokin zituen harremanak mantentzen saiatzen da, eta Osasunak ere beste hainbeste egiten du Nafarroakoekin. Talde nafararen arazorik nagusia biztanle kopuru baxua da, biztanle gutxi izatean jokari onak izateko aukerak asko murrizten bait zaizkio. Hori konpontzeko, beste lurralde euskaldunetako klub txikiekin harremanak estutzen saiatu izan da.

Atzerritarrak bai ala ez?

Bertako jokalariekin lortu zituen Realak bere historia guztian lortu dituen saririk nagusienak (Espainiako Liga Txapelketa eta Errege Kopa), eta Athleticetik ere talde politika berdina jarraituz irabazi zituen bereak. Osasuna izan da agian mailaguna gai honetan. Urte batzuk daramatza dagoeneko atzerritarrekin jokatzeko, espainiarrak gehienak. Espainiarrak ez ziren lehen jokariak ere talde nafarrentzat etorri ziren. Realak ere bide

Euskal talde nagusien harrobi arduradunek:

Euskal harrobia bat, ikuspegiak hiru

(Argazkia: Luis Otaegi)

ARGIA. Hitz egin al daiteke oraindik Realaren harrobiaz?

XABIER EXPOSITO. Noski baietz. Egia da gaur egun ez dugula orain hamar urte genuen indarra oinarrian, baina oraindik lanean jarraitzen dugu. Eta lan hori ezin da baztertu, nahitaezkoa bait da taldearen iraupenerako.

A. Nola aukeratzen dituzue jokari gazteak?

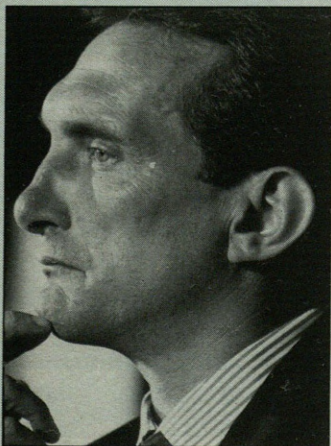
X.E. Geure behatzaileak dauzkagu, eta horretaz gain badira deitzen diguten behe mailako taldeak ere. Gainera, garrantzi handia hartu du azken urteotan guretzako geuk antolatzen dugun torneoak. Urte guztian landuz joan garen ekipoak jokatzeko du, eta lortutakoaren neurri nahiko zehatza ematen digu.

ARGIA. Osasunarena da gaur egun emaitza onenak jasotzen ari den harrobia. Zertan desberdintzen zarete besteengandik?

FERNANDO MURGIA. Harrobiaren emaitzak uztarekin gonbaratuko nituzke. Faktore askok baldintzatzen dute jokari gazteak onak edo txarrak izatea: non jaio diren, zer laguntza jaso duten... Fruituek onak izaten jarraituko dutela uste dugu aurtengo maila ona lortu ez arren.

A. Zenbat urterekin hasten zarete lanean gazteekin?

F.M. Hamar edo hamaika urteko haurrak baditugu, guk antolaturiko txapelketetan parte hartzen dutenak. Ondoren, hazten doazen heinean hobetzen badoaz, geuk hartzen ditugu ardurapean.

(Argazkia: Alfredo Aldai)

ARGIA. Athletic izanik jokari atzeritarrik ez duen euskal talde bakarra, nola ikusten da Realak eta Osasunak ez jarraitzea bide beretik?

TXUTXI ARANGUREN Beno, betidanik izan dituzte kanpotarrak bi talde hauek. Beraiek onartzen dute, baina guk ez dugu horrelakorik nahi. Harro gaude horretaz, eta Lezamari ahalik eta errentagarritasun handiena ateratzen saiatzen gara, goi mailako talde guztiz euskaldun bat lortu asmoz.

A. Nolakoa da euskal harrobiak eskaintzen duen jokalaria?

T.A. Jokari zuzena, gogorra, gaitasun fisiko handikoa izaten da euskalduna. Maite ditu bere taldearen koloreak, txikitatik, eta hori oso garrantzitsua da.

Plangintza txarra dela eta, jokalariei on asko galdu izan dira prestakuntzaren lehen ataletan.

berdina hartu du azken denboraldietan, eta jokalariei britaniarrak izan ditu gustokoak.

Athletic izan da oraindik ere bertako jokalariei eustea erabaki duen goi mailako euskal talde bakarra, eta oraingoz hori ez dela aldatuko dio bertako harrobiaz arduratzen den Jesus «Txutxi» Aranguren. «Oso ondo joan zaigu orain arte Euskadiko jokalariekin, eta ez dut uste logikoa denik orain arte funtzionatu duen sistema bat aldatzea».

Futbolzaleen iritzia ere asko aldatzen da lurraldeen arabera. Nafarroa da atzeritarren erabilera gehien onartzen duena, eta orain urte gutxi zaletu gipuzkoarrak guztiz aurka azaltzen baziren, gaur egun asko

gehitu da atzeritarren beharra ikusten dutenen kopurua. Bizkaiko zaleak da aurkako jarrera garbiena hartzen duena. Hala ere, eta

Athletic izan da oraindik bertako jokalariei eustea erabaki duen goi mailako euskal talde bakarra ●

paradoxa dirudien arren, Osasuna da harrobiaren fruitu ugariak lortzen ari den euskal taldea. Entrenatzaile kontuan ados azaldu

dira hala ere lehen mailako euskal taldeak, noizbait edo gaur egun entrenatzaile atzeritarren bat izan dutelako.

Eztabaidak jarraitzen duen bitartean, euskal futbol zelaia astero betetzen dira lehen ekipoko jokalariek izateko ametsa duten gazteekin. Hamaikatzeko gazte, eta bakan batzuek besterik ez dute lortuko beraien helburua. «Gazte asko geratzen dira erdibidean —esaten du Osasunako harrobiaz arduratzen den Fernando Murgiak—. Talde eta maila guztietan. Futboletik kanpo dauden arrazoiengatik batzuetan, planifikazio akatsengatik askotan. Gebiegi behartu izan dira gazteak, beraien adina abaztuz. Hori da az-

ken denboraldietan konpontzen saiatu garen arazo nagusia». Garrantzitsua da baita ere, harrobia aberastu ahal izateko, behatzaileen betebeharra. Jon Aiestaran hauetariko bat dugu. Errenderiarra, gazte honek Athletic-entzat egiten du lan: «Bilbotik deitzen didatenean zer partidu ikusi behar duan esaten didate. Jokalari konkretu bat ikusteko izaten da normalean. Abiadura, erresistentzia, teknika... Bere ezaugarri guztiak neurtzen ditut, eta gero klubera bidaltzen ditut emaitzak. Ondoren, aldika egiten ditugun bileretan, ea nor bartu erabakitzen dugu».

Amagoia Iban

«Kanpotik ez dugu ezer ekarri behar, bertan duguna hori bezain ona delako»

Aurtengo Espainiako Sari Nazionala jaso du Hilario Arbelaitez, gastronomia alorrean. Oiartzungo Zuberoa jatetxeko sukaldariak negozio familiarra hartu zuenetik, Zuberoa baserriari eta euskal sukaldaritza zaharrari zenbait berrikuntza egin dizkio. Gastronomiako kritikoen iritziz, Zuberoa, Arzak eta Bulli dira Estatu espaniarrean jatetxerik onenak. Arbelaizen ustez, 20 urteko lanaren emaitza litzateke.

ARGIA. Nola eta noiz hasi zinen sukaldari bezala?

H. ARBELAITZ. Horrek zerikusi handia du gure baserriaren historiarekin. Zuberoa baserria Oiartzungo zaharrena da, 600 urte inguru izango ditu. Ni jaio nintzenean baserriaren zati txiki bat taberna zen eta bertan lau bost mahai zeuden. Auzoko jendearen bil-tokia zen eta asteburuetan kazuelak eta bazkariak amak eta izebak prestatzen zituzten. Baserrian izaten genituen sagardoko bi bat kupel jendea animatzeko eta zentzu honetan 20 bat urtetan ekin genion. Ikasketak amaitu nituenean, anaia zaharrena nintzenez ama eta izebarekin sukaldean gelditu nintzen, eta duela 20 urte erretegi bezala hasi ginen, egunero bazka-

riak ematen, jantokiak handitzen eta abar. Garai horretan, sukaldaritza zaharra ikasten hamar bat urte eman nituen, eta gero nere kontu

liburuak begiratu eta euskal sukaldaritza berriaz arduratu nintzen. Horrela hasi nintzen gauza berriak egiten, beti ere, neretzat oinarritzkoa izan den sukaldaritza zaharra ahaztu eta utzi gabe. Gaur egun, nere kartan dauden platerak forma edota itxura modernua izan arren, sukalde zaharrean oinarrituta daude.

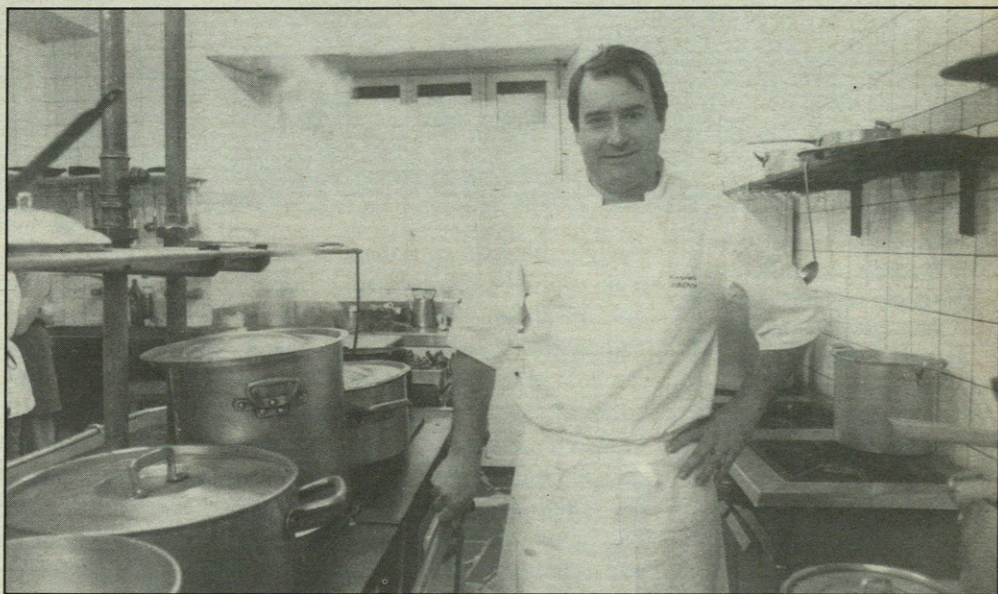
A. Lanbide hau ikasteko modu asko daude baina, zein da zure ustez eman behar diren pausoak?

H.A. Dudarik gabe, mutil neska gazteak sukaldaritza-ko eskolara joan behar du.

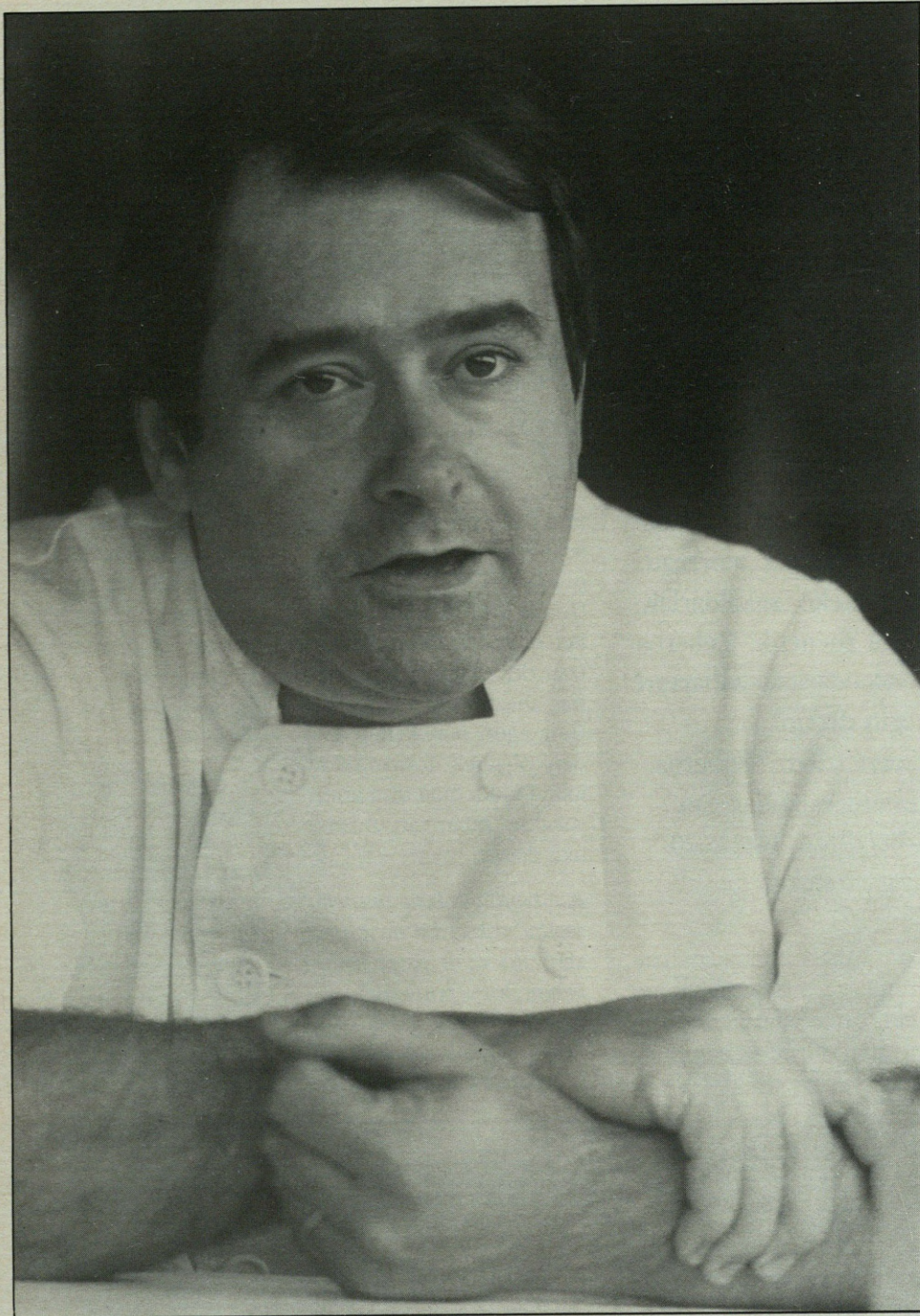
Ni ez nintzen joan baina gaur egun funtsezkoa da titulua izatea, bazter guztietan eskatzen bait dituzte. Gero, posible da, jatetxean asko ikastea baina merezi du behetik hasi eta eskolara joateak.

A. Eta atzerrira joatea?

H.A. Ikastera joateak merezi du baina, adibidez, ni hasi nintzenean ere kanpoko platerak ekartzea merezi zuela pentsatu nuen baina gaur egun atzerrira banoa, denbora gehiago emango dut platera nere sukaldaritza nola moldatu pentsatzen. Ez du pena balio he-

«Ama eta izebarekin hasi nintzen, eta hamar urte horietan sukaldaritza zaharra ikasi nuen».

«Parisera joan, hona etorri eta berdina jatea huts egite handia da. Atzerrian ikastea ondo dago, baina gero han ikasitakoa hemengoari moldatu behar zaio».

mengo sukaldaritza nahasteak, adibidez, frantses sukaldaritzarekin. Posible da lagungarria izatea baina ez da inoiz plater berdina egin behar. Parisera joan, hona etorri eta berdina jatea izugarritzko huts egitea da. Joatea ondo dago, ikastea ere bai, baina gero guk dauka-gunari moldatu behar dugu.

A. Esan dezakegu, orduan, zure teknika kulinarioa

sukaldaritza zaharra dela. Ez al duzu sukaldaritza berriak erabiltzen?

H.A. Bai. Oinarria sukaldaritza zaharra izan arren, leunketa edo akabatua gaur egungoa da, modernoa esan dezakegu. Teknikak balio du baina sukaldaritza zaharra ere errespetatzen badugu. Sukaldaritza berriaren teknika batzuek zaharra hobetzen dute. Adibidez, gauzak gutxiago egosten

edo egiten dira, zaporea mantentzen bait da. Hau barazkien kasua da. Zaporea ez dute galtzen, kolorea ere ez eta bizitasun hori, gero, platerean nabarmentzen da. Dena ez da modu klasikoan egiten, teknika berriak balio du plateren presentziak ga-

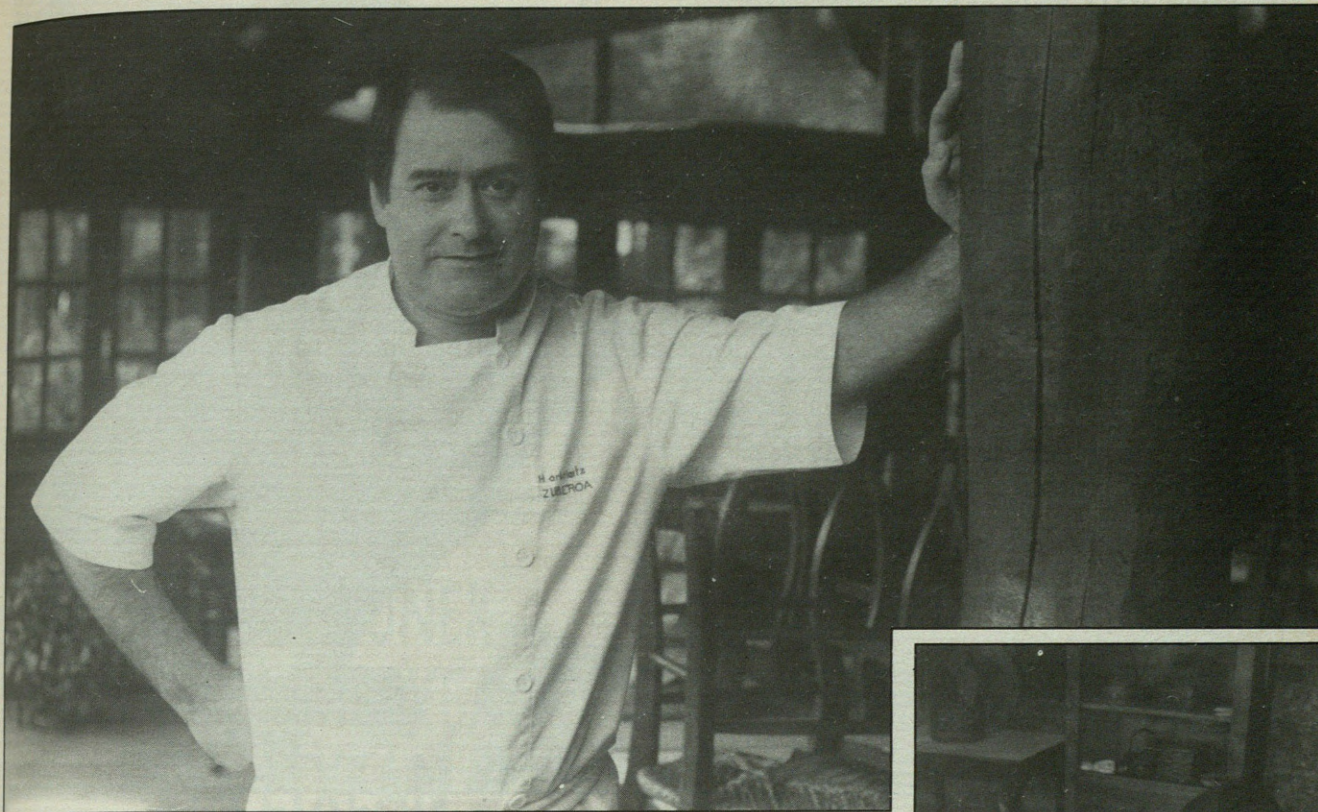
■ «Sukaldaritza zaharra nere oinarria da eta sukaldaritza berri plateren akabatua egiteko erabiltzen dut» ●

rrantzia duelako, baina aintzineko zaporea galdu gabe ekin behar diogu horri.

A. Beti pentsatu dugu Euskal Herriak itsasoarekin duen gertutasunagatik, arraina zela euskal sukaldaritzaren ezaugarria. Horrek mito bat sorrerazi du, ez?

H.A. Bai, baina, zentzu honetan euskal sukaldaritza berriak bideak zabaldu ditu. Aukera berriak eman ditu, sukaldaritzatik gauza berriak eskaintzen direlako eta, jatetxeetan jendeak plater berriak dastatzeko aukera duelako, arrainetik aparte. Denok dakigu arraina oso ona dela eta zorte handia dugula guk hemen dugun arraina izateagatik, baina beti arraina jatea ez da posible. Barazkiak hor daude eta aukera asko eskaintzen dute. Haragiarekin berdin. Plater izugarriak egin litezke.

Euskal sukaldaritzak ate asko zabaldu ditu eta frogatu du bertako jeneroarekin ere, plater onak egin litezkeela. Arraina ez dugu baz-

tertu, baina gainditu bai behintzat.

A. Euskal produktuen inguruan ere, eztabaidasortu da, atzeritik datozen produktuak merkeagoak eta bobeak omen direlako. Euskal 'lebengaiak' erabiltzearen alde zaude?

rriaz ari zinela, eztabaida sortu da kontzeptu horren inguruan. Ez al da sukaldaritzza zaharraren garapena?

H.A. Eztabaida sortu da ona den edo ez den inguruan. Sukaldaritzza zaharra ondo egiten bada ona da, baina gaizki egiten bada hura ere ez da ona izango.

■ **«Euskal sukaldaritzza berriak egindako lana izugarria da, atzerrian eman duen irudi onarengatik eta sukaldariei zabaldu dizkigun ate berriengatik» ●**

H.A. Nik erabiltzen ditudanak, denak, bertakoak dira. Adibidez, barazkiak Oiartzungo baserrietatik hartzen ditugu. Kanpoan egiten diren gauza berdinak egitea posible dugu. Ez du merezi Frantziara joateak hemengo lehengaiak onak izanda.

A. Euskal sukaldaritzza be-

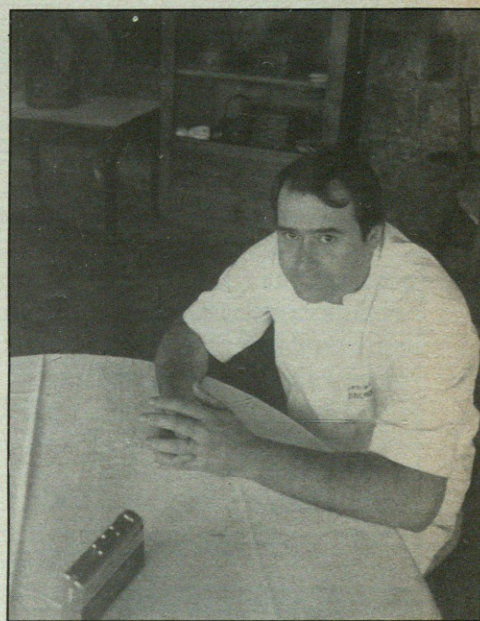
Euskal sukaldaritzza berriaren inguruan berbera gertatzen da. Ondo ez bada egiten, ez da sukaldaritzza berriaren errua, ondo ez delako egin baizik. Bide horretatik eskertzekoa da euskal sukaldaritzza berriak Euskal Herritik kanpo eman duen irudi ona. Orain arte, gure sukaldaritzza atzerrian ezezaguna zen, gaur egun eta

berritasun honegatik aukera onak zabaldu dira, sukaldaritzari eta bertan lanean ari garenei ere.

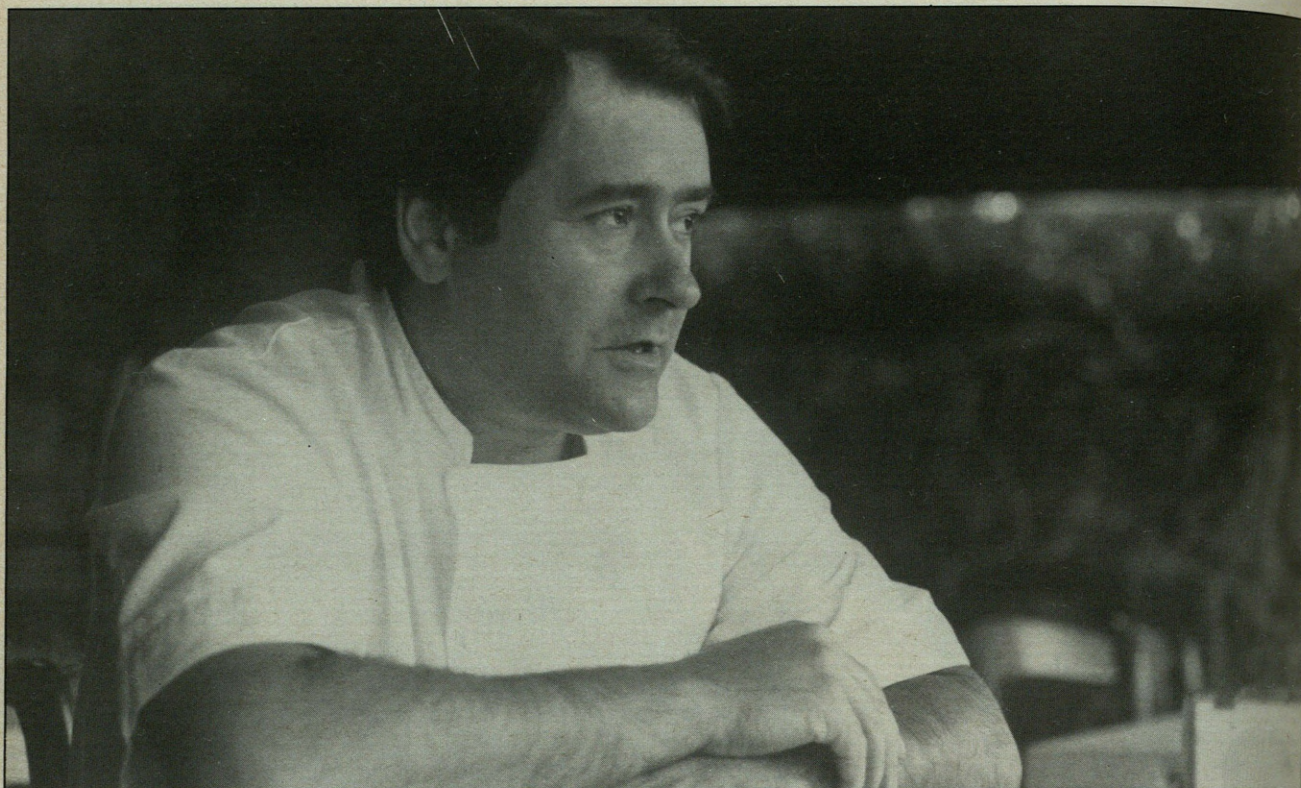
Esportazio hau onuragarria izan da denontzat. Sukaldaritzza esportatzeaz aparte, bertan ikasten dutenei ere lan aukera gehiago zabaldu dizkie. Lan postuak sortzen badiu, ari den bezala, hemengo gauza on bat zabaldu badute, eta hemengo hori ondo zabaltzen badute, nik usate dut, hor oso lan handia egina dagoela.

A. Dena den, euskal sukaldaritzza berria goi mailako sukaldaritzza da, hau da, garestia.

H.A. Goi mailako sukaldaritzza esaten denean ez da sukaldaria bakarrik kontutan hartzen. Jatetxe horietan zerbitzua hobetzen da, bazterrak txukuntzen dira, harizko mantelak jarri, loreak

«Goi mailako sukaldaritzan jeneroa ez da garestia, jatetxea azpiegitura bezala baizik. Prezioak jatetxearen norabidea eta nahia islatzen ditu».

«Lasaigarri esango nuke, neri emandako saria euskal sukaldaritzari berriari eman diotela, nik egiten dudana hori bait da».

artifizialak izan beharrean naturalak izaten dira, sukaldean lau izan beharrean zortzi daude... Guzti horrek produktua edo eskaintzen den jeneroa ez du garestitzen, jatetxea azpiegitura bezala garestitzen da. Zoritarrez, prezio horregatik

betidanik etorri zaizun jendeak ezingo du bueltatu, eta ez da zuk ez duzula nahi, baizik eta jatetxearen norabide berria eta zeren bila zabiltzan.

A. *Gastronomian eman den beste herrikuntza gida-liburuek hartu duten garrantzia izan da.*

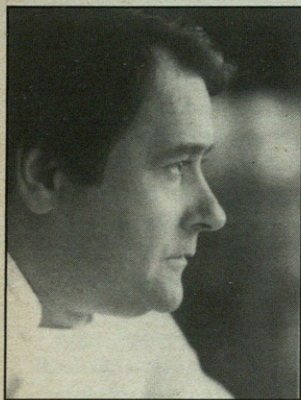
H.A. Balio handia dute, batez ere, kanpoko jendearentzat. Inguruan eta Euskal

Herrikoek badakite zer jatetxe dauden eta zer sukaldaritzara mota egiten den. Horiek ez daukate gida beharrik baina gida hartu eta izarra duen edo ez duen garrantzia handia du kanpotarrentzat. Nik egia esan, ez dut begiratzen gida hau edo bestean zenbat izar ditudan, baina turismoari begira izugarritzko garrantzia hartzen ari da. Gidan agertzea urte askotako lanaren saria izan

liteke, lan horren emaitza. Baina onuragarria den bezala kontrakoa ere gerta liteke. Negozioan eragingo du, eta egia da eragin handia dutela eta kolpe morala ere handia izan daitekeela. Beraz, arriskua ere bada.

A. *Espainiako Gastronomiako Sari Nazional berria jaso duzu. Zer deritzozu horri?*

H.A. Nik egiten ditudan plateren %80 euskal sukaldaritzakoak dira; gainontzekoak gauza berriak dira. Sari hori izaten da Estatu mailakoa eta sukaldaritzara guztientzat. Nik sari hau jaso badut, lasaigarri esango nuke saria euskal sukaldaritzari berriari eman diotela. Argi eta garbi. Nik egindakoa gustatu zaie eta nere sukalde euskal sukaldaritzara da.

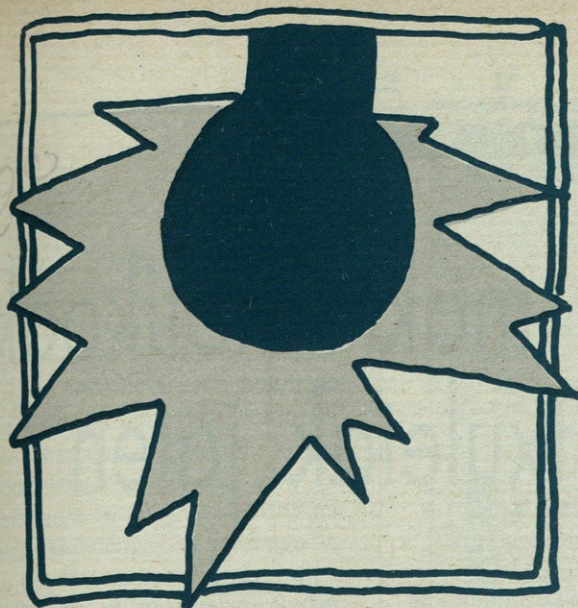

NORTASUN AGIRIA

Oiartzunen jaio zen 1951n ● Normalean, ez da etxeko sukaldean ibiltzen; emaztea haserratu egiten da, dena zikintzen duelako

- Batzuetan, plater berriak frogatzeko etxekoek dastatzen dituzte
- Zuberoan bera da saltsa guztietako perrexila
- Bere sukaldean emakumeak nahiago ditu, lana berdinekin egin eta garbiagoak direlako
- Jatetxean ikatzezko sukalde erabiltzen du.

Myriam Gartzia

HARPIDEDUNEK URTEKARIA MERKEAGO ETA ETXEAN

ARGIA astekarian harpidedun zaren horri, Urtekaria zure etxean jasotzeko aukera ematen dizugu, eta gainera askoz ere merkeago. Jakinik astekariaren harpidedun gehienek eskuratzen duzuela ARGIA Egunarekin batera argitaratzen dugun Euskal Kulturaren Urtekaria, behean dauden Urtekariaren harpidetza txartela betetzea nahikoa izango da, hemendik aurrera urtez urte zuen etxeetan jaso ahalizateko. Harpidetza txartel hau bidaltzen digutenei aurtengo Urtekaria 91 aparte kobratuko diegu, baina datorren urtetik aurrera astekariaren harpidetza-sariarekin batera.

URTEKARIAREN HARPIDEDUN ERE IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

.....

.....

HELBIDEA

.....

.....

Tfnoa

HERRIA

.....

Kp

HERRIALDEA

.....

.....

BANKUA / AURREZKI KUTXA

.....

.....

SUKURTSALA

.....

KONTUAREN ZENBAKIA

.....

HARPIDETZA SARIAK (BEZ BARNE)

Hego Euskal Herrian: 1.200 pzta.

Ipar Euskal Herrian: 75 libera

Estatu Espainiarrean: 1.200 pzta.

Gainontzeko Estatuetan: 1.500 pzta.

Airez: 3.000 pzta.

Bejetarianoak eta makrobiotikoak mahai berean txuletak jaten

SANDWICH bitxi samarra osatzen da Galeuzca topaketak egiten diren bakoitzean. Idazle gailego, katalan eta euskaldunak biltzeak oreka zailko mugimenduak dakartza gehienetan. Ikuspuntu politikotik hiru naziook nolabaiteko lotura badute ere, literaturan oso bestela da. Mahai beraren inguruan, bejetarianoak, makrobiotikoak eta txuletajaleak biltzea modukoak izan liteke. Idazle katalanaren karikaturak eredu makrobiotikoari jarraitzen dio: miligramotan zehaztuta dauka guztia, proteinak eta karbono hidratoak. Gailegoa, aldiz, bejetarianoak da: lurraren bukaerako biztanleak, Atlantikoa eta Kantabrikoaren arteko zalantzan bizi dira, eta jainkoekiko telefono gorria dute ins-

pirazioa. Euskaldunak, anfitrionak kasu honetan, denak gustora utzi nahi, baina batez ere txuletak neurri gabe xahutzeko dauka abildadea. Iruñeko ihardunaldia, oreka jirabiratsu horietako bat izan da aurren ere, orain arteko biribilena seguruenik.

PATXADA goxoaz aparte, izan da zer entzun eta zer irakurri. Horretarako ere egiten bait dira topaketak. Saiakerari buruzkoan, adibidez, gure bi ordezkariak mota bitako zorrotasuna agertu zuten. Joxe Azurmendik, laburrean zorrotz, saiakeraren erreibindikazioa egin zuen, egoeraren balorazioa eta gero. Azpimarra merezi du: *Saiakera, bazterreko intelektualen genero txiki moduko*

zerbait izatera pasatu da. Patziku Perurenak, bestetik, probokazioan zorrotz, atzerriko gonbidatu ugari asaldatu zituen. Hasieratik *gure berriko literaturaren komertziantea* bezala definitu zituen Idazleen Elkar-terakoak, eta lau foliotan zehar Gil Bera erreibindikatu zuen, bera ez beste guztiok ezin eraman duten, omen, eta zokoratu egiten duten, omen, idazle nafarra. Hala ere, ezin izan zuen berea defendatu, ez bait zen agertu.

Iñigo Aranbarri eta Inazio Mujikaren eskutik umore tanta ailegatu zen azken egunean, lehena poesiaz eta bigarrena nobelaz. Aranbarri poeta sinzeroak aldarrikatu zituen, beren buruari kasu eginda xalotasuna gainditu dutenak. Kontrako aldean, fo-

Orohar, Abesbatzen Lehiaketa tolosarrak ez ditu zaleak erabat asetu. Beharbada iazko langa altuegia zen, aurtengoan gairiditu ahal izateko. Bestetik ere, etorritakoak Europako onenak izan direla inork ez du zalantzan jarri, baina abesbatzetan ere gorabehera gizalegekoa da. Edonola ere, Tolosak dagoeneko Europako zita handien artean berretsi eta finkatu du bere izena.

Hirugarren mailako bertsolariak

SEBASTIAN Lizasok txapela irabazi ondoren, duela bost urte inguru, Joxe Mari Iriondok elkarrizketatu zuen, berak Euskal Telebistan gidatu ohi zuen 'Aurrez-aurre' saioan. Gogoan dut Joxe Mariren galderetako bat: «Sebastian: txapelketan parte hartu duten guztiak bertsolariak al dira?». Landetako basajaunak, galderaren maleziaz oharturik, baietz erantzun zion.

Baina galdera hori, Iriondo jaunak ezezik, bertsozale askok egin ohi du eta erantzuna ez da erraza. Egunotan jokoan den Gipuzkoako txapelketan izena eman dutenen kopuru zehatzik ez dakit, baina berrogeitaka direla uste dut. Denak bertsolariak? hirugarren mailako taldeotan jokatzeko dutenek ez al dira futbolari? Mendia beasaindarrak, puntako atzelaria ez delako, ez al du pelotari izenik merezi?

BERTSOLARIAK ere onak eta txarrak daude, eta ez naiz taberna zuloan erdi moxkortutakoan hasi ohi den edozeini buruz ari. Gipuzkoako txapelketan ere, gainontzekoetan baino gutxiago izan arren, eskuetako hatzez konta ezin ahala bertsolari ari da kantuan. Eskubide osoz gainera, oinarrietan zehazturiko baldintzak betetzen dituen edonor ari daitekeen bezalaxe. Orduan, —galde diezadake bakarren batek— ez al da zure ustez etxean geratu behar lukeenik? Nire ustez, bai. Hori ez du nire usteak erabaki behar, ordea, norberarenak baizik.

Normala da noizbait txapelketaren batean parte hartu nahi izatea, parte hartzea zilegi den bezala. Nik normaltzat jotzen ez dudana zera da: mila txapelketetan parte hartu ondoren, arrazoi bat edo bestea tarteko, inoiz ezer egin ez dutenek, hain kazkagor segitzea.

UZTAPIDE bigarrenak parte hartzeak harritu egin nau, baina ez zait gaizki iruditu, bai bait dakit gauza politak egiteko gai dela. Sasiain gazteak aproba nahi izateari ere egoki deritzot. Batetik gaia badu eta bestetik, ez du beste aprobarik egin aurrez. Beste zenbaitena aski nabarmena da, ordea. Badakit zenbaitzuk ez didatela, mirariz ez bada, gozagarririk eskainiko. Askotan huts egin dute, eta ez jendeaurrean urduri jartzen direlako bakarrik, Hori ena ez dut normaltzat jotzen.

Dena den, norberak daki bere berri eta norberak erabaki beza.

tokopiadora bihotzeko poetak, arriskatzen ez dutenak, norbere burua ezustean hartzeko gauza ez direnak. Mujika Iraolaren saio ironiatsuak kritikoei eta irakurleei kasu handiegia egitearen arriskuak aipatu zituen. Irakurle arrunta ala kultoarentzako narrazioak idatzi behar ote diren gai berari buruz aritu zen Mikel Hernández ere. Gutxiengo eta gehiengoetarako nobelen artean dagoen aurkakotasuna ez zuela ulertzen aipatu zuen. «Biek oso literatura ona sortu dute historian zehar. Zergatik, orduan, elkarren kontra jartze hori? Bebarbada, azken finean, batakurlego zabalagoanahi duelako, eta besteak 'literaturaren ministro sakratuen' aldetik begirune handiagoa jaso nahi duelako».

— **Euskal idazleek elkarrekikoa egiteko ere erabiltzen dituzte Galeuzca topaketak; barne kongresuen faltan, dagoena erabili behar** ●

BERNARDO Atxagaren hitzaldia-ekin ahitu ziren Iruñekoak, eta aurkezle lanetan ibilitako Saizarbitoria zenbait minutuz protagonista nagusia izan zen, irakurritako umiltasunezko aitortpena egunotako gauza interesgarrienetakoa izan zen eta. Hortik aurrera, bapateko tertuliak eta enparauak. Izan ere —ez du merezi ez-kutatzeak—, euskal idazleek elkarrekikoa egiteko erabiltzen dituzte honelakoak. Barne topagune zabalen faltan, dagoena erabili behar. Estimatzekoak dira horrelako lagunarteak.

Josu Landa

10

Ekoizle, banatzaile, bikoizle eta areto buruak mintzo

Lehen urratsak euskal filmeak zinema aretoetara hurbiltzeko

Filmategiaren oinarria: artxiboa eta kontserbazioa.

Aurrerapausoak emateko garaia heldu zaio euskarazko zinemagintzari ere. Estatu frantziar zein espainiarreko zine banatzaileek ez dute euskararen existentziaren aztarrenik. Eta Euskal Herrikoek ia berdin. Bitartean, pantaila handian euskarazko filmeen sarrera, aldian behinekoa bada ere, ohizkoagoa eta onarpen zabala izan dezan, Donostian lanean hasi dira.

ANBIZIOA falta da, beste ezeren gainetik, zinema aretoetan ere ohizkotasunez euskaraz edozein filme ikusi ahal izan dadin. Beste hainbat arlotan bezala, hasierakoak dira urratsik zailenak, eta erdarak zeharo hartua duen esparrua zaila dauka euskarak berreskuratzen, eta dago-kion lekua hartzea.

Ekoizleek eta banatzaileek, alde batetik, ez dute beren irabaziak arriskuan jarri nahi; erdarazkoak, orohar, bere publikoa nahiko ziurtatua daukanean, are

gutxiago. Erakunde pribatu zein publiko gehienek, bestalde, honelako ekimenak eustea bazterrean uzten dute, hastapenetan emaitza onik izan ez lezaketen beharrez. Bitartean, zinemarako filme komertzialen bikoizketa ez da beharrezkoa bilakatzen, eta areto buruak zein kaleko jendeak, pantaila handian, erdarazkora behartuta daude, ezinbestean. Euskal filmeen egoera, merkatal ikuspegitik, hutsaren hurrengoa da oraindik ere gure artean.

Ekoizle gehienak in

beretsukoak agertu zaizki-
gu. Ekoizterakoan euskal
aktoreak ez dira nonahi bi-
latzen eta ez omen da batere
erraza lan talde oso bat eus-
kalduna biltzea.

Errentaga- rritasuna auzian

Gainera ez omen luke zen-
tzu handirik gero aretoetan
emateko erdarara bikoiztu
behar badira gainera. Bes-
talde, eta subentziorik jaso
ahal izateko euskarazko
kopia ateratzera behartuta
daudenean, askoz errenta-
garriago ateratzen zaie bi-
koiztera eraman erdaraz-
koa, beraiek filme osoa
euskaraz ekoiztea baino.
Hala ere, Luis Goya ekoiz-
tzaile zehazten digunez,
«ekoizten den zinema, eus-
karaz egitea, aprobetxa-
garria da aretoetan es-
kaintzeko, eta zenbaitetan
baluke pantailan irauteko
nabiko entitatetarik, batez
ere, adibidez, horien ka-
suan estreinoak euskaraz
egingo balira». Kontuan
hartuz gero, Euskal Herrian
egiten den zinema gehiena
erakunde publikoek diruz
lagunduta egiten dela, gai-
neratzen duenez, «egiten
den euskarazko kopiari
irtenbide bat bilatu behar-
ko litzaioke, baina betiko
debatean sartzen gara:
euskaraz eta erdarazko zi-
nemak, zeinek ematen du
diru gehiago? eta zaila da
bortik ateratzea...».

Izan ere, dena kate be-
rean bait doa, ekoizle eta
banatzaileekin batera areto
buruek ahalik eta errenta-
garritasun handiena bila-
tzen diote eskaini behar du-
ten produktuari. Sarreretan
bildutako diruaren por-
tzentzia jasotzen bait dute
banatzaileek zein areto ar-

Formulen bila hastea beharrezkoa da

BIDEOA aspalditxo
erosi genuen arren, ez
diogu hargatik, Montyk
(nere lagun zintzoak) eta
biok astero zinemara joa-
teari utzi; gugatik balitz
bideoklub guztiak pa-
nazko globo-saltzaile
bihurturik leudeke.

Zinea maite dugu,
nahiz eta zinefilo arruntak
garen, eta euskaldunak
gainera. Bi koordinada
hauek kontutan harturik,
zentzuduna dirudi zinema
aretoetan ikusi ohi ditu-
gun produkzioak euska-
raz ikusi nahi izatea.

Balitzko Euskadi eus-
kaldun batean hala
beharko lukeela deritzot,
hori gertatzen ez den bi-
tartearen ordea, derrigo-
rrezkoa da, beste hainbat
mailatan egin den bezala,
urratsak ematen hastea.

Euskara bera ez da ara-
zoa, eta bikoizketa ere ez,
ehundaka ordu bikoiztu
baitira ETBrako azken ur-
teotan. Egun gure herrian
ditugun bitarteko tekni-
koez baliatuz ordubete

t'erdiko filma baten bi-
koizketak (bideo forma-
toan) milioi bateko kostua
badu, lan hori zinemarako
egokitzeak %10eko kostu
erantsia izango luke, te-
lezinearen pausoari da-
gokiona.

Urtero hogeit hamar produk-
zioen bikoizketa kostua,
beraz, litzateke... atera
kontuak eta alderatu di-
rutza hori ETBk aurten
zeregin beretsuan gastatu
behar dituen 1.500 bat
miliorekin, ez al da txiki-
keria? Hogeit hamar produkzio,
bestalde, aski lirateke
entsaio gisako batzu egi-
teko.

Hortaz, non dago ga-
koa? Eskubideetan akaso,
ez dakit. Nik dakidala
exibidoreen baldintzak ez
dira beste mundukoak
(mintza bedi horretaz da-
kiena), nolahi ere inor-
txo ez dela horretan jarri
esango nuke.

Ez dagoela merkaturik
euskaraz bikoiztutako fil-
meei egunero aretoa es-
kaintzeko? Konforme,

baina modu eta formula
egokiak, egon badaude.
Egin ditzagun probak ala
(zikloak, astean behingo
emanaldiak, hamabos-
tean behingoak...).

Dena den, neure burua
arrazoi ezberdinez ia
nahaspilatzen ari naizen
honetan, badago bat be-
rebiziko pisua duena:
beharrezkoa da. Bai jau-
na!! Besterik behar?
Montyk eta biok ez.

MIKEL AMONDARAIN

IZ-BI bikoizketa etxeko
arduraduna

duradunek, eta bestelako
laguntzarik ezean merka-
tuak zeharo agintzen du
zein kopia atera, salbues-
pen bakan batzuk ezik. Ho-
nen harian, tokian tokiko
areto buruek modu desber-
dinez ikusten dute euska-
razkoaren errentagarritasu-
na. Esate baterako, Gasteiz-
ko Araba Films-eko zine ba-
natzaile eta Mikeldi areto
arduraduna den Ricardo

López ezkor agertu zaigu:
«Gasteizen asko kostatuko
litzateke zine areto bat
euskaraz mantentzea sesio
bakar batez izanda ere, eta
bonelako esperientziak
orain arte gaizki atera di-
ra».

Donostiako SADEko are-
to buru den Arsuagaren hi-
tzetan «euskarazkoak ez
luke barrera txarrik izango
eta, edozein modutara ere,

sor litezkeen diru galerak
gastelerazkoarekin gon-
baratuta inolaz ere ez li-
rateke edozein erakunde
publikok aurre ez egiteko
modukoak».

Kostu arazoa izango li-
tzateke, azken batean, ba-
naketa sistemaren arabera
kontuan hartu beharrezkoa,
eta komertzialtasunari le-
hentasuna ematen zaion
neurrian, merkatuak garbi
aginduko luke erdarazkoen
alde. Garbi gelditzen da, be-
raz, honen inguruan edo-
zein proiektu sortu nahi izate-
kotan erakunde publi-
koek arduratu behar luke-

**Euskal filmeen egoera, merkatal
ikuspegitik, hutsaren hurrengoa da
oraindik gure artean ●**

tela beharrezko laguntzak emateaz. Defizitariora izanda ere, beste hainbat pre-

suposturekin gonbaratuta oso zati txikia suposatuko luke edozein hastapeneko

proiekturi ekiteak. Beste hainbat ekimenetan darabiltzaten datuen aldean,

gutziz irrigarriak; esate baterako, beste askoren artean, ETBn urteko inbertitzen diren mila milioitako presuposturekin gonbaratuz gero, edota aurtengo Donostiako Kultur Patronatuak xedatutako 864 milioak edota pasa berri den Donostiako Zinemaldian erabilitako 500 milioiak kontuan hartuz gero.

Hala ere, eta merkatal zirkuito hauekin batere zirikusirik izan gabe, badago Donostiako Euskadiko Filmategiaren inguruan sortzen den beste zirkuito kulturala, edozein elkarte zein interesdunen eskura dagoena beharrezko eskaera eginez gero. Bertako zuzendari den Pello Aldazabalek Filmategiaren izaeraz dioskunez, *«gurea, nagusiki, billegia den arren, bideoa, laburrak zein luze-metraiak eta edozein dokumentu historiko eskaintzeko prest gaude, Euskal Herrian dagoen material guztiaren %95a dugu hemen bilduta, baldintza onetan, luzeak euskaratuta 30 bat, laburrak 50 bat eta bideoak dagoneko ebundik gora»*. Hala ere, garbi zehaztu digu Filmategiarenak ez duela zirikusirik zine areto komertzialetarako sor litekeen proiektu baterako, *«gure helburuaren oinarrian ikerketa, artxiboa, errekuperazioa eta kontserbazioa daudelako, eta exhibizioa hainbat kasu zeha-*

Proiektu koherentea abia daiteke

ORAIN dela hiru urte orduko Antzerki Udal Patronatuak (egungo Donostiako Kultur Udal Patronatua) martxan jarri zuen proiektu anbizio-tsua: Nosferatu izeneko zinema programazioa, komertzialarekiko alternatiba, Donostian zinema programazioan zegoen hutsunea bete asmoz sortu zena.

Honen lagungarri hiruhilabetekari espezialduak argitaratzen hasi ziren, ale berean gazteleraz zein euskarazko testuak biltzen zituztenak. Honen emaitzak, hainbat irakurle, profesional eta euskal adituren iritzia jaso eta gero, ez zituen Patronatuko arduradunak komentzitu. Hiruhilabetekariaren euskal irakurleek, beraiek ere hala aitortzen zutenenez, erraztasun eta erosotasunez gaztelerara jotzen zuten programazioari buruzko edozein argibide bilatzerakoan.

Arrakasta handirik gabeko lehenengo fase honen ondoren bigarren bat

ere jarri zen martxan, egungoa hain zuzen ere. Nosferatu aldizkaria euskaraz zein gazteleraz argitaratzen da. Bigarren fase honek ere ez du arrakastarik izan. Euskarazkoaren salmenta barregarria da gaztelerazkoaren aldean, eta hasiera batean hizkuntza aldetikako ekipazio koherentea zirudiena guztiz jarrera testimonialean gelditzen da, eta hori ekonomi eta azpiegitura kostu handi bategin.

Zinema programazioetan euskararen presentziaren gaia birplanteatzerakoan, itzuliezinezko unera iritsi gara, eta era berean, berriz ere, abiapuntuan. Alegia, programatu eta argitaratzen denak, euskara hutsez egitekotan bakarrik izango bait du arrakastarik sektore honetan, eta mugatua baina esanguratsua den populazioaren kopuru batek aipatu proposamenak jasotzeko modua izango du.

Beraz, 1992 urterako Donostiako Kultur Udal Patronatuaren Zinema Sailak euskarazko bi zikloren programazioa planteatu du, eta honekin batera euskara hutsezkoa ere litzatekeen zinema aldizkari baten argitalpena.

Diseinu teknikoak bi ziklo ditu; lehenengoa, alemaniar espresionismoari buruzkoa, euskarazko bapateko itzulpena

eta jatorrizko bertsioan azpitoluluekin proiektatuko litzatekeena. Bigarrena, zine amerikararen klasiko nagusiei buruzkoa (sei filme), ingelesezko jatorrizko bertsioan eta euskarazko azpitoluluekin eman beharrekoa. Azpitolulatutako filmeak lau urtez gelditi litezke Patronatuaren esku, eta Euskal Herri osoan zehar zabaldu ahal izango lirateke, modu honetara alokairuan inbertitutakoaren zati bat berreskuratuz.

Bestalde, euskaraz azpitolulatutako filme bilduma osatuz joango litzateke, edozein erakunde zein elkartek eskuratzeko modukoa. Eta era honetara, lau urtetan zirkulazioan 24 kopiarekin kontu liteke.

Proiektu honekin batera, zikloen osagarri, euskara hutsez zinema aldizkari bana argitaratuko lirateke. Proiektu hau, konplikatu baina koherentea era berean, publizitate egokia eginez eta hainbat ekintza lagungarriekin abia daiteke. Kostua 13-15 milioi artekoa litzateke. Oraingoan hitza agintarien esku dago eta, azken batean, beraiek dira proiektu honen bideragarritasuna erabaki beharko dutenak.

JOSE LUIS REBORDINOS

Donostiako Udal Kultur Patronatuko Zinema Saileko arduraduna

Bestelako laguntzarik ezean, merkatuak agintzen du zein hizkuntzarako kopia atera ●

Bideo-telebistarako bikoizketarekin batera, zinemarako azpiegitura sendoa da.

tzetan baino ez, eta beti ere oso baldintza konkretue-
tan, eta ez inolaz ere mer-
katal ikuspegitik eginda-
koak.

Bikoizketa etxeak, dira,
bestalde, proiektu komer-
tzial bati aurre egiterakoan
azpiegitura teknikoa jarri
beharko luketenak, eta de-

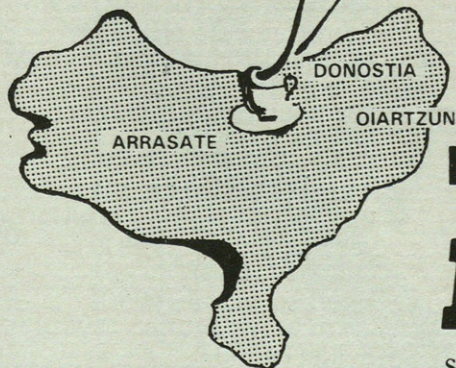
nak bat datoz tekniko eta
prestakuntza mailari dago-
kionez erabat prest daudela
baieztatzerakoan. Besteak
beste. Andoingo Eresoin-

karen arduradun batek esan
digunez, «luzemetraien
presupostuak, oso des-
berdinak izan daitezkeen
arren, bataz beste bikoiz-
keta prozesu osoa milioia
inguruan koka daiteke,
beti ere abots kopuru,
itzulpena eta abarren ara-

**Defizitariora
izanda ere, beste
presupostuen
aldean oso txikia
izango litzateke ●**

bera». Donostiako IZBIko
Mikel Amondarainen hitze-
tan ere, «bikoizketaren te-
lezinemarako pasea be-
men egiteko lan-talde ba-
ten osaketa guztiz bidera-
garria litzateke, eta kostu
aldetik erabat planteaga-
rria. Zinema formatorako

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

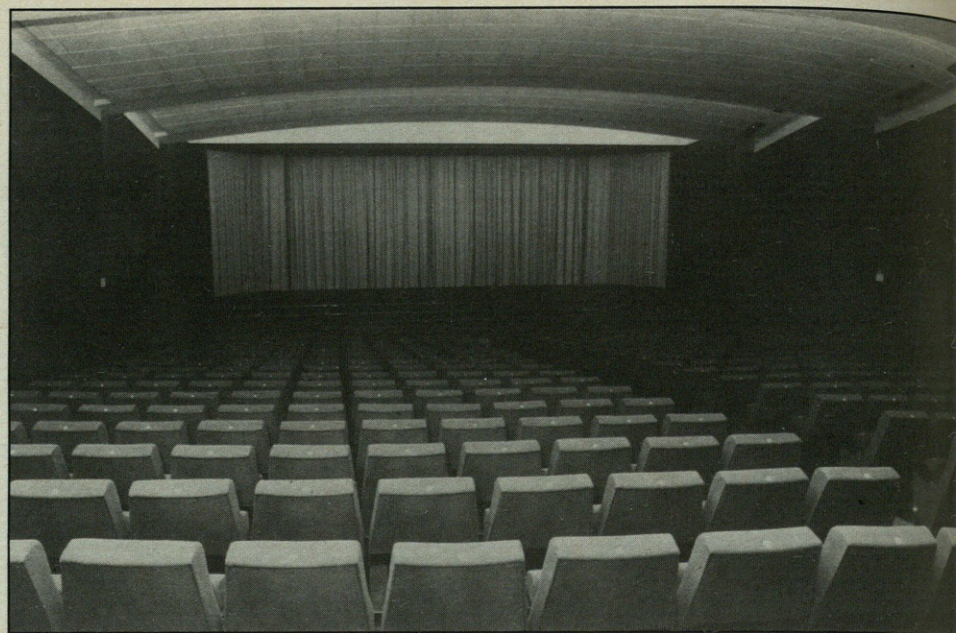
LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12-35 49 14

bikoizketa, beraz, inondik ere ez litzateke problema izango». K-2000-n ere, Ibon Zelaia bertako ekoizpen zuzendariak iritzi bera agertu digu, «zinemarako bikoizketak egin behar izanez gero, gaur egun azpiegitura mailan erantzun litekeen proiektua da, ez

■ Bikoizketa etheen azpiegitura sor litekeen edozein proiekturi aurre egiteko modukoa da ●

luke ekarriko aparteko kostu gehigarririk» baiez-tatzerakoan, eta azken batean, bideo zein telebistarako egiten den antzerako prozesua denez, bikoizketa, nahiz eta filme oso komer-

Euskarazko filmeek zine aretoak betetzea izango dute erronka nagusia.

tzial batena izan, bitarteko tekniko aldetik aspaldi gainditu zen hastapeneko fasea, eta ez luke eraginik izango proiektuaren aurka jartzeak.

Urratsak ematen hastea,

beraz, obligazioa hartu behar lukete erakunde publikoek, eta hainbat kultur sailetatik proiektu eta ideia berrien bideragarritasunerako oinarriak jarri eta sendotzeko konpromezua.

garbia behar lukete. Donostiakoa bezalakoak ugarituko direlakoan, zinemazale euskaldunak ez bait du gutxiagorik espero.

Patxi Sarriegi

Euskadiko Filmategia
Filmoteca Vasca

EUZKARAZKO BIDEOAK SALGAI

(2.500 pezetatan)

-EHUN METRO

Alfonso Ungria (1985)

-HAMASEIGARRENEAN AIDANEZ

Anjel Lertxundi (1985)

-ZERGATIK PANPOX

Xabier Elorriaga (1985)

-ALBANIAREN KONKISTA

Alfonso Ungria (1983)

-LAUAXETA

Jose Antonio Zorrilla (1987)

-ANDER ETA YUL

Ana Diez (1988)

-ITSASOEEK BIZI NAHI DUTE

Francisco Bernabe

Rafael Trecu

(Dokumentala 1985)

-KARLISTADAREN KRONIKA

Jose M^aTuduri (1988)

(BERRIA)

(BERRIA)

-LABURMETRAIAK (1)

Petit Casino (1986)

Amatxo (1988)

Hor duzu hurrengoa (1986)

Mateo Txistu (1986)

Gizaseme palomitazalea (1989)

Hitchcock, eskegitako zubian (1990)

-LABURMETRAIAK (2)

Gai erregarria (1988)

Maitasun arina (1987)

Akixo (1988)

Kanpoan gara (1987)

Liliana (1987)

Lolaren ordua (1990)

-LABURMETRAIAK (3)

Biktorren erreinua (1988)

Azpiko gizona (1987)

Maider (1989)

Ustezko bizial (1990)

0 km-a: Abiagunea (1988)

Beka (1989)

(BERRIA)

(BERRIA)

(BERRIA)

EUSKADIKO FILMATEGIA Okendo enparantza, z/g 20004 DONOSTIA Tel: (943) 421356 / Fax: (943) 421976

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibibidea
DEBA

DIFERENTE C.B.
Gran Via kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRETERIA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibibidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO AIETE
Etxadi Salla
AIETE — DONOSTIA

EKO

EKO

Vivodist

Gor disketxeak plazaratuko du talde honen lana

Julio Kageta-k bere bilakaera islatzen du bere estreineko diskoan

Duela sei urte sortu zen Julio Kageta, Ermuako boskotea, eta laster argitaratuko da euren bakarkako lehen diskoa, **Gor disketxe** berriaren eskutik. Iaz, Oihuka konpainiak argitaratu zuen disko bilduma batean ere parte hartu zuten, **Pottoka, SS-77** eta **Kiowak** taldeekin batera.

TALDEKO partaideak, Juan Miguel Bravo (bateria), Asier Agirregomezkorta (baxua), Patxi Linares (gitarra), Iker Sanz (gitarra) eta Gorka Manzisidor (ahotsa) dira eta lan hau grabatu aurretik, hiru maketa eta iaz kaleratu zen disko bildu-

marako hiru kanta grabatu zituzten. Julio Kageta da, hain zuzen, disko honetako taldeen artean arrakasta handiena izan duena. Disketxeak, nahiz eta lau taldeei teknika baliabide berberak eskaini, Julio Kagetarekin egin zuen apostu, esperientzia gehien zuen taldea zelako. Lan horri esker, zuzenean maizago airtzeko aukera izan dute, eta egun, bi edo hiru aldiz jotzen dute batz bestea hila-betero.

Taldearen bilakaera

Bakarkako lehen Lp hau Gor zigilu independente berriaren eskutik kaleratu dute. Beren aurreko konpainiak ere diskoa grabatzeko eskaintza luzatu arren Gorrekin burutzea erabaki zuten, bertako arduradunekin konfidantza dutelako. Konpainia berri honetan, orain, lehen Oihukan lan egiten zuten Goñi anaiak daude.

Juan Miguel Bravo eta Gorka Manzisidor taldekideek gustora gelditu dira emaitzarekin.

Hilabetero bi edo hiru aldiz jotzen du zuzenean batatz beste, Julio Kageta Ermuako taldeak. (Argazkia: Ignacio Perez)

Diskoan, bildumako kanta bat agertzen da, «Ametsetan», eta Compact Disk formatoan, aurreko lan horretako beste bat, «Balo-retako eskalak». Lp-a, hamar kantaz osatua dago eta bertan, beren bost kanta berrienak agertzen dira, «*bostak nabiko desberdinak; hauetan, gure gustokoak diren musika estiloak jorratu nahi izanditugu. Horrela, kanta batek funky kutsua du, beste batek reggae eta rap, rock gogorreko beste bat ere badago...*», komentatzen digu Juan Miguel Bravo bateriajoleak. Besteak, kanta zaharrak dira, disko bildumakoak baino zaharragoak diren maketatutako kantak. Beraz, diskoan, argi ikus daiteke Ermuako boskote honek izan duen bilakaera.

«Kronika beltza» da tal-

dekoentzat kanta gustokoena, eta komertzialena, beren ustez, «Mea culpa». Azken hau, Lp-tik ateratako promozio singleko A aldean agertuko da.

Kontzertuetan, normalean, hamabost bat kanta jotzen dituzte eta beren konposaketaz gain, pare bat bertsio ere egiten dituzte, bata David Bowie-rena eta bestea The Clash taldearena, «*diskorako talde bonen beste kanta bat grabatu dugu. Guretzat, talde hau klasiko bat da, guri betidanik gehien gustatu zaiguna. Hala ere, nahiz eta disko zaharrak ere entzun, gaur egun egiten dena da guk entzuten dugun musika; baina gehien bat, The Clash, eta talde horretatik sortu direnak. Euskal Herriko talde gustokoena, guretzat, M-ak da*», aipa-

tzen digu Gorka Manzidor abeslariak. Berak egiten ditu, gainera, kanten hitzak, eta hauetan, gaur egun, ka-

■ Diskoan, beren maketatutako kanta zaharrak eta sortu berri dituzten bost agertzen dira ●

lean gertatzen dena islatzen saiatzen da, «*gehien bat gustokoak ez ditugun gauzak zalantzan jartzen ditut eta hitzek beti izaten dute salaketa sozial kutsua*».

Badira urte batzuk Julio Kageta sortu zela, eta partaideek ondo ezagutzen dute Euskal Herriko egoera

musikala. Orain bost urte egon zen 'mobida' berreskuratu behar dela diote, «*izan da indartsu jo duen talderik, bat edo beste, baina bapateko fenomeno izan da. Gaur egun, Negu Gorriak da kasu nabarmenena, edo Sutagar; baina nork izan du bauez gain arrakasta handia? Gero, hor mantentzen dira betikoak*». Euskal Herrian talde indartsuren bat behar dela diote, «*guk beti esaten dugu bigarren B mailan gaudela, baina bigarren A mailan zeintzuk dauden ez dakigu*». Nahiz eta taldeek orain grabatzeko aukerak ugariak izan, diskoak ez direla hainbeste saltzen eta askotan jotzen duten taldeak gutxi direla uste dute.

Joxi Goikoetxea

Alegorien jolasa hiru dimentsiotan

Raoul Ruiz zinegilearen multimedia-instalazioa

Mairuen kanporaketa du izena Raoul Ruiz-en erakusketa. Erakusketa, instalazioa, muntaia... izendapena norberak hauta dezala, zailegia baita definizioetan egokiena aukeratzea. Enkoadreak, argiketa ez-ohizkoak, pantailak, soinuak, objektu desberdinak nahasten dira alegorien jolasa izan nahi duen honetan.

ZORABIOA sortzen ederto daki R. Ruizek eta horixe egiten du behin eta berriro «Mairuen kanporaketa» deitu horretan. Bost partetan banaturik alegorien jolasa egiten du: Memoriaren alegoria, Gauaren alegoria, Martirioaren alegoria, Itxaropenaren alegoria eta Ametsen alegoria.

Gauaren algorian halako espazio sideral bat agertzen da, sekula argituko ez diren iluntasunekin, herioa eta enkoadrea: «Enkoadre oro hilketa baten historia da, baina gauean ez dago hiltzeko inor ez ezer, antzematen saiatu baino ezin daiteke egin».

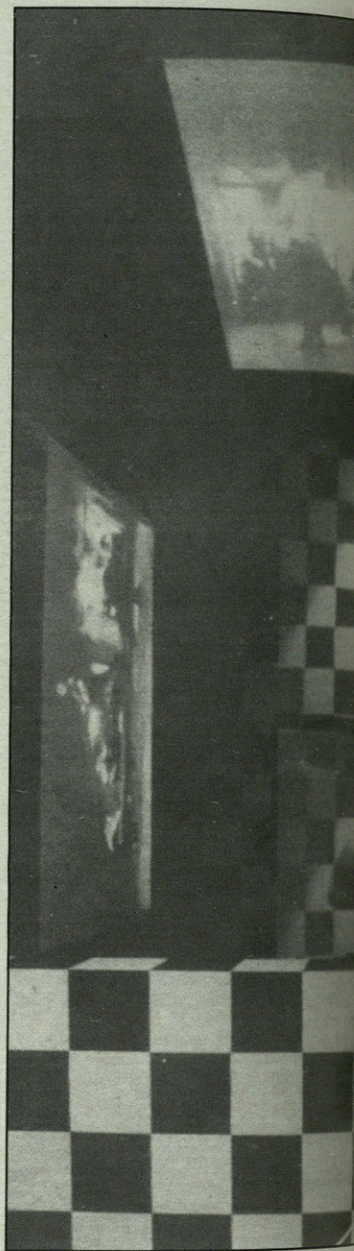
Memoriaren alegorian bi gela simetriko agertzen dira argiketa desberdinekin. Bietan agertzen dira duela hogeitabost bat urteko altzariak, telebista tresna bat, besaulkiak... Bata telebistak argiturik dago, bestea ostera, argi-izpi batek korritzen du noizean behin, une batez objektu guztiak argituz. Argiketa modu biek gauza berbera gogorarazi nahi dute: memoriarako lehen aurrebaldintza argi-izpi bat dela. Memoria-izpi bat pizteko argi-izpia, memoria bera posiblea izan dadin.

Martirioaren alegorian sabaitik zintzilikaturiko sa-kuak agertzen dira gela

ilunean. Mezkitan baten irudi erdi-ezagatua agertzen da eta horren atzetik gizaki baten itzala ateratzen da, hurbiltzen da, ia ia guztiz argi ikusi arte hurbiltzen da, baina ez. Erakusketan beti nabarmen baina sekula ez garbi dagoen presentzia helezina. Hurbilen dagoenean desagertu egiten da eta ur-tantak erori egiten iturri antzeko batetik, etengabe, denboraren jarioan.

Hurrengo pasartea lasaigarriagoa da, itxaropenaren alegoria. Gizon batek testu bat irakurtzen du ahots ozenez. Baina ahotsa, irudia pantailetatik ateratzen da; buruz gora, buruz behera, beti monito-

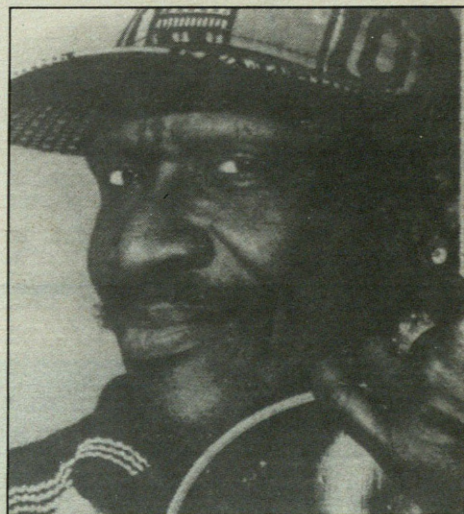
reen enkoadrearen barruan. Eta azkenerako Ametsen Alegoria. Pantailaz estalirik ormak, zorua eta sabaia. Lurra xake-taula baten modukoa da eta ibilera guztiz

■ **Memoriarako lehen aurre - baldintza argi - izpi bat. Memoria - izpi bat pizteko argi - izpia, memoria bera posiblea izan dadin**

Taj Mahal, berriz ere musika afro-amerikarra

Azken urteotan disko berririk plazaratu ez badu ere, lanean ibili da Henry Saint Clair Fredericks, Taj Mahal. Bluesa da bere etengabeko abiapuntua baina musikaren bilakaera gertutik segitzen du kitarrajole, musikagile eta kantari iparamerikarrak. Musika afro-amerikarraren jatorriak ondo ezagutzen ditu Taj Mahalek eta txikitatik datorkio nahasketa horrekiko gustoa, New York-eko estatuan zeuden beltzentzako tabernetan musika entzutera joaten zen garaietatik. Hilabete honetan European emango ditu hainbat kontzertu «Like Never Before» bere azken lana bultzatzeko.

“ *Literatura konprometitua sufrimenduz, hondamenez, burrukez beterik dago. Besteengandik bereizten nauena ametsak eta itxaropenak ere deskribitzeko saioa izan da. Beste herri batzutan garatutako formekin zerikusia du nire idazkerak, ipuin zoragarriak idatzi nahi izan ditut. Edertasunaz baliatu desesperoa adierazteko.*

Cho Sehui,
idazle
korearra.

“ *Telebistak begiratzeko modua aldatu da; irudi geldia jasanezinada, jendea bi minutu pasa eta beste zerbait ikusi nahi du. Artean inork ez du kalitea aipatzen, gehienik zerbait «interesantea» dela esaten da». Eta hortik sortzen da erakusketetako komisarioaren funtzioa. Komisarioa gauza «interesanteak» aurkezten dituen pertsona da».*

Rudy Fuchs,
museo zuzendari
holandarra.

“ *Modu desberdinez tratatua, garrantzi handia du Italo Calvinoren gaitak. Hutsa beharrezkoa da baina zabalik utziz gero egoneza sortzen du. Beraz estali egin behar da, maskaratu, poblatu. Jasanezinak direnez barrurik gabeko kanpoaldeak eta kanpoalderik gabeko barnekaldeak tarteko bideak egin behar dira bien artean, hauxe da berben ibilbidea».*

Jean Starobinski,
I. Calvinoren edizio
kritikoaren egilea.

geldoaz mugitzen dira bertan pertsonaiak. Beste lagun bat lotan dago ohe gainean. Zaila da oreka gordetzea, goia eta behea nahasturik, ametsaren erdian kaiolaturik. Kanpora ateratzerakoan zaila da gauzei ohizko begiratuaz so egitea.

J.M. Heritz

T E I L A K

■ «EUSKARA, GAZTEENA»
KANPAINA MARTXAN

BIZKAIA eta Gipuzkoako hogeita hamar urriaren 26an ekin zioten «Euskara, Gazteena» kanpainari. Abenduaren amaiera arte iraungo duen kanpainaren helburuak hiru dira: gazteen artean euskararekiko aldeko iritzia sortzea, gazteek egun euskararekiko duten jarrera pasiboa aktiboa bilakatzeko, eta gazteak kalean euskara erabiltzera bultzatzea. «Euskara Gazteena»-ren lehenengo urratsean, marketing kanpaina egingo dute 20 udalerriek batera, eta azaroaren 20an izango den bigarren urratsean bi liburu aurkeztuko dira: «Gazteentzat Sozio-linguistika» eta «Giro Urbanoko Gazteak eta Euskara».

■ «EUSKERA»REN 36. ALEA
KALEAN

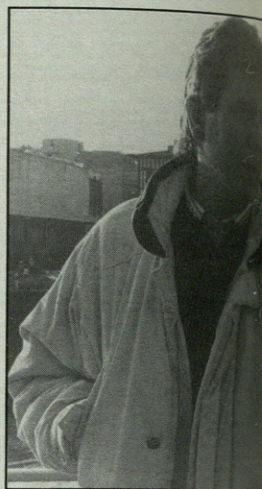
EUSKALTZAINDIAREN lan eta agiriak biltzen dituen «Euskera»-k 36. zenbakia

kaleratu berri du. Lehen atala Manuel Larramendiren mendeurrenari buruzko lanek osatzen dute. Ondoren, Euskaltzaindiaren batzar agiriak eta erabakiak, batzar txostenak eta azken berriak biltzen dira; eta «Hilberiak» saillean, Badita Larrakoetxea eta Justo M. Mokoroari buruzko artikulua bana dago, J.A. Arana Martijaren eta Juan San Martinen eskutik.

■ PRENTSA LOKALARI
BURUZKO I
IHARDUNALDIAK

ARRASATE Euskaldundun Dezagun (AED) erakundearen eskutik, prentsa lokalaren berezitasunak, ezaugarriak eta arazoak aztertuko dira Arrasaten, azaroaren 22an hasiko diren ihardunaldietan. Euskal Herriko herri aldizkarietako arduradunek gain, Katalunia-koak ere izango dira ihardunaldietan, bertako esperientzien berri emateko.

E R R A N A K E R R A N

«Ez dakit iraupenerako sekreturik baden. Ez dugu erreza berezirik guretzat. Erran dezagun aspalditik elkar ezagutzen dugula eta musikari dagokionez formakuntza beretsua izan dugula ttiki ttikitatik... elkar ezagutu aitzin ere! Disko bilduma bikoitzean agertzen diren kanta guzti horiek, ingurumen eta momentu berezi batzuei loturik geratzen dira, elkarrekin eta beste askorekin bizi izan ditugunei».

Peio Ospital.
Egunkaria, 1991-X-30.

«Ez dago obra perfektua eta pentsalari handi guztiek bere bizitzan biru edo lau esaldi onak, benetakoak, idatzi dituzte».

Gustavo Tambascio.
Egin, 1991-X-31.

TXUTXU - MUTXUKA

IGELAK DURANGON ITZULPEN LANAK AURKEZTUKO DITU

XABIER Olarrak esan digunaren arabera, liburuak argitaratzeko egun duen filosofiari jarraiki, Igela argitaletxeak hiru itzulpen aurkeztuko ditu Durangoko liburu eta disko azokan. Batetik, Chester Himesen «Imabelleren amodioz», Jesus Mari Izagirrek itzulia. Bestetik, Jack Londonen «Midasek kuttunak», Xabier Olarrak berak itzulia. Azkenik, Truman Capoteren «Eguberrietako ipuinak», Joseba Urteagak euskaratua. Hainbat lanen itzulpena argitaratzea aspaldiko asmoa zenez gero, bide horri ekin dio argitaletxe nafarrak oraingoa.

«Oraindik, musikarien beren artean soinuaren aurka aurreritzi asko daude. Benetan, oraindik ere, bide luzea dago egiteko; soinua ez da kontzertu tresnatzat hartzen, tresna herrikoi bezala ikusten delako oraindik».

Angel Luis Castaño.
El Diario Vasco, 1991-X-29.

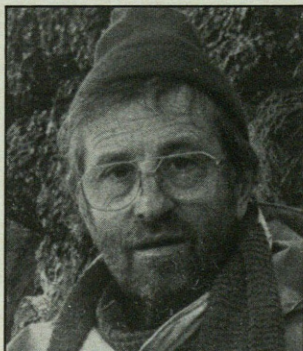
«Galeuzka topaketa Estatu Espainoleko bizkuntza minoritarioen arteko elkartzaren adierazgarri da».

Euskal Idazleen Elkarte.
Egunkaria, 1991-X-31.

«Kritikoak musikaren esentziara bideratu behar du publikoa, musikaren interpretazioa suposatzen duen guztira. Honek izan behar du bere lan nagusia, musika tresnen jotzeko era desberdinen balioztapen idorrek alde batera utzita».

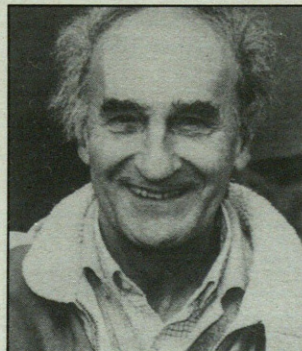
Andrés Ruiz Tarazona.
El Diario Vasco, 1991-X-30.

NOR - NORI - NOR K

P. SAINT ESTEBEN

Ustaritzeko zizelkariak, Larrun mendian, Maurice Abeberri zenaren omenez landu duen obraren estreinaldia izan zen joan den igandean. 1988 urtean, Abeberri bizia utzi zuen eta bertatik itsasoa ikusten den lekuan dagoen harrian, barku baten itxurako obra egin du; bertan utzi zuela bere barkua, bere bizia, adierazi nahiean ●

E. TXILLIDARI

eman diote Japoniako arte saririk handiena den «Imperiale Saria». Antolatzaileek, saria, «Arteko Nobel Japoniarra» bihurtu nahi dute. Munduko artearen zabalpenerako egin duen lanarengatik saritu dute, 15 milioi yen (12,3 milioi pezeta eta 615.000 libera inguru) eta urrezko dominaren bitartez ●

C. BERNAOLAK

Gasteizko «Jesús Guridi» musika eskolako zuzendari izateari utzi dio. Dimisioaren arrazoiak, nekea, adina eta proiektu garrantzitsuak dituen konposaketa lanetara bakarrik iharduteko asmoa dira. Hala ere, konposaketa irakasale bezala jarraituko du, musika eskolan, hamaika urtez zuzendari izan den musikari honek ●

Bidaiak

Harresi erraldoietako Txina

● **Agiriak:** Bisatua ezinbestekoa da. Luza daitezkeen hogeitamar egunetakoa eman ohi da.

● **Osasuna:** Tifusaren kontrako bakuna hartzea komeni da. Hegoaldera joanez gero malariarena ere bai.

● **Txanpona:** «Yuan» izena du. Atzerritarrentzat Foreign Exchange Currency deritzon txanpon berezia dago.

KANPOTARRARI

itxia dagoen herrialdearen irudia du Txinak. Uste zabaldu honek, hala ere, ez du batere zerikusirik errealitatearekin, eta hori berehala

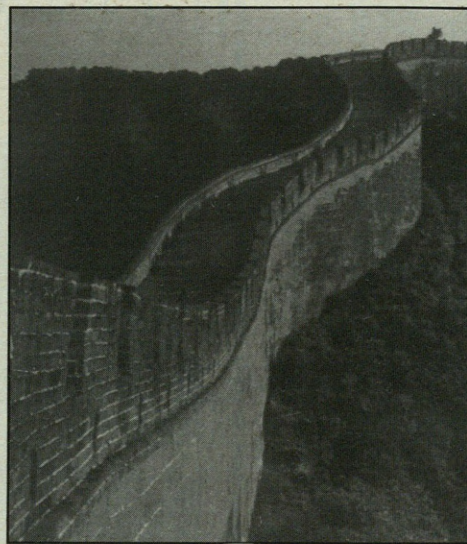
antzematen du ailegatu berri den bisitariak.

Herrialde honetan oraindik ere, nahiz budismoaren eragina handia izan oso, «Ying» eta «Yang» filosofian sinesten da: lehenengoa gauza txarren sinboloa da, eta onena bigarrena. Mundu ikuskera ezberdin baten isla dira sineskera berezi horiek.

Txinako mugak zaintzen dituen harresi erraldoia da dudarik gabe ikusi nahi izaten den lehen

gauza. Inguruko herrien erasoetatik babestu asmoz egina, milioi bat lagunek galdu omen zuten bizia bertan.

Txinako biztanlegoaren %94 «han» etniakoa da

Harresi bukaezina Mongoliar burrukazaleez babesteko egin ei zen.

Mendebalde-ra, Maiqishan herritik abiatuta, Txinako eskualderik aberatsena aurkitzen da.

Txina 'berria' nolabait.

Gansu edota Hexi izeneko ibilbidetik barrena 'aurrerakuntza' ospetsua ere bertaratua dela antzematen da. Iraganaren xarma berarekin du, hala ere, herri misterioitsu bezain zabal honek.

Kirola

Aurtengo denboraldia interesgarria dateke.

Hasi da ziklokross denboraldia

KORTEZUBIN eman zaio hasiera, hilaren 3an, aurtengo ziklokross denboraldiari. Hemendik aurrera, hamalau edo hamasei astez mundialean ala superprestigioan parte hartuz gero, hamaika dira antolatuturiko probak.

Txirrindulariei dagokionez, hala ere, azken urteotako berak arituko dira aurtengoan ere. Profesionaletan, Yurrebaso eta Jose Ramon Izagirre dira aipagarrienak Mikel Zarrabeitiare-

kin batera. Afizionatuetan, berriz, Benito Duran arabarra, Iñigo Igartua, Aitor Aburuza eta Pla balentziarra izango dira seguruenik puntan ibiliko direnetariko batzuk.

Hemendik aurrerako probei dagokionez, beraz, hiru dira laster batean ospatzekoak direnak: hilaren 10ean Duranako internazionala, eta hilaren 24an Ormaztegin eta hilaren 30ean Andaluzian estatuko txapelketarako balioko duten beste bi.

Euskal medikuntzaren historia dela eta

HILAREN 9an amaituko dira Eusko Ikaskuntzak Donostian antolaturiko «Euskal Medikuntzaren Historiari Buruzko Jardunaldiak». Egun horretan, goizeko 10.00etan hasiko den hitzaldian, «Medikuntzaren Historiaren Euskal Elkartea-ren ohorezko lehendakaria den Ignacio Barriola Irigoien izango da hizlari nagusia. Goizeko 11.30etan, berriz, aurtengo jardunaldiei amaiera emango dion ekitaldi nagusia ospatuko da, eta bertan Juan Antonio Garmendia Elozegi, Juan Garmendia Larrañaga eta Julio Caro Baroja izango dira arituko direnak.

Jardunaldi hauen helburu nagusia, gogora dezagun, medikuntzak —Euskal Herrikoak bereziki— historia eta lekuko gizartearekin duen zerikusia aztertzea da.

EBA OLAIZOLAREN ELTZE A

Yitzhak Shamirrentzat

EVA OLAIZOLA

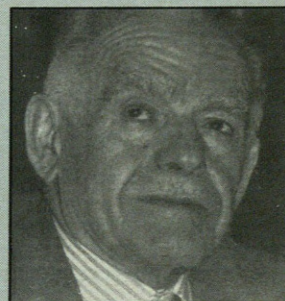
Munduaren begiak Yitzhak Shamirrengan pausatu dira. Bere esku bait dago, batipat, Ekialde Erdia baketzeko ahalmena. Madrilen egin behar duen egonaldian bere burdinazko asmoak, bere printzipio aldakaitzak eta abar samur eta goxa ditzan, denon onerako delakoan gainera, honako

menu hau proposatuko nieke bere sukaldari pertsonalei:

Hasteko, Belugoko kabiararekin jarritako ostrak. Poliki-poliki hasieran, proposamenak mahai gainean jartzen hasten direnerako egokia deritzot plater hau, sabel barruko bazterrak prestatzen hasteko primerakoa.

Bukatu orduko, bigarren platera, orburuak txirlaz lagundurik. Proposamen eta eskakizunen berrien ondorengoa.

Honen ostean, hirugarrenez, legatz kokotxak Deba inguruan egiten diren moduan. Deba ingurua ez diezagun okupa, horrekin nahikoa izango duela espero dut.

YITZHAK SHAMIR

Postera ailegatu garen, sufle handi bat jarriko diot. Ez dezan liseriketa astuna izan.

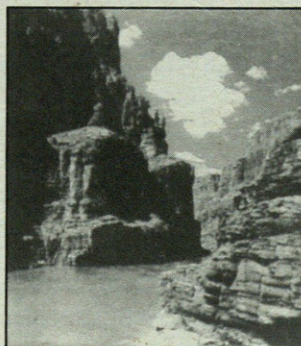
Guzti honen laguntzeko, hemengo txakolina eta 81eko Valdemar ardo beltza. Tira ba, Yitzhak, Ekialde Erdiko gatazkari amaiera emateko garaia badelakoan, hurrengorarte.

Z ientzia

Tokirik basatienak

Iparramerikarren mapa militarren bidez eginiko azterketak gure planetaren heren bat basatia dela oraindik erakutsi du.

Inbentario honek Amazonia bezalako toki

ezaguna at uzten du, nahiz eta hasiera batean

basatitzat jo daitekeela iruditu, giza asentamendu iraunkorrak, errepideak eta landutako lurak daudelako.

Ukitu gabeko lurralderik zabalenak Antartida, Siberia eta Kanadako tundra eta Sahara, Gobi eta Australiako mendebaldeko basamortuak dira.

E L H U Y A R

Bertsoak

H A R I A K H I R U M U T U R

*Zer moduz dakusazu basi berri den Gipuzkoako
Bertsolari Txapelketa? Zeintzuk dire zure ustez
faborito nagusiak?*

TXOMIN GARMENDIA

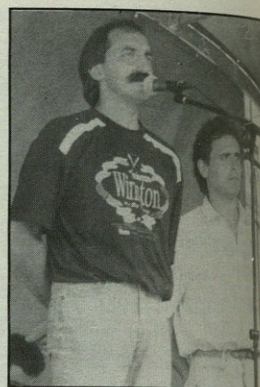
Ez zait gustatzen faboritoez hitz egitea. Seikote bat bada fuerte dabilena, eta horien arteak aterako da ziurrenik Gipuzkoako txapelduna. Honekin ez dut esan nahi ezustekorik egongo ez denik, baina gauzek nahiko finkatuta dirudite. Txapelketako kanporaketetara ez naiz joan, baina zer moduz joan diren enteratzen saiatu naiz, eta badirudi ikuslegoa erantzuten ari dela, eta bertso onak entzuten direla. Noski badira hain onak ez direnak, bertsolari guztiek bait dute izena emateko eskubidea.

IMANOL LAZKANO

Ez dut faborito bakarra. Euskal Herriko txapelketaren finalera iritsi zirenak datorzkit gogora: Sebastian, Euzkitze, Egaña, Mendizabal... Zerbaitengatik iritsi ziren horra. Gazteenak ongi dabilta, baina final erdietara iristeko baino ez. Nahiago nuke azkeneraino iritsiko balira, baina berdeska samar ikusten ditut oraindik, besteek errodaje handia dute. Finalean azaldu zirenek batez ere. Dena den txapelketa ikusgarria izango delakoan nago, lehen kanporaketan flojo dabiltzanak alderatuz gero gora egingo du bertso mailak. Nik behintzat ez dut ekitaldirik galtzeko asmorik.

LAXARO AZKUNE

Nere faboritoa denek buruan duten hirukotea da: Lizaso, Egaña eta Euzkitze. Horrek ez du esan nahi beste inork irabazi ezin duenik. Bigarren fasetik aurrera, eta gaiek erantzuten duten neurrian, maila altua espero dut. Txapelketa honek gauza onak eta txarrak azaldu ditu. Onen artean Bidaniako Sasiain batetik eta Uztapide bestetik. Harritzekoa da bertsolari honek egiten dituen plaza gutxiarekin duen maila erakustea. Txarren artean aurkeztu diren bertsolari askorentzat txapelketa bat ez dela lekua. Mesede baino kalte gehiago egiten dute eta.

● Bertako San Martin festak direla eta, Azaroaren 10ean, Lasako pilotalekuan, **Sebastian Lizaso**, **Joxe Lizaso**, **Anjel Mari Peñagarikano**, **Mikel Mendizabal** eta **Jon Azpillaga** arituko dira kantari. Saioa arratsaldeko 18.00etan hasiko da.

● Hilaren 11n, Ataungo San Martin auzoan, **Mikel Mendizabal** eta **Sebastian Lizaso** arituko dira. Binakako saio hau eguerdiko 12.00etan hasiko da.

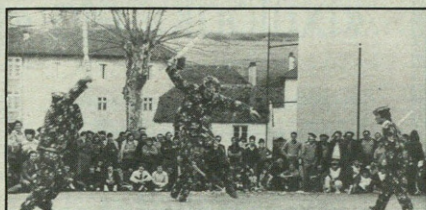
● Azaroaren 11n ere, bestalde, bertso afaria antolatu dute Aizarnazabaleko «Gure Borda» elkarteak. Bertan **Sebastian Lizaso** eta **Andoni Egaña** arituko dira. Egun berean ere, Amasán, **Millan Telleria** eta «Mañukorta» bikotea arituko da goiz eta arratsaldean.

● Hilaren 15ean, Beasaingo «Antzizar» Kiroldegian, Gipuzkoako Bertsolari Txapelketako lehen azken laurdenetako kanporaketa burutuko da. Bertan azken txapelketa nagusitik eta orainarteko kanporaketetan klasifikatuak arteko lehia izango da.

Emakumezkoen maskarada prest

LEHEN aldiz emakumezkoek bakarrik antzezituriko maskarada eskainiko du Eskiulako herriak. Maskarada hau egiteko asmoa iaz sortu zen, Altxaikoek Eskiulan antzezituriko maskarada baten ondorioz Eskiulako herriarren artean horrelako bat eratzeko gogoia sortu bait zen.

Horrela, emakume multzo bat bildu zen jolasen bezala maskarada bat egiteko asmoz, laster egia

bihurtuko den asmoa. Maskarada, izan ere, Marzel eta Albert Lerdou anaien gidaritzapean egingo da.

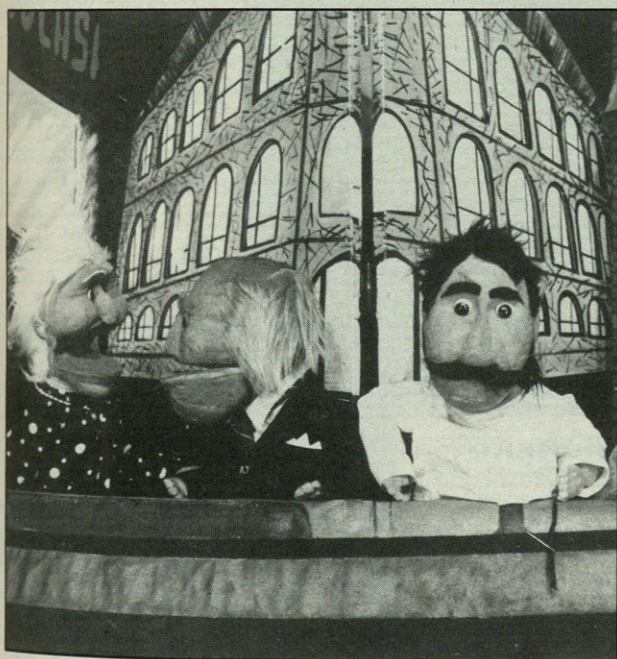
Antzezleak, bestalde, hogeitama lau izango dira eta paper nagusietan Maddi Lexardoi («kabana»ren papera betez), Marie Coyos

(jauna) eta Genevieve Hurzurigarai (Anderea) agertuko dira.

Lehen emanaldia Zuberoako Biarno eskualdean kokaturik dagoen Eskiulan bertan izan daiteke datorren urteko urtarilaren 5ean. Gero badirudi, iristen diren eskakizunen arabera, maskarada Zuberoan zehar ibiliko dela igandez igande ihauteri denboran. Guztia prest dago emakumezkoen lehen maskararako.

● Hilaren 15ean, arratsaldeko 18.00etan, izango da zerikusirik Laudio herri arabarrean; «Bihar» txotxongilo taldeak, izan ere, «Fantasia puzzlea» lana taularatuko du herri horretako Kultur Etxean.

● Hilaren 15ean ere, Hernaniko Biteri Kultur Etxean, «Maskarada» taldearen «Marxkarada» obra ikusi ahal izango da. Emanaldiari arratsaldeko 20.00etan emango zaio hasiera. Hilaren 16an, berriz, «Fregoli» talde donostiarra izango da Hernanira hurbilduko dena bere «Nondik» obra eskaini asmoz. Hauen saioa goizeko 11.00etan hasiko da.

GIPUZKOAKO Beasain herrian izango da hilaren 11, 12, 14 eta 15ean Txotxongilo taldea emanaldi desberdinetan «Erreka Mari» eta «Gizona, suga eta azeria» lanak antzeztzen, denak eguerdiko 15.00etan hasita. Lehenengo obra 11an Loinazpe ikastetxean eta 12an Murumendin eskainiko dute. Bigarrena, berriz, 14an Murumendin eta 15ean Loinazpen antzeztuko dute.

ZINKUNEGI

O P T I K A

HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Zinema

Dantza

«Alas de mariposa». Zuzendaria: Juanma Bajo Ulloa.
Antzezleak: Silvia Munt, Fernando Valverde, Susana García,
Laura Vaquero, Txema Blasco.

Tximeletaren hego hauskorrak

LAN interesgarria, benetan, Bajo Ulloaren estreineko luzemetraia hau, irudietan esanahi ugari ezkutatzen dituen istorio ezohizkoa kontatu bait digu gasteiztar-rrak.

Lurraren kontra danba-danba ari den aitonaren makila bera da filme honetako sinbologiaren hasiera. Irudi hau, aitona hil artean, errepikatzen joango da filmearen protagonista den familia/hirukotearen bizitzan. Esku makilaren danbateko horiek, nolabait, hasieratik dakusate hirukoteari gainera datorkiona. Etorri, izan ere, aitonaren joanarekin batera dator etxeko seme amestua.

Hortxe hazi eta puztuko da, istorioaren hasieratik aditzera ematen zaiguna. Ama eta alabaren arteko harremana filmearen bukaera arte iraungo duen bide gogorrean abiatuko da. Alabak anaia/gizonezkoa telebistan ikusi bezala itoko du.

Salto handi bat ematen da ondoren. Alaba, neskato polit bat bihurtu zaigu. Kuartoa du ezkutaleku itogarri egiten zaion etxean. Umetako tximeletaren lekua era askotako zomorroek bete dute. Ezaguturiko lehen mutilak bortxatu egingo du eta filmea axaleko bide nahastuan sartzen da tarte batez.

Hala ere, azken gertakizun horrek biribiltzen du filmea. Makilak hasitako sinbologiek, aspaldiko partean berriz elkar besarkatutako diren ama eta alaba haurdunaren irudian dute amaiera.

A L B E R T O I R A Z U

Gaita musika Lizarran: «txuloak» eta «porrusalda»

«Txuloa» zer da?

● «Txuloa» diana laguntzeko jotzen zen 2/4 erako erritmoa da, XIX mendean galdu zena.

● Bere aurkikuntza Iruñeko gaiteroei zor zaie. Ikerketa batzuk burutzen ari zirela, kasualitatez, termino berriarekin egin bait zuten topo.

IRUÑEKO gaiteroak Julian Romano Ugarte (1831-1899) lizarratar gaitajolearen inguruko ikerketa bat burutzen ari zirela, artxiboko partituretan «txulo» izena, ordurarte ezezaguna, azaltzen zela ikusi zuten. Izen honekin, partituretako bigarren ahotsak izendatzen ziren, baina terminu hori guztiz ezezaguna zen gaita musikaren esparruan erabili ohi zen hiztegian. Hala ere, artxi-boaren fidagarritasu-

nak bultzaturik zenbait in- rrietara jo zuten, eta zenbat ondorio atera.

Pako Lukin lizartar dan- borileroa aztertzerakoan, honek bere musikaz Liza- rrako gaitajole guztiak la- gundu zituela jakin zuten. hain zuzen, «txulo» izendatu eta dianak laguntzeko jo- tzen ohi zen 2/4 erako erri- mo batez.

Esan genezake, beraz, «txulo» hitzak mu- sika errealtate bat adierazten duela, hau da, Lizarran dantzatzen zen arin-arinaren in- guruko dantza bat, XIX mende bulkaera alden- galdu zena.

Azken finean badirudi bai Perez eta bai Elizaga lizartar gaita- leek hasierako «txulo» gero ezagutu dugun «porrusalda»-ra bideratu- zutela. Lehena bigarrenari nahastu zen eta era berean galdu. «Porrusalda» doinua

«Txulo» izena ezezaguna zen Iruñean aurkitu zuten arte

ren iturburuan aurkitu- den errealtate musikala dela, beraz, «txulo» izen- tzen den hori.

A I T O R S A R A S O L A

Musika

● Añorgako gazte asanbladak antolatuta, Donostiako auzo honetan kantaldia izango da azaroaren 9an, 22.30etan, pilotalekuan. Bertan, «**Kiowak**», «**Pikutara**», «**Utikan**» eta «**Xukelentzat fula**» taldeak arituko dira.

● Hilaren 12an, Gasteizko «Iparraldeko hiritar zentrua»n, bertako musika bandak euren errepertorioko kantak joko ditu. Emanaldia eguerdiko 12.30etan hasiko da. Musikarien zuzendari lanetan **Rafael Martin Llorens** arituko da.

Akelarre: «Euskal folklorea geure kantetako osagarria da

ARGIA. Zein berritasun ekarri du zuen zortzigarren diskoak?

AKELARRE. 1980 urtean grabatu genuen lehen diskoaren bidetik, «Akerraldira» izena izango duen hau osatzen duten hamar kanten hitz eta doinu guztiak —olerki bat izan ezik—, taldeak sortuak dira. Bertan, komertzialtasun hutsean erori gabe eta modari itsu-itsu jarraitu gabe, era asko-

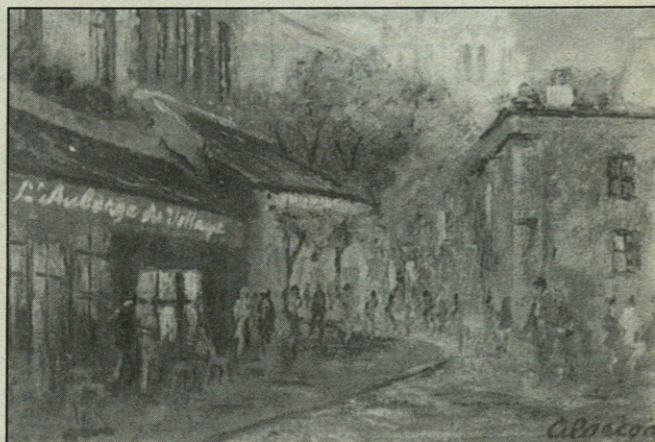
tako doinuak biltzen ditugu, beti ere rockaren haria jorratuz. Gaien aldetik, berriz, gure herriak egunero sortzen dituen lotu gatzazkie, hala nola, soldaduzkaren salaketa, politikoen aginduei buruzko satira, bizitzaren gertaera ironikoak... kantu erromantikoei ere egin diegu tartea.

Modak agintzen duenari so egin gabe, gure joera rockero eta bestelakoei

ikutu berezia ematen ahalegintzen gara; euskal folkloreak aberastasuna osagarri garrantzitsua da gure lanetan, eta errazkerietan erori gabe, erritmo nahasketa atsegina bilatzen dugu. Horrela, taldekide guztion artean sortutako abestien bidez, nortasun berezia eman nahi diogu gure produktuari, berbena taldeekiko iritzi ezkorra baztertzeko.

Artea

BILBOKO Llamas Galerian ditugu hil honetan zehar galeria honetako margolari ezagunen lanak ikusgai. Alde batetik, **Ignacio Aldekoa** ezagunaren, bertako Maximo Agirre kaleko aretoan, margo erakusketa azaroaren 11tik 20ra, eta 21etik 30era baita ospe handikoa den ere **Arrueren** pinturak izango ditugu ikusgai.

EIBARKO

LIBURU

AZOKA

Azaroaren 12tik - 17ra

Unzaga plazan

-Azken euskal eta erdal liburuak

-Euskal diskagintzaren azken nobedadeak

EUTSI HAMARRARI!

Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

Telebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

● Azaroaren 11n, 13.20etan, **«Ikus Bit»**. Oraingo honetan erleen munduaz arituko den saio didaktikoa.

● Azaroak 12, astearte, 16.20etan, **«Erreportari»**. Euskal Herri eta Nazioarte mailako erreportaiak eskaintzen dituen saioa.

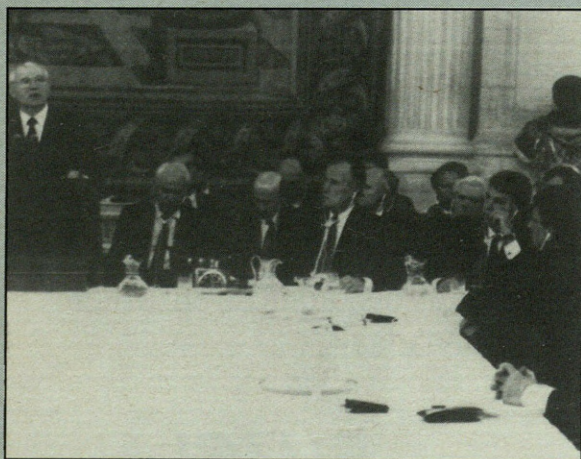
● Hilaren 13an, astezkena, 20.55etan, **«Ekonomia zertan»**. Dirubide eta ekonomia munduari buruzko saio informatiboa.

● Azaroaren 14an, osteguna, 22.30etan, **«Misterio giltzak»**. Lehen atal honetan «Arriagako hilketa»ren berri emango zaigu.

● Azaroaren 14an ere, 23.00etan, **«Alfred Hitchcocken ordua»**. «Horma gaindiezina» izeneko atala.

● Azaroaren 16an, larunbata, 19.40etan, **futbola**. Atletik eta Realaren arteko norgehiagoka.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Ekialde Erdiko bake konferentzia dela eta, aurrerakuntza tekniko berrienekin ari dira lanean Madrilera joandako kazetariak. Euskadi Irratiko korrespondentselek, esate baterako, hemengo lankideekin hari telefonikoaren bitartez zuzenean lotu dituen irati aparailu bereziaz baliatu dira.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Munduen arteko gerra

Astearte 12

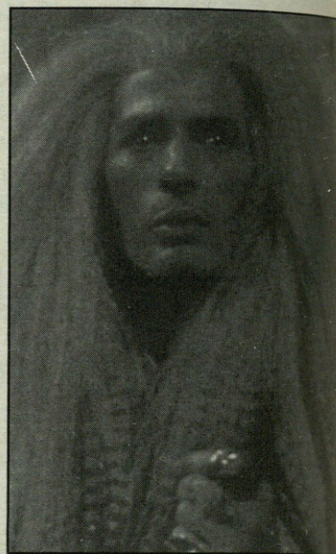
22.05etan,

«Munduen arteko guda»

Zuzendaria: Byron Haskin.

Antzezleak: Gene Barry. Les Tremayne. Bob Cornthwaite.

1953an errodatua, H.G. Wells idazlearen izen bereko liburuan oinarritutako filmea dugu honako hau. Zientzia fikzioaren generoan murgiltzen den luzemetraia, ez da tankera horretako gaur egungo lan askoren atzean geratzen den lana. Garaiko efektu espezialak medio, era honetako luzemetraiak gogoko dituztenentzat ikusi beharrekoa da «Munduen arteko guda» hau. Gauza bitxia egiten da izan ere, erdutik hona zine-

magintzak zenbaterainoko aurrerakuntza tekniko egin dituen ikustea, zenbaterainokoa zen ezinbesteko garai batean imajinario handia izatea.

Jorratzen den gaia, egun bat baino gehiagotan errepikatua, lurreratutako martiziano batzuren da, honen ondorioz munduen arteko gerra hasiko da.

● Azaroak 13

21.00etan, Zine gaua:

«Bere majestatearen zerbitzu sekretua»

Zuzendaria: Peter Hunt.

Antzezleak: George

Lazenby, Diana Rigg, Terry Savalas, Gabrielle Ferzetti.

Blofed izeneko eroak laborategi bat eraiki du Alpeetan. Bertan mundua txikituko duen formula asmatzen diharduela, majestatearen zerbitzu azkarra martxan jarria da dagoeneko.

● Azaroak 16

22.50etan, Zine erotikoa:

«Madame Claude»

Zuzendaria: Françoise Fabian. Antzezleak: Vibeke Knudsen, Ylva Settenburg, André Haddon.

Claude Berger putetxe baten jabea da, nazioarteko politikari zein merkatariekin harremana duena. Exxe horretan Anne Marie, Jill, Florence eta Elizabeth izeneko neskak aritzen dira lanean.

Telebista-Irratia

Jasone Aretxabaleta: «Albistegien mundua droga baten modukoa da»

E TBn 1985ean hasi zen lanean emisio arduradun gisa, gero Bilboko TVEn urtebetez euskarako saio bat egiten aritu zen. 1988an berriro ere ETBra bueltatu zen albiste zerbitzuetan lan egitera. Orain «Erreportari» saioaren aurkezle modura ikus dezakegu. Saio berri honi buruz solasean aritu gara.

ARGIA. Zein erizpidez aukeratzen dituzue egin beharreko erreportaiak?

J. ARETXABALETAK. Egiten dugun saioa aktualitatearekin oso loturik dagoenez asteroko gai nagusia aukeratzen dugu.

A. Kazetariak, komuni-kabideetan eta zebazki ETBn, askatasuna al du?

J.A. Nere ustez neurri handi batean kazetariak askatasuna du, hau nik ikusi dudanaren arabera diot, beste jende askok ezetz

dioen arren. Kazetariok ezin dugu denon gustora aritu, baina objetibo izaten saiatzen gara. Nere iritziz ez dago presio handirik kazetarien gain.

A. Zein da zuen saioaren helburua, informatzea ala gertakizunak aztertzea eta interpretatzea?

J.A. Albistegietan gehienbat zer gertatu den esaten da, denbora gutxi dagoelako. Gure saioan aldiz, informazioa bildu eta nolabait aztertu egiten dugu. Gero

norberak bere interpretazio pertsonala egin dezan bidea emanez.

A. Zein da «Erreportari» egiterakoan aurkitzen duzuen oztoporik garrantzitsuenak?

J.A. Trabarik handiena denbora faltarena da. Bi gai sakondu egiten ditugu, baina gaiok aktualitateari oso loturik daudenez azken unerarte ezin dugu erreportaia itxi, albiste berriak sorbait daitezke azken momentuan.

A. Zein saio mota egin nabiko zenuke etorkizunean?

J.A. Ez dakit, albistegien mundua droga bat bezala da, harrapatu egiten zaitu. Baina telebista barnean beste gauza batzuk egitea ere atsegin izango litzaidake.

A. Zer suposatzen du zuentzat saioa bai ETB1n eta baita ETB2n emittitzeak?

J.A. Guretzat, honek badu alde ona eta baita txarra ere. Alde batetik lan gehiago egin behar dugu, euskaraz eta gazteleraz egiten. Baina bestetik era honetara euskaraz ez dakien jendeak euskaldunek ikusten duten saio bera ikusteko aukera du.

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Informazioa

Zer da informazioa eta zer da morbotasuna? ETAK zauritu zituen ama eta alabaren gorputzen triskantza ikusi ondoren, askoren espainetan sortu den galdera dugu hau. Zein izan behar da informazioaren helburua?, jendeari gertatu denaren berri eman ala jendearen erraiak astindu. ETB1ek bigarren aukera hartu zuen. Aurretik ikusitakoa higuigarria zenaren abisua eman zuen, ikusentzulegoa prest egon zedin. Baina jendea ez zegoen prest, ohiturarik ez duelako. Hau da, normalean albistegietan ez digute eskaintzen errealitatearen krudeltasuna. Ez zaigu gertatu denaren berri osoa ailegatzeko, zatirik atseginenak baizik. Hau albistegia zuzentzen dutenen errua da. Gertatu dena gertatu da eta nazkagarria izan ala ez izan jendeari igortzea da zuzenena. Bestela ezkutuka dabilta. Egutero gertaera ugari suertatzen dira irudi nazkagarriak sortarazten dituztenak: gerrak, gosea, istripuak, hilketak, tortura, tratatu txarrak eta abar. Hauek denak igorri eta ikusi beharra dago, bestela bizi dugun mundua arrosa kolorekoa izango da. Kasu horretan kasualitatearen bidez eta arrazoi politikoak zirela medio irudi birjinak «gozatze» aukera izan genuen. Baina noiz izango dugu berriz aukera halakoa?

AITZIBER YARZA

JAIONE OGIZA

Liburuak

«Napartheid». 6. zenb. «LaHabanak zorrotz dirau!!». 53 orr.

Zorrotz diraute

NAPARTHEKOEK egindako apartheko zenbaki berria berriro. Dozena erdira heldu dira dagoeneko. Eta badirudi hemendik aurrera ez dela zenbaki batetik bestera hain isilune luzerik izango. Udaberrirako beste bat (zazpigarrena) iragarri dute kontrazalean: «92: gaixo indioak, gaixo

gu». Komikiaren erresistentziak —makurrik gabe— zorrotz dirauen itxura du.

Hauek bai, hauek Fidel Castro izateko jaioak bait dira. Mehatxatzaileei mehatxuez erantzuteko erreparorik ez. LaHabanak zorrotz dirau!

Hain zuzen, seigarren zenbaki hau larrazkeneko

Pastoral ajitadore batekin zabaldu digute: «Fidel Castro» pastoralara. Errejenta: Asisko Urmeneta. Pastoral ikusgarria, baina zorritxarrez, ongi gozatzeko, labur samar iruditu zaiguna. Album oso bat egiteko gairik ez zaio Asiskori falta. Norbaitek aukerarik emango ahal dio!

Jarraian datoz, tropelean gero, Zaldi Eroarenak, Pernanenak, Mattinenak, Polorenak eta hamaika istorio gehiago.

Literaturari buruzko erreferentzien maiztasuna izan da, beharbada, ale honetan gehien harritu gaituena. Ilustratzaile hauek ilustratu agertu izan zaizkigu betidanik, baina oraingoan edonori euskal letren klase magistralak emateko moduan dauzkagu: nola plagiatu Atxagaren poema bat edota nola lo egiten duen Miriandrek gau batez parke batean edota non dagoen Stalin galdezka.

Hurrengorako ordea, marrazkietan bezainbat arreta gidoietan izateko eskatuko dizuegu. Hau seigarren zenbakia izaki, zazpigarrenerako Napartheid zaleoi esijenteago izaten erakutsi bait diguzue!

Eta baita besterik ere: aldizkariaren formatoa handitzeak mesede egiten die, nabarmen, irudien neurriei. Baina horrek ere gero eta esijentzia maila handiagoa eskatuko du, bai konposizioei bai errotulazioei dagokienez. Segi zorrotz.

GORKA ARRESE

Egilea: Itxaro Borda
Titulua: Bestaldean
Argitaratzen du: Susak.
129 orr.

Itxaro Bordak bere azken poema liburu argitaratu du. Bestaldeko liburu bezala definitua izan da hitz joko errazak eginaz, baina aurkezturiko bi munduek pertsona bakoitzarengan dute eragina, norberak aurkitu behar du bere bestaldea.

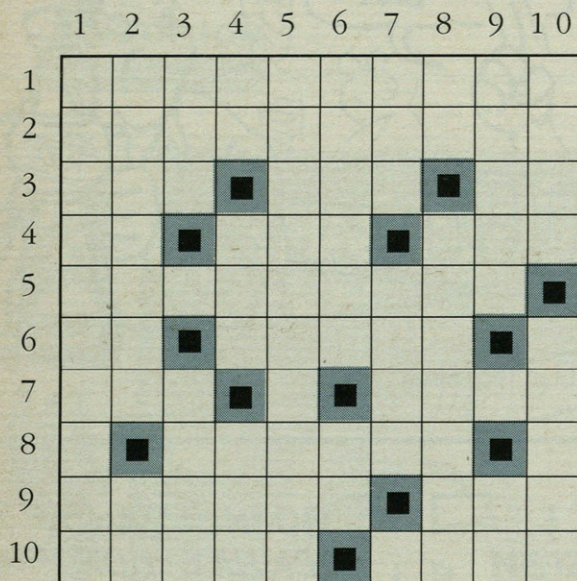
Egilea: Karlos Linazasoro
Titulua: Udazkeneko Karabana Erratua
Argitaratzen du: Elkar. 100 orr.

Tolosarrak kaleratzen duen bigarren liburu da hau, eta poesian lehena. Aurrekoa ipuin motzez osatua egon zen. Prosa kontakatu beharrean, poesiaz kontaturiko ipuin batek amaitzen du liburu.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.-Bazkalondo. 2.- arau bildumak. 3.- Putre. Hurrek jan ohi duten nahastura jangarri. Lehen pertsona. 4.- Nominatibo pluralaren marka. Erdal letra. Euskal erakunde armatua. 5.- Bizkaiko herria. 6.- Kanpo. Alegera. Bat. 7.- Istua, txistua. Lehen bokala. Adar. 8.- Uranioaren sinbolo kimikoa. Gerokoan. Bokala. 9.- Hauxe da. Jatorria adierazten duen atzizkia. 10.- Atzizkia. Faltsu.

GOITIK BEHERA: 1.- Basoko katua. 2.- Miatu. Egile atzizkia. 3.- Gipuzkeraz, zain. Röntgen. Agertu aditzaren infinitiboa. 4.- (Errep.) Txori mota. Oinarritzko edaria. EAjko gaztetxuak. 5.- Atabal jolea. 6.- Lehenbizikoa. Joan aditzaren erroa. 7.- Oinarritzko janari. Atzizkia. Azkenekoa. 8.- Musika nota. Borratu. 9.- Likido portzio guztiz ttikia. Lehen bokala. Ez eme. 10.- Eguzkia. Zuberoako herria.

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Arrantza
Gatibuak
Lorategi
Neuzkake

4 letra

Ahoz
Atal
Azti
Bahe
Bera
Bilo
Bota
Egia
Erak
Gaia
Goaz
Guri

7 letra

Atariak
Itzalak
Gaztaro
Oratuak

Ikur
Irun
Kaia
Laga
Oren
Otua
Sats
Soro
Zara
Zozo
Zuka
Zuta

2 letra

Ab
Ag
Bi
Ea
Gu
Ka
Lu
Ta

3 letra

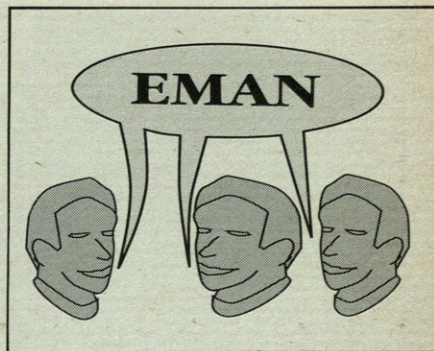
Ira
Izu
Lar
Zor

—Hieroglifiko a—

			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11

		Verkatori	▼	Soldata	▼	Atzizki handigari	▼	Plur. Barazki mota
		Berezia		Ari naiz	5	Koma garbizalea		
		▼		▼		▼		▼
				10				
Osunka hartuak	▼	Batu eta...	▼	Sukalde gako	▶			
Leninen aldekoak		Ipar. xuhur		11				
▶		▼		▼				
		1						
Suzko ziri	▶					Zero	▶	Potasioa
Dazagu	4					Kanpo		Suge itsu
▶				Emakume izena	▶	▼		▼
				Ipar. Aurka	11	9		Bizk. Anaien anaiak
Lutezioa	▶			Artse-nikoa	▶	Diruaren hotsa		▼
Eraikuntz gai				Bokala	6	Donostiako mendia		
▶			▼			▼	Areago	▶
						2	Noren kasuan	7
Alderdi arabarra	▶			(Aurr.) Telebista	▶		▼	Lehen biak
Su								501
▶				Begiratua	▶		▼	
				50		3		
Zirika	▶		▼				... egina total egina	8

Eta Josuk nahi zuen lan hori?

Gurutzegrama

			A	G	O	S	T	I	
			X	A	H	O			
				G		M		G	
			X	A	G	H	R	T	U
									A
●	A	●	B		K		U	T	U
I	S	A	A	K	●	U	R	R	N
		K	U	D	E	A	T	U	Z
B	A	K	A	R	R	A	●	B	I
	●	T	E		I	A	●	A	R
D	A	R	O		A	Z	U	●	T
●	S	A	L	●	O	K	I	T	U
P	U	T	A	K	●	A	R	O	A
	N	U	K	E	E	N	A	●	K

Akre. Lo. 9.- A. alai. Soa. 10.- Kirolariak.

Hieroglifikoa: Errekan

	G	O	Z		E	R	A	K	
G	O	R	I	N		A	M	A	K
	E	S	E	R	I	A	K		A
L	E		I	P	U	R	D	I	A
A		I	M	A	N		E	T	U
	A	G	O	R		A	S	U	A
	I		A	L		A	S	T	A
Z	E	R	A	M	I	K	A		H
U	S		O	R	E	I	N	A	K
A	T	A	L		E	N	E	G	U
	U	K	A	N		I	A	U	A

Hitz
Kateatuak

EGUNEROKO KALEA

Perham

Europako estatu gabeko nazioen subirotasuna

HORI izan da urtarrileko 22-26 bitartean Euskariak ospatu duen nazioarteko symposiumaren izena. Hori buruzko zehaztapenak emateko asmotan natorkizue. Gaur egun, 166 dira ONUren partaide diren nazio Estatuak. Denera ordea, badira munduan 1.800 bat etnia ezberdinetako nazioak. Hauetatik, 1.600 bat dira nolabaiteko borrokan jardun dutenak euren naziotasuna eta herri eskubideak errekonozituak izan daitezten. Mugimendu guzti hauek, gainera, badute zer bait amankomuna bere eskaeretan: autodeterminazioa eta burujabetza, eskaera demokratikoak hain zuzen. Eta hor datza euren indarra, indarraren arrazoiak gainera, bai bait dago arrazoiaren indarra ere. Izan ere, gaurko erakundeetan burujabe izatea Estatuei dagokie, hau da, indarra dutenei —Estatua indarrean tinkatzen bait da—. Alderantziz, herri menderatuentzako burujabetza eta autodeterminazioa berauei dagozkio, horrela beharko luke izan behintzat. Zein garaitu? Estatuaren indar etnizida eta hiltzailea ala herrien eskubide demokratikoen arrazoiak?

Sthromas irakasleak ondo aditzera eman zuenez, mundu guztiko gatazketan burujabetza eta autodeterminazioa erdigunean daude. Aldi berean, Lisnik andereak, herri mugimenduak aztertzerakoan, gauza bera agertu zuen Eslobeniari buruz, non eta mugimendu sozialak ez bait ziren indartu burujabetza ere, besteak beste, aldarrikatzera ekin zioten arte. Herri borroketan burujabetza erdigunea izanik, hizkuntza omen da borroka

horren espresio nabarmena eta zapalkuntzarik gogorrena jasaten duena, Lisnik-en esanetan; gainera, erreabilitatean, Yugoslaviako Estatuan zehar Serbia bait zen hizkuntz ofizial bakarra. Eta gauza bera da Euskal Herrian ere gertatzen dena Erramun Baxokek salatu zuenez. Gure artean ere diglosia jarraitzen dela nagusi aitortu zuen eta. Bainan, nire ustez, hizkuntza erabilera eta diglosia horien oinarriak ez dira arrazoi subjektiboetan bilatu behar; arrazoi objektiboetan baizik. Diglosia eta hizkuntz erabilera esklabuen portaerak dira; nola eskatu esklabuei, esklabutzako erakunde mende dirauten bitartean, esklabu portaerarik ez izateko, esklabuak direla ezkatutzen baldin bazaie eta gure erakundeak (Konstituzioa, Estatutua, Nafarroako Hobekuntza, instituzioak, etab.) zapaltzaileak direla agertzen ez bazaie? Nola arbuiatu esklabu jokaera portaerak demokrazioan bizi garela, eta ez esklabutzan, aldarrikatzen den bitartean? Hizkuntz arloan, besteetan bezala, euskaldunok asaldaketa dugu behar-beharrezkoa.

PLIOUTSH ukrainiarra eta matematikaria baikor azaldu zitzaigun, esanez, etorkizunean nazio txikiak errekonozituak izango zirela eta gaurko hau transizio garaia besterik ez dela. Ukrainiako egoera, nazio menderatua denez, Moskuko ikuspegitik eta hango informazioaren galbaitatik ezagutzen dugula ohartearazi zigun, menderatzaileen ikuspuntu eta interesak geureganatuz; azken batean, Ukrainiako prentsa Mos-

kuren eskuetan bait dago. Ondoren Mariano Ferrerrek eta Pello Zubiriak, egindako txostenetan, nahikoa nabarmen utzi ziguten Euskal Herriko prentsa ere ez dagoela abertzaleen eskuetan. Beraz, hor dago gakoa: nola helduarazi jendeari abertzaleen mezua?

Gorordo jaunak esan zuenez, garai batean Negurin izan zen botere ekonomikoaren gunea, gaur egun, Madrilerako joan da. Erabaki ekonomiko garrantzitsuetarako, Euskal Herria erabakigunerik gabe gelditu zaigu, bai arlo pribatuan baita publikoan ere. Zertan datza beraz «Euskal Esparru Ekonomikoa»? Gure ekonomiarekiko erabakiak hartu ahal izatea.

Azkenik, Sthromas lituanier irakasleak garbi utzi zuen gaurko demokrazia sistema honen zutabeetariko bat herrien burujabetza eta autodeterminazio eskubidea direla. Bestalde, demokrazia sistema liberala munduan hedatzen eta zabaltzen ari denez, baikor azaldu gaitezkeela. Hala ere, badira zenbait herri eskubide hauek besteek baino errazago lortuko dutenak. Sthromasen iritziz, Euskal Herriaren kasua ez da zailenatarikoa ezta errezenatarikoa ere izango. Ekin beraz askatasunaren aldeko lanari; eta afariko solasean esan zigunez, militarrei ez zaie beldurrik izan behar, tankeak plazaratuko dituzte, borroka galdua bait daukate. Haiek ere hori jakin badakitenez, ez dituzte armak kaleratuko.

MIKEL URKOLA

Euskariako kidea

ZER BEHAR DU
ETBk
BAZKALONDOETAN?

 EGONEAN
GIRO

ETB

RIVIERA
Telesaila
TXANDAKA
LEHIAKETA
ELKARRIZKETAK
eta abar

EGUNERO
14:20

Musika Festa

70.000

ENTZULE
EGUNERO

EUSKADI

GaZTEA

FM